

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ & ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

ΓΕΡΟΧΕΙΜΩΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

Πάτρα, 2016

Τ.Ε.Ι. ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Σ.Ε.Υ.Π
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
«ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ:

ΓΕΡΟΧΕΙΜΩΝΑ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

Πτυχιακή εργασία για τη λήψη πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της σχολής Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Τ.Ε.Ι.) Δυτικής Ελλάδας.

ΠΑΤΡΑ, 2016

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	6
Περίληψη.....	7
Abstract.....	8

Μέρος Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	9
Κεφάλαιο 1 ^ο : Συμβουλευτική Φοιτητών.....	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	10
Ορισμός Συμβουλευτικής.....	10
1.2. Συμβουλευτική στην Ελλάδα (Ιστορική Αναδρομή).....	11
1.3. Είδη/Τομείς Συμβουλευτικής Φοιτητών.....	12
1.4. Χαρακτηριστικά (προσόντα/δεξιότητες) Συμβούλου στο Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης.....	13
1.5. Στάδια Συμβουλευτικής Διαδικασίας.....	13
1.6. Θεωρητικές Προσεγγίσεις Συμβουλευτικής.....	15
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	18
Κεφάλαιο 2 ^ο : Συμβουλευτική Φοιτητών στην Ελλάδα και το Εξωτερικό.....	19
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	19
2.1. Συμβουλευτική Φοιτητών στην Ευρώπη.....	19
2.2. Καταστάσεις- Αίτια που Επηρέασαν τη Συμβουλευτική Φοιτητών.....	20
2.3. Fedora-Psyche: Ο Ρόλος της στη Διάδοση, Θεσμοθέτηση της Συμβουλευτικής Φοιτητών στην Ευρώπη.....	22
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ.....	23
Κεφάλαιο 3 ^ο : Προφίλ φοιτητικού πληθυσμού.....	24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	24
3.1. Χαρακτηριστικά Φοιτητών	24
3.2. Σκέψεις Φοιτητών	26
3.3. Συναισθήματα Φοιτητών.....	30
3.4. Συμπεριφορά Φοιτητών.....	33
3.5. Ανώτατη Εκπαίδευση: Η Συσχέτιση των Γνωστικών, Συναισθηματικών, Συμπεριφορικών Σχημάτων ως Αξιόλογο Εργαλείο για τη Συμβουλευτική Φοιτητών.....	36
3.6. Ανάγκες και Προβλήματα Φοιτητών	37
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	41
Κεφάλαιο 4 ^ο : Προσπάθειες Συμβουλευτικής σε Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα.....	42
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	42
4.1. Συμβουλευτική σε Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες	42
4.2. Δυσκολίες και Προβλήματα των Φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες.....	43
4.3. Συμβουλευτική Φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες: Ευρωπαϊκή και Ελληνική Αντιμετώπιση.....	44
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	46
Κεφάλαιο 5ο: Συμβουλευτικά Κέντρα Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα. 47	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	47
5.1. Παρουσίαση των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών στην Ελλάδα... 47	
ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	51

Μέρος Β΄

Κεφάλαιο 6 ^ο : Μεθοδολογία έρευνας	52
6.1. Είδος Έρευνας.....	52
6.2. Πληθυσμός- Δείγμα.....	52

6.3. Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα	53
6.4. Περιεχόμενο Εννοιών-Ερευνητικές Υποθέσεις	54
6.5. Εργαλεία- Συλλογή Δεδομένων	56
6.6. Τόπος και Χρόνος Έρευνας	58
6.7. Κριτήρια Εισαγωγής και Αποκλεισμού Δεδομένων	58
6.8. Ζητήματα Ηθικής και Δεοντολογίας.....	58
6.9. Περιορισμοί Έρευνας.....	59
6.10. Κωδικοποίηση και Στατιστική Ανάλυση	59
Κεφάλαιο 7 ^ο : Παρουσίαση αποτελεσμάτων μελέτης/ έρευνας/ συζήτηση	60
7.1. Στατιστικοί Πίνακες/ Διαγράμματα και Ανάλυση	60
7.2. Έλεγχος Ερευνητικών Ερωτημάτων και Ερευνητικών Υποθέσεων	75
8.1. Παρουσίαση Συμπερασμάτων.....	94
8.2. Προτάσεις.....	94
Βιβλιογραφία	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	104

Ευχαριστίες

Η Πτυχιακή Εργασία, η οποία είναι αρκετά ωφέλιμη διαδικασία, αποτελεί ένα απαραίτητο κομμάτι για την ολοκλήρωση της ακαδημαϊκής πορείας ενός φοιτητή.

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δρίτσα Ιωάννη για την πολύτιμη συνεργασία και βοήθειά του, καθώς και για το χρόνο που διέθεσε να μας καθοδηγήσει και να ολοκληρωθεί η παρούσα μελέτη.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους φοιτητές των ΑΤΕΙ Πατρών, Ψαχνών και Πανεπιστημίου Αθηνών, για τη συμμετοχή τους στη διαδικασία της έρευνας και τη προθυμία που έδειξαν να μας βοηθήσουν.

Περίληψη

Η παρούσα μελέτη διαπραγματεύεται το θέμα της Συμβουλευτικής των Φοιτητών. Αρχικά, πραγματοποιείται μία θεωρητική ανάλυση του θέματος, αποτελούμενη από ορισμούς, θεωρητικές προσεγγίσεις αλλά και συγκρίσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με την άσκηση συμβουλευτικής στους φοιτητές των ιδρυμάτων τους, όπως επίσης γίνεται αναφορά και στους σπουδαστές με ειδικές ανάγκες.

Ακολουθεί το ερευνητικό κομμάτι της εργασίας, το οποίο πραγματοποιήθηκε στον φοιτητικό πληθυσμό των ΑΤΕΙ Πατρών, Ψαχνών και του Πανεπιστημίου Αθήνας, σχετικά με τη διερεύνηση των προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζουν οι σπουδαστές και αν θα ζητούσαν στήριξη ως προς την επίλυσή τους. Επιπροσθέτως, επιδιώχθηκε να γίνει φανερό κατά πόσο υπάρχει η ενημέρωσή τους για την ύπαρξη ενός συμβουλευτικού κέντρου, στο ίδρυμα που φοιτούν.

Τέλος επισημαίνονται τα συμπεράσματα που δημιουργήθηκαν από τα αποτελέσματα της έρευνας.

Abstract

This study addresses the issue of counseling students. Initially a theoretical analysis of the issue takes place, consisting of definitions, theoretical perspectives and comparisons between Greece and the European Union, concerning the pursuit of tutoring to students in their institutions as well as reference.

After words the research piece of work is mentioned, which took place in the student population of Patras ATEI, Psaxnwn ATEI and Athens University, on investigation of problems that can be faced by students if they would seek support of their solution. In edition it was intended to be seen whether there is to inform them about the existence of a consultative center, institution at tenting.

Finally they highlight the conclusion generated by survey results.

Μέρος Α΄

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το πρώτο μέρος της εργασίας αποτελείται από την θεωρητική ανάλυση του θέματος, η οποία πραγματοποιήθηκε μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης.

Αρχικά, γίνεται αναφορά σε έννοιες και ορισμούς της συμβουλευτικής τόσο γενικά όσο και ειδικά με τον ορισμό της συμβουλευτικής φοιτητών. Ακολουθεί μία ιστορική αναδρομή του θέματος, καθώς και τα είδη της άσκησης της. Έπειτα, αναφέρονται τα χαρακτηριστικά του συμβούλου και οι θεωρητικές προσεγγίσεις οι οποίες, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, εφαρμόζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στη συνέχεια, αναλύεται η άσκηση της συμβουλευτικής φοιτητών στην Ευρώπη, τα αίτια που την επηρέασαν καθώς και ο ρόλος της Fedora-Psyche, που παρουσιάζεται καταλυτικός στη διάδοση και θεσμοθέτηση της.

Μετάπειτα, ακολουθεί το προφίλ των φοιτητών, ποια τα χαρακτηριστικά τους, οι σκέψεις, τα συναισθήματα και η συμπεριφορά τους, τα οποία συσχετίζονται και αποτελούν ένα αξιόλογο εργαλείο για τη συμβουλευτική. Επίσης, αναφέρονται οι ανάγκες, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές και επισημαίνονται κάποιες σχετικές έρευνες με τις δυσκολίες τους.

Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται και στη συμβουλευτική των φοιτητών με ειδικές ανάγκες. Αναφέρονται οι δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, καθώς και κάποια παραδείγματα ευρωπαϊκής και ελληνικής αντιμετώπισης και στήριξης της φοιτητικής αυτής ομάδας.

Τέλος, παρουσιάζονται τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών της Ελλάδας, που βρίσκονται και ποια είναι αυτά, κλείνοντας με κάποιες ενδεικτικές δράσεις μερικών.

Κεφάλαιο 1^ο: Συμβουλευτική Φοιτητών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Συμβουλευτική Φοιτητών αποτελεί ένα σημαντικό και απαραίτητο κομμάτι στη τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ένας νέος είναι πολλά και χρήζουν άμεση αντιμετώπιση για μία καλύτερη φοιτητική ζωή. Στο κεφάλαιο που θα παρουσιαστεί παρατηρείται ότι η Συμβουλευτική είναι μια διαδικασία, η οποία απαιτεί χρόνο για την επίτευξη των στόχων της, καθώς χρειάζεται να ακολουθήσει μια συγκεκριμένη σειρά.

Υπάρχουν πολλοί φοιτητές οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα ποικίλων μορφών και χρειάζονται υποστήριξη από κάποιο ειδικό σύμβουλο. Αυτός ο σύμβουλος, μέσα από ειδικές τεχνικές που χρησιμοποιεί προσπαθεί να εντοπίσει τα προβλήματα και να δουλέψει μαζί με το φοιτητή, για την αντιμετώπισή τους.

Ορισμός Συμβουλευτικής

Υπάρχουν πολλοί και διάφοροι ορισμοί για την Συμβουλευτική. Η Βρετανική Εταιρεία Συμβουλευτικής αναφέρει: *«Ο όρος Συμβουλευτική συμπεριλαμβάνει την εργασία με άτομα και με σχέσεις, η οποία μπορεί να συνδέεται με την ανάπτυξη, την υποστήριξη κρίσεων, να είναι ψυχοθεραπευτική, καθοδηγητική ή να έχει στόχο την επίλυση προβλημάτων. Η Συμβουλευτική έχει σκοπό να δίνει στον εξυπηρετούμενό της μια ευκαιρία να εξερευνήσει, να ανακαλύψει και να αποσαφηνίσει τους τρόπους που θα του παράσχουν μια ζωή πιο ικανοποιητική και δημιουργική».* (BAC 1984, παρατίθεται στο McLoed 2005)

Η Συμβουλευτική χρησιμοποιείται σε αρκετούς τομείς της ζωής μας, όπως για παράδειγμα στην εκπαίδευση, τη ψυχική υγεία, την εκκλησία και σε κρατικές ή δημοτικές υπηρεσίες απασχόλησης. Ξεκίνησε παρέχοντας βοήθεια σε ανθρώπους αναπτύσσοντάς τις εσωτερικές τους δυνάμεις και δυνατότητες, στο μέγιστο βαθμό. (Μαλικιώση-Λοΐζου,1993)

Η Συμβουλευτική είναι μια επιστήμη η οποία ασχολείται με την αποκατάσταση της ψυχικής υγείας του ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων. Σκοπός της είναι η διερεύνηση και επίλυση των θεμάτων που απασχολούν τον συμβουλευόμενο. Τα θέματα αυτά μπορεί να είναι κοινωνικά, πολιτισμικά, οικονομικά και συναισθηματικά. Πρόκειται για μια αμφίδρομη διαδικασία επικοινωνίας η οποία διαδραματίζεται μεταξύ του συμβούλου και του συμβουλευόμενου.

Στη συγκεκριμένη διαδικασία ο σύμβουλος προσπαθεί να βοηθήσει τα άτομα ή τις ομάδες να αποκτήσουν δεξιότητες επίλυσης των προβλημάτων που προκύπτουν στη καθημερινότητα, να ανεξαρτητοποιηθούν, να αυτονομηθούν και να ανακαλύψουν τρόπους για μία πιο ποιοτική και δημιουργική ζωή. (Κασσωτάκης,2002)

Σύμφωνα με τον Nelson-Jones (Παρατίθεται στο Κασσωτάκης,2002), η χρήση του όρου της Συμβουλευτικής υποδηλώνει τρία, κυρίως πράγματα:

Αρχικά, την υποστηρικτική σχέση που εξελίσσεται ανάμεσα στο σύμβουλο και το άτομο, το οποίο χρειάζεται τη βοήθειά του. Η σχέση αυτή μπορεί να αναπτυχθεί από το σύμβουλο μέσα από ένα ειδικό πλαίσιο συνθηκών και δεξιοτήτων.

Επιπροσθέτως, η συμβουλευτική αποσκοπεί μέσα από δραστηριότητες και μεθόδους, που στηρίζονται σε συγκεκριμένες τεχνικές και θεωρίες, στη ψυχολογική στήριξη των ατόμων αυτών εστιάζοντας, κατά κύριο λόγο, στα προβλήματα και τις δυσκολίες που προκύπτουν στην καθημερινή τους ζωή. Για αυτές τις δυσκολίες και τα προβλήματα, τα οποία αντιμετωπίζουν, δημιουργήθηκε ένα ειδικό πεδίο εφαρμογής ψυχολογικών μεθόδων το οποίο έχει ως στόχο την υποστήριξη τους.

-Συμβουλευτική Φοιτητών (Ορισμός):

Η Συμβουλευτική Φοιτητών γίνεται μέσα από τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, που ανήκουν στη Τριτοβάθμια εκπαίδευση και παρέχουν ψυχολογική στήριξη στους σπουδαστές. Τα θέματα που επικεντρώνεται η Συμβουλευτική Φοιτητών σχετίζονται με δυσκολίες προσαρμογής στο νέο περιβάλλον και αντιμετώπιση εκπαιδευτικών και προσωπικών ζητημάτων των σπουδαστών. (Καλαντζή, 1996).

Στόχος της, είναι να βοηθήσει τη προσωπική ανάπτυξη και βελτίωση της κοινωνικής ζωής των φοιτητών, τόσο μέσα στο χώρο του Πανεπιστημίου ή του Τ.Ε.Ι όσο και έξω από αυτόν. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την ευαισθητοποίηση και την αυτογνωσία των φοιτητών στα θέματα που τους δυσκολεύουν, δηλαδή να μάθουν να προσδιορίζουν καλύτερα τον εαυτό τους μέσα στην κοινωνία, σύμφωνα με τις αντιλήψεις και αξίες τους και να μπορούν να αναλαμβάνουν μόνοι τους την ευθύνη για την επιλογή των λύσεων σχετικά με τα ζητήματα που τους απασχολούν (Δημητρόπουλος, 1993).

Οι φοιτητές μέσα από τη συμβουλευτική βρίσκουν λύσεις και διεξόδους σε θέματα που έχουν να κάνουν με τις φοιτητικές εργασίες του εξαμήνου τους και τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές τους εργασίες. Ακόμα, μέσα από τη Συμβουλευτική μαθαίνουν πως να διαχειρίζονται πιο εύκολα τις προσωπικές τους δυσκολίες και ανησυχίες, επιλύοντας έτσι καλύτερα τα προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζουν. Οι δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αρκετές φορές αντιμετώπιζονται οι σπουδαστές αφορούν τόσο τη φοιτητική ζωή και τις σπουδές τους, όσο και τις διαπροσωπικές τους σχέσεις. Επομένως, η συμβουλευτική βοηθά τον φοιτητή να έχει μια ομαλή εξέλιξη και προσαρμογή. (Μαλικιώση-Λοϊζου, 1993).

1.2. Συμβουλευτική στην Ελλάδα (Ιστορική Αναδρομή)

Στην Ελλάδα ο όρος της Συμβουλευτικής εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1950. Ο ρόλος της ήταν εκπαιδευτικού χαρακτήρα καθώς είχε τη μορφή του επαγγελματικού προσανατολισμού (Δημητρόπουλος, 1993). Πιο συγκεκριμένα, το 1953 το Υπουργείο Παιδείας εισήγαγε τον επαγγελματικό προσανατολισμό στην κατάρτιση των μελλοντικών εκπαιδευτικών.

Επίσης, το ίδιο διάστημα στο Υπουργείο Εργασίας, μέσα από τον ΟΑΕΔ, άρχισαν να λειτουργούν εξειδικευμένα γραφεία, τα οποία παρείχαν υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας στους άνεργους νέους. Το 1954 ως το 1956, ο ΟΑΕΔ δημιούργησε μία ειδική σχολή, στην οποία εκπαιδεύτηκαν οι πρώτοι επαγγελματίες σύμβουλοι της χώρας μας. (Καλογήρου, 1986, Κασσωτάκης και Φωτιάδου- Ζαχαρίου, 2002)

Αρκετά χρόνια αργότερα κατά το έτος του 1993, λειτούργησε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών το μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης με τίτλο «Συμβουλευτική και Επαγγελματικός Προσανατολισμός». Πέντε χρόνια μετά, το 1998, ξεκίνησε στο Τ.Ε.Ι Αθηνών πρόγραμμα ειδίκευσης πάνω στη Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό. Τα τελευταία χρόνια όμως, έχει αρχίσει να εξελίσσεται και να γίνεται γνωστή και με άλλους ρόλους. (Δημητρόπουλος, 1993)

1.3. Είδη/Τομείς Συμβουλευτικής Φοιτητών

Η Συμβουλευτική φοιτητών μπορεί να εφαρμοστεί από τον σύμβουλο σε Ατομικό και Ομαδικό επίπεδο. Στο Ατομικό επίπεδο η Συμβουλευτική διεξάγεται, μεταξύ του συμβούλου (ειδικού θεραπευτή) και του συμβουλευόμενου (του ατόμου που ζητά τη βοήθειά του). Στόχος της είναι να δώσει στο άτομο την ευκαιρία να αναπτύξει τα ζητήματα που το απασχολούν δημιουργώντας μια σχέση αποδοχής και εμπιστοσύνης μεταξύ αυτού και του συμβουλευόμενου του. Συγκεκριμένα, ο σύμβουλος βοηθά τον συμβουλευόμενο να εξωτερικεύσει τις βαθύτερες συναισθηματικές του δυσκολίες και προβληματισμούς, να ταξινομήσει τις σκέψεις του και να έρθει αντιμέτωπος με τις αντιπαραθέσεις του εαυτού του και των γύρων του, σε ένα ασφαλές περιβάλλον (Κεφαλίδου, 2014).

Αντίθετα, η μέθοδος της Ομαδικής Συμβουλευτικής ορίζεται ως μια διαπροσωπική διαδικασία η οποία αποτελείται από τον σύμβουλο και δύο ή περισσότερων ατόμων. Αρχικά, ο σύμβουλος ενημερώνει τα άτομα σχετικά με τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας, όπως για την εχεμύθεια και την ελευθερία έκφρασης. Μέσω της Ομαδικής Συμβουλευτικής δίνεται η δυνατότητα έκφρασης των προβληματισμών των ατόμων, ανταλλάσσοντας ιδέες και απόψεις. Έτσι, δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης, σεβασμού και αποδοχής μεταξύ των μελών της ομάδας, κάτι το οποίο βοηθά στη ψυχική τους ανακούφιση και γαλήνη. (Κεφαλίδου, 2014).

Επιπροσθέτως, τόσο η Ατομική όσο και η Ομαδική Συμβουλευτική φοιτητών μπορεί να εφαρμοστεί και μέσω άλλων μεθόδων. Μια μέθοδος είναι η Τηλε-Συμβουλευτική, όπου ο σύμβουλος διεξάγει την Ατομική ή Ομαδική συνεδρία μέσω του τηλεφώνου. (Δημητρόπουλος, 1999).

Τέλος, η χρήση σύγχρονων μέσων τεχνολογίας έχει δώσει τη δυνατότητα ανάπτυξης της συμβουλευτικής μέσα από το διαδίκτυο. Αυτή η διαδικτυακή συμβουλευτική χρησιμοποιείται και εφαρμόζεται σε άτομα και ομάδες φοιτητών μέσω e-mail, Facebook ή Skype όπου η συνομιλία διεξάγεται μέσα από τη χρήση της κάμερας (Δημητρόπουλος, 1999).

1.4. Χαρακτηριστικά (προσόντα/δεξιότητες) Συμβούλου στο Τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης

Η Συμβουλευτική προς τους σπουδαστές εφαρμόζεται μέσα από ειδικά καταρτισμένους επαγγελματίες που κατέχουν τη θέση του συμβούλου, οι οποίοι οφείλουν να είναι ισότιμοι και να σέβονται τους συμβουλευόμενους τους, τα άτομα δηλαδή, που ζητούν τη βοήθειά τους. (Κλεφτάρας,2009)

Αρχικά, ο ρόλος ενός συμβούλου θα πρέπει να είναι θεραπευτικός με πρωταρχικό του στόχο τον εντοπισμό και την άμεση αντιμετώπιση των προβλημάτων του ατόμου. Στη συνέχεια, ακολουθεί η πρόληψη των πιθανών δυσκολιών του ατόμου που ίσως προκύψουν, από το σύμβουλο, καθώς θα πρέπει να παρατηρεί προσεκτικά το άτομο και να ενεργεί άμεσα. Επίσης, θα πρέπει να έχει εκπαιδευτικό χαρακτήρα ώστε να βοηθάει τους ανθρώπους να αναπτύξουν τις πνευματικές τους ικανότητες και να αποκτήσουν γνώσεις και εμπειρίες που θα τους είναι χρήσιμες στο μέλλον. (Μαλικιώση-Λοΐζου,1993)

Ένας σύμβουλος, για να λειτουργεί αποτελεσματικά και σωστά, πρέπει να είναι καταρτισμένος με ιδιαίτερα προσόντα και γνώρισμα. Συγκεκριμένα, οφείλει να είναι αυθεντικός και ειλικρινής, υπεύθυνος και συνεπής, να έχει ενσυναίσθηση. Είναι πολύ σημαντικό ο σύμβουλος να μπορεί να αντιμετωπίζει με σοβαρότητα και αξία τα θέματα του συμβουλευόμενου, καθώς έτσι σέβεται το άτομο που βρίσκεται απέναντί του. Επομένως, ένας σύμβουλος χρειάζεται να ενδιαφέρεται πραγματικά για τον συνάνθρωπο του, να σέβεται και να δέχεται τη διαφορετικότητα του άλλου, να μην διακατέχεται από προκαταλήψεις και έμμονες ιδέες, να είναι ενημερωμένος και ευαισθητοποιημένος σχετικά με τα προβλήματα τα οποία υπάρχουν στη κοινωνία. (Μυλωνά-Καλαβά,2001).

Τόσο ατομικά όσο και ομαδικά ο σύμβουλος είναι αυτός ο οποίος αρχικά θα πρέπει να διερευνήσει τις ανάγκες και τους στόχους των ατόμων, με σκοπό να ενθαρρύνει την ενεργή συμμετοχή μέσα στην ομάδα. Αυτό βοηθά στην εύκολη εξωτερίκευση των συναισθημάτων, την ανάλυσή και την ενσωμάτωσή τους μέσα στην ομάδα. Τέλος, ο ίδιος ο θεραπευτής θα πρέπει να αποτελεί το πρότυπο για τους ασθενείς ακούγοντάς τους ενεργά, χωρίς όμως να χάνει την επαφή παίρνοντας, ταυτόχρονα μέσα στην ομάδα, το ρόλο του παρατηρητή αλλά και του συμμετέχοντα.(Μαλικιώση-Λοΐζου, 2011)

1.5. Στάδια Συμβουλευτικής Διαδικασίας

Η συμβουλευτική διαδικασία έχει πέντε βασικά στάδια (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001) τα οποία είναι: α) έναρξη συζήτησης ανάμεσα στο συμβουλευόμενο, το σύμβουλο και δόμηση της μεταξύ τους σχέσης, β) αναγνώριση της δυσκολίας- προβλήματος του συμβουλευόμενου, γ) τοποθέτηση και ύπαρξη στόχων, δ) ύπαρξη εναλλακτικών λύσεων, ε) μεταβίβαση της γνώσης στην αληθινή ζωή

1^ο Στάδιο: Έναρξη Συζήτησης Ανάμεσα στο Συμβουλευόμενο, τον Σύμβουλο και Δόμηση της Μεταξύ τους Σχέσης

Κατά την αρχική επαφή και συζήτηση, επιδιώκεται να υπάρχει εμπιστοσύνη σε αμοιβαίο βαθμό και ενίσχυση του ενδιαφέροντος από μεριά του ατόμου για τη συμβουλευτική προκειμένου να μοιραστεί τους προβληματισμούς του και να πιστέψει ότι θα βοηθηθεί.

Πρέπει από τον σύμβουλο να υπάρχει ενημέρωση προς τον συμβουλευόμενο για τη δομή και τα όρια της σχέσης τους, την εμπιστοσύνη και εχεμύθεια, τις δυνατότητες και αυτά που θα στοχεύσουν. Το να εξηγηθεί και ίσως να αναλυθεί σε μεγάλο βαθμό η διαδικασία συμβουλευτικής είναι θετική, καθώς η παράλειψη κάτι τέτοιου μπορεί να δημιουργήσει εξάρτηση του ατόμου από τον σύμβουλο ή να υπάρξουν αισθήματα απόρριψης, γεγονός που θα οδηγήσει στην παραίτηση από την όλη διαδικασία.

Η σχέση που δημιουργείται και μπαίνουν τα θεμέλια στην αρχή, μεταξύ συμβούλου και συμβουλευόμενου, είναι καθοριστική για την εξέλιξη της συμβουλευτικής διαδικασίας.

2^ο Στάδιο: Αναγνώριση της Δυσκολίας- Προβλήματος του Ατόμου

Αρχικά, στη συμβουλευτική σχέση πρέπει να γίνει καθορισμός του προβλήματος έτσι όπως το βιώνει το ίδιο το άτομο. Πολλές φορές οι άνθρωποι δεν γνωρίζουν ή δεν μπορούν να καταλάβουν αυτό που συμβαίνει και ένας βασικός στόχος κατά τη συμβουλευτική διαδικασία είναι η διαλεύκανση της οποιαδήποτε κατάστασης. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να γίνει συλλογή δεδομένων που αφορούν τον συμβουλευόμενο σχετικά με το πώς κατανοεί και αντιλαμβάνεται γεγονότα της ζωής του όπως και να αναγνωρίσει ή παραδεχθεί αυτά που σκέφτεται και αισθάνεται. Αυτό αποτελεί ένα πρώτο βήμα που κάνει το άτομο, πλέον, ικανό να θέσει στόχους και τρόπους επίτευξής τους.

3^ο Στάδιο: Τοποθέτηση και Ύπαρξη Στόχων

Κατά τη διαδικασία της συμβουλευτικής, γίνεται προσπάθεια (συμβούλου και συμβουλευόμενου) να δοθεί απάντηση σχετικά με το τι επιθυμεί το άτομο για το πρόβλημα του, ποια η γνώμη που έχει για την αντιμετώπισή του και η άποψη σχετικά με το πώς θα ήταν η ζωή του χωρίς αυτό. Στους στόχους που θα τεθούν, θα πρέπει να υπάρχει αποδοχή από τον σύμβουλο αλλά και από τον συμβουλευόμενο. Αν γίνει σωστά ο καθορισμός τους τότε αυξάνεται η δέσμευση των δύο πλευρών. Σημαντικό αποτελεί σε αυτό το στάδιο το να έχουν μελετηθεί και να είναι βέβαιο πώς οι στόχοι είναι δυνατόν να επιτευχθούν.

4^ο Στάδιο: Ύπαρξη Εναλλακτικών Λύσεων

Σε αυτό το στάδιο, υπάρχει η προσπάθεια προς το συμβουλευόμενο να αναπτύξει νέες προοπτικές επίλυσης του προβλήματος του. Πρέπει να γίνει κατανοητό πώς όποιες αποφάσεις κι αν ληφθούν θα έχουν αντίκτυπο, γενικότερα, στη ζωή του. Ο σύμβουλος συμβάλλει στο να ερευνηθεί το κάθε ενδεχόμενο-σενάριο, έτσι ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει το οτιδήποτε το άτομο με τη χρήση εναλλακτικών λύσεων, όπου με τον σύμβουλο θα επιλεγεί η καταλληλότερη τους.

Η συμβουλευτική σε αυτό το στάδιο συμβάλλει στο να βρει από μόνο του το άτομο την λύση, όπου ο σύμβουλος στηρίζει και ενθαρρύνει τις αποφάσεις του. Στόχος του συμβούλου είναι να κάνει τον συμβουλευόμενο να εξετάσει από μόνος του νέες επιλογές αντιμετώπισης των δυσκολιών του και σε περίπτωση που καταστεί αυτό ως δύσκολο για το άτομο, τότε υπάρχει βοήθεια προς αυτό.

5° Στάδιο: Μεταβίβαση της Γνώσης στην Αληθινή Ζωή

Στο πέμπτο στάδιο το οποίο είναι και το τελικό, φαίνεται το αποτέλεσμα της συμβουλευτικής διαδικασίας η οποία δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως επιτυχής αν δεν μεταβιβαστεί η γνώση που λήφθηκε, από τον σύμβουλο στον συμβουλευόμενο, στην αληθινή ζωή. Μόνο τότε υπάρχει πραγματική αλλαγή.

Αν ο σύμβουλος δεν καταφέρει να κάνει το άτομο και όλα όσα του έμαθε στο συμβουλευτικό περιβάλλον να τα μεταφέρει στη ζωή του έξω από αυτό, τότε ο κίνδυνος για υποτροπή είναι αυξημένος. Ο σύμβουλος θα πρέπει να έχει γνώση, η οποία αποκτιέται καθ' όλη τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας μέσω της παρατήρησης, για το πώς το άτομο θα μπορέσει όσο το δυνατόν με καλύτερο τρόπο να μεταφέρει την συμπεριφορά και γνώση που έμαθε στη καθημερινότητά του.

1.6. Θεωρητικές Προσεγγίσεις Συμβουλευτικής

Οι θεωρητικές προσεγγίσεις, οι οποίες χρησιμοποιούνται κατά τη συμβουλευτική διαδικασία, ποικίλουν. Παρακάτω αναφέρονται:

- α) Η Προσωποκεντρική Προσέγγιση,
- β) Η Συστημική-Κοινωνικοδομητική Προσέγγιση,
- γ) Η Θεωρία της Αυτοπραγμάτωσης.

Η αιτία επιλογής και ανάλυσης αυτών των τριών προσεγγίσεων, είναι το θέμα που πραγματεύεται η πτυχιακή εργασία «Συμβουλευτική Φοιτητών» και οι προσεγγίσεις αυτές εφαρμόζονται, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Προσωποκεντρική Προσέγγιση στη Συμβουλευτική- Εκπαίδευση

Η συμβουλευτική, ασχέτως ποια θεωρία ή μέθοδος ακολουθεί, τηρεί κάποιες αρχές, οι κυριότερες από τις οποίες αναφέρονται στην Προσωποκεντρική θεωρία του Rogers όπου ως επίκεντρο προσοχής για τον σύμβουλο είναι ο άνθρωπος ως πρόσωπο. (Μυλωνά- Καλαβά,2001)

Η προσέγγιση αυτή στοχεύει στο να μπορέσει το άτομο να αναπτυχθεί αλλά και να επιλύσει, με τρόπο συγκεκριμένο, τα τωρινά αλλά και τα γενικότερα προβλήματά του. (Κοσμίδου,Γαλανουδάκη-Ράπτη,1996) Το άτομο επιδιώκεται να γίνει κύριος του εαυτού του αλλά και γνώστης επίτευξης του τρόπου αυτού. (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001)

Η Προσωποκεντρική Προσέγγιση δημιουργήθηκε από το Rogers, έχοντας ως σκοπό την προώθηση ευθύτητας, ανάπτυξης και ειλικρίνειας, αλλαγής ή και εξέλιξης, κατά τη συμβουλευτική διαδικασία. Αυτή η προσέγγιση είναι πρακτική και χρήσιμη στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς είναι δυνατόν να επιλυθούν προβλήματα μαθητών, που δεν σχετίζονται με τα μαθήματα. Παρέχεται η κατανόηση θεμάτων σχετιζόμενα με τις σχέσεις, τα συναισθήματα και την ηθική συμπεριφορά, όπου αποτελούν τη ρίζα, κατά πλειοψηφία, προβλημάτων στο εκπαιδευτικό ίδρυμα και γενικότερα στην κοινωνία. Είναι σημαντική η ενσωμάτωση επιπλέον παραγόντων, κατά τη διαδικασία της συμβουλευτικής στην εκπαίδευση, οι οποίοι είναι:1) Αποδοχή,2) Συναισθηματική Ταύτιση,3) Θετική Προσοχή από τον Περίγυρο. (Gatongi,2007)

Κύριος **ρόλος του συμβούλου στο εκπαιδευτικό ίδρυμα** είναι η παροχή βοήθειας του στους μαθητές για την κατανόηση των αναγκών και των αξιών τους, έτσι ώστε οι αποφάσεις που θα ληφθούν σχετικά με τη μόρφωση και τη πορεία που θα έχουν, να προέρχονται από τους ίδιους. Προκειμένου να γίνει αυτό, θα πρέπει να υπάρχουν τα εξής (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001) :

- Γνώση του Προβλήματος από το ίδιο το άτομο
- Συμφωνία (ταίριασμα εμπειρίας με τον εαυτό) και Γνησιότητα (γνήσιος εαυτός του συμβούλου και όχι προσποίηση σχέσης με τον συμβουλευόμενο)
- Χωρίς Όρια Θετική Αναγνώριση, τόσο για τα αρνητικά όσο και τα θετικά συναισθήματα από τον συμβουλευόμενο- μαθητή
- Ενσυναίσθηση όπου προκειμένου να δημιουργηθεί επικοινωνία ο σύμβουλος επιδιώκει να δει και να νιώσει αυτό που βιώνει το άτομο, έτσι ώστε ο μαθητής να αναπτύξει με επιτυχία τη γνώση του εαυτού του.

Επίσης, επισημαίνεται ότι με την ύπαρξη θετικής ατμόσφαιρας, κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής διαδικασίας-συζήτησης, υπάρχουν τέσσερα στοιχεία: α) αίσθηση ζεστασιάς και ανταποδοτικότητας, όπου παρουσιάζεται ένα πραγματικό ενδιαφέρον αλλά και αποδοχή του ατόμου ως πρόσωπο, β) η σχέση που υπάρχει, μεταξύ συμβούλου και συμβουλευμένου, έχει χαρακτήρα αποδοχής και υπάρχει η έκφραση των όσων αισθάνεται το άτομο, γ) υπάρχει ελευθερία συναισθημάτων και έκφραση από τον μαθητή με παράλληλα έλεγχο των παρορμήσεων του, δ) δεν υπάρχει καμία πίεση ή εξαναγκασμός κατά τη συμβουλευτική διαδικασία.(Μαλικιώση-Λοΐζου,2001)

Ο σύμβουλος δεν προσπαθεί να επιλύσει τα προβλήματα του συμβουλευόμενου αλλά επιδιώκει, επικεντρωμένος στα όσα αισθάνεται το άτομο, να διευκολύνει και να ενθαρρύνει μία ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων σχετιζόμενα με τον εαυτό του, το εκπαιδευτικό ίδρυμα, τους εκπαιδευτικούς του.(Μαλικιώση-Λοΐζου,2001)

Συστημική- Κονστрукτιβιστική Προσέγγιση στη Συμβουλευτική- Εκπαίδευση

Η Συστημική Προσέγγιση, ορίζει το «σύστημα» ως ομάδα στοιχείων που έχουν συνεχή επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ τους, χαρακτηριζόμενα ως ολότητα η οποία συνίσταται από επιμέρους στοιχεία και τις σχέσεις που διαθέτουν. Η συμπεριφορά ενός στοιχείου επηρεάζει αλλά και επηρεάζεται από εκείνη των υπολοίπων.

Στον Κονστρουκτιβισμό το άτομο, μέσα σ' ένα σύστημα, θεωρείται γνώστης που εμπλέκεται σκόπιμα στον κόσμο και τη κατανόησή του, δημιουργώντας μία δική του πραγματικότητα, βασιζόμενη στην εικόνα της κατανόησης και γνώσης αυτής που διαθέτει. Η σημασία που δίνει το άτομο, για παράδειγμα, στην οικογένεια ή την εκπαίδευση, για τον καθορισμό των στόχων του, αφορούν τη προσωπική εικόνα της πραγματικότητάς του. (Miller, 2006)

Η Κονστρουκτιβιστική Προσέγγιση, στον τομέα της συμβουλευτικής εκφράζει ένα, μεγάλο μέγεθος, σεβασμό προς το άτομο, καθώς το κάνει ικανό για την ερμηνεία προβλημάτων και καθορισμό των δικών του στόχων. (Miller, 2006)

Το εκπαιδευτικό ίδρυμα είναι ένα δυναμικό σύστημα το οποίο σχετίζεται και αλληλεπιδρά, μέσω διαδικασιών αλλαγής και καταστάσεων, τόσο με το υλικό, όσο και με το εν ζωή περιβάλλον του. Μέσω της Συστημικής Προσέγγισης δίνεται η δυνατότητα να φανούν οι διαμορφωμένες σχέσεις μέσα στο ίδρυμα και η ανάπτυξη των μαθητών. (Πετρογιάννης,2003)

Η οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος ως ένα ανοικτό σύστημα επιτρέπει τη συμπεριφορά του ενός να επηρεάζει των άλλων, η οποία όμως πρέπει να γίνεται αντιληπτή μέσω προσωπικών νοημάτων του καθενός και κυρίως μέσα από την ικανότητα του μαθητή να δημιουργεί τη δικιά του πραγματικότητα. Στο εκπαιδευτικό ίδρυμα τα άτομα συνδημιουργούν τις πραγματικότητές τους(προσωπικές, κοινωνικές) με άλλα άτομα, αλληλεπιδρώντας.(Κρίβας,2007)

Χαρακτηρίζοντας το σύστημα ως πλαίσιο περιγραφής και μελέτης εκπαιδευτικών φαινομένων, τότε γίνεται επικέντρωση στις σχέσεις ως αποτέλεσμα συνεπίδρασης (εκπαιδευτικού, μαθητή, τάξης) ανοίγοντας νέα πλαίσια κατανόησης συσχέτισης και φανερώνοντας καινούριες μορφές παρέμβασης, προληπτικά και θεραπευτικού επιπέδου.(Κρίβας,2007)

Οι αλληλεπιδράσεις που παρουσιάζονται στο εκπαιδευτικό ίδρυμα, αποτελούν βασικό μηχανισμό διαμόρφωσης και αλλαγής της συμπεριφοράς βασιζόμενη σε αρχές παρέμβασης συστημάτων, όπου έχουν ως αφετηρία τις έννοιες του «όλου» και της «κυκλικότητας» και οι οποίες είναι (Παπαδιώτη-Αθανασίου,2000) :

A) Σε όποιο σημείο του συστήματος υπάρχει παρέμβαση δημιουργείται αλλαγή επηρεάζοντας όλο το σύστημα. Αν επιδιώκεται κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά του εκπαιδευόμενου γίνεται χωρίς τη παρέμβαση στον ίδιο αλλά σε άλλα στοιχεία ή καταστάσεις του εκπαιδευτικού συστήματος.

B) Δεν υπάρχει ένα μόνο αίτιο μίας συμπεριφοράς. Λόγω κυκλικών συσχετίσεων όλου του πλαισίου, υπάρχει αναζήτηση στο «πώς» και όχι στο «γιατί».

Γ) Ακόμα και μία μικρή αλλαγή-παρέμβαση, μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλες αλλαγές λόγω της συνεχούς συσχέτισης και εξάρτησης των στοιχείων του συστήματος.

Η Θεωρία της Αυτοπραγμάτωσης

Σύμφωνα με τον Maslow, οι άνθρωποι δραστηριοποιούνται επιδιώκοντας να ικανοποιήσουν τις βασικές ή στερητικές τους ανάγκες και τις εξελικτικές ή μετά-ανάγκες τους. Οι βασικές προϋποθέσεις για τη κάλυψη των αναγκών αυτών του ατόμου είναι να έχει ελευθερία έκφρασης στο να κάνει αυτά που επιθυμεί δίχως όμως να επηρεάζει ή βλάπτει άλλα άτομα, να του δίνεται η ελευθερία στο να ερευνά, να αναζητεί γνώση και πληροφορίες, όπως και ελευθερία στο τομέα της δικαιοσύνης, της εντιμότητας, της ειλικρίνειας. (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001)

Στη Θεωρία Αυτοπραγμάτωσης αναφέρεται ότι όλοι διαθέτουν μία φύση στην οποία πρέπει να υπάρχει ενθάρρυνση της εξέλιξης της, η οποία για να είναι υγιής πρέπει να υπάρχει «υγιές» περιβάλλον. Ο άνθρωπος επιδιώκει τη βελτίωσή του στοχεύοντας σε όλο και περισσότερα πράγματα, επιδιώκοντας με τη δραστηριοποίησή την επίτευξη των στόχων του. (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001)

Βασικός στόχος της θεωρίας, είναι να οδηγηθεί το άτομο στην αυτοπραγμάτωση μέσα από τη σταδιακή ικανοποίηση των αναγκών-επιθυμιών του. Ο σύμβουλος συμβάλλει στο να ικανοποιήσει αυτά που επιθυμεί και έχει ανάγκη το άτομο, μέσα από ένα περιβάλλον με υγιή σχέσεις. Κατά τη συμβουλευτική διαδικασία φανερώνεται ο προβληματισμός του ατόμου αλλά και το πόσο ικανοποιημένο είναι σε σχέση με αυτό που το προβληματίζει. Ο σύμβουλος συλλέγει στοιχεία σχετικά με την προσέγγιση της ικανοποίησης και εφαρμόζει δεξιότητες οι οποίες θα βοηθήσουν στην επίλυση της συγκεκριμένης δυσκολίας. Όταν ικανοποιηθούν όλες οι ανάγκες του ατόμου και φτάσει στο σημείο να τις ικανοποιεί και από μόνο του ή μέσα από τη σχέση που παρουσιάζει με το περιβάλλον του, τότε η συμβουλευτική διαδικασία και βοήθεια έχει ολοκληρωθεί με επιτυχία. (Μαλικιώση-Λοΐζου,2001).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο που μόλις παρουσιάστηκε, αναφέρθηκαν κάποιοι ορισμοί και έννοιες της συμβουλευτικής σε γενικό πλαίσιο αλλά και της συμβουλευτικής, πιο ειδικά, στον πληθυσμό των φοιτητών. Ακολούθησε μία μικρή ιστορική αναδρομή της συμβουλευτικής στην Ελλάδα, οι τομείς και τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει ένα σύμβουλος, καθώς και τα στάδια της συμβουλευτικής διαδικασίας. Τέλος παρουσιάστηκαν κάποιες θεωρητικές προσεγγίσεις της συμβουλευτικής, οι οποίες σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, εφαρμόζονται στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Κεφάλαιο 2^ο: Συμβουλευτική Φοιτητών στην Ελλάδα και το Εξωτερικό

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά το Β' παγκόσμιο πόλεμο, στα περισσότερα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Βορείου Αμερικής, άρχισε η λειτουργία υπηρεσιών που παρείχαν συμβουλευτική υποστήριξη στον τομέα των σπουδών και τον επαγγελματικό προσανατολισμό. Αυτό οδήγησε στην ανάπτυξη και τη σταδιακή δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων, τα οποία παρουσιάζουν διαφορές ανάμεσα στη κάθε χώρα και με συνδυασμό διαφόρων παραγόντων και αιτιών (αναλύονται παρακάτω) οι φοιτητές άρχισαν να απευθύνονται με διάφορα ψυχοκοινωνικά προβλήματα. (Καλατζή-Αζίζι, 1998)

2.1. Συμβουλευτική Φοιτητών στην Ευρώπη

Από το 1950 συμβουλευτικά κέντρα για φοιτητές, άρχισαν να υπάρχουν σε διάφορες χώρες όπως. Βρετανία, Γαλλία και Γερμανία, ενώ η Ελλάδα ήταν μία από τις τελευταίες που τα υιοθέτησε στο εκπαιδευτικό της σύστημα. Αξίζει να σημειωθεί ότι η μοναδική χώρα που παρέχει ειδική εκπαίδευση στον τομέα της συμβουλευτικής υποστήριξης σπουδαστών είναι η Μ. Βρετανία. (Ευθυμίου και συν, 2007)

Η ανάγκη ύπαρξης για συμβουλευτική υποστήριξη των φοιτητών υπήρξε αναγκαία, λόγω μίας γενικότερης έλλειψης γνώσεων σε διάφορα θέματα μετεφηβείας, μη πληροφόρησης τυχόν παροχών κλπ. (Καλατζή-Αζίζι, 1996, Ευθυμίου και συν, 2007)

Ακόμα, παρόλο που η σημασία υποστήριξης των φοιτητών είναι αναγνωρισμένη ευρωπαϊκά, κάποια προβλήματα όπως έλλειψη χρημάτων και προσωπικού οδηγούν χώρες όπως Η.Π.Α. και Καναδά, που θεωρούνται καλύτερες ως προς την παροχή συμβουλευτικής των σπουδαστών, συγκριτικά με την Ευρώπη, να μην έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. (Ευθυμίου και συν, 2007)

Επίσης, η άποψη ότι εκείνος που ασκεί το ρόλο του συμβούλου δεν πρέπει να ανήκει στο εκπαιδευτικό προσωπικό, είναι αποδεκτή απ' όλους, καθώς οι δύο ιδιότητες (εκπαιδευτή-θεραπευτή) διαφέρουν και υπάρχει κίνδυνος συσχέτισης των προτεραιοτήτων του φοιτητή, χρησιμοποιώντας ο ειδικός για παράδειγμα, τον ρόλο του εκπαιδευτικού, ενώ θα έπρεπε μόνο του συμβούλου. (Ευθυμίου και συν, 2007)

Η συμβουλευτική ψυχολογία, παρά το γεγονός ύπαρξης της ως επιστημονικού κλάδου και επαγγελματικής κατηγορίας δεν έχει αναγνωριστεί επίσημα στην Ελλάδα. (Μαλικιώση-Λοΐζου, 2011). Σύμφωνα με τον Elton Wilson (1997) (παρατίθεται στο Ευθυμίου και συν 2007) αναφέρεται ότι ενώ η συμβουλευτική στους φοιτητές είναι κάτι θετικό, είναι ένα είδος στιγματισμού και χρησιμοποιείται μόνο σε καταστάσεις κρίσης με αποτέλεσμα τα κέντρα συμβουλευτικής υποστήριξης των σπουδαστών να θεωρούνται ως κάτι το κακό.

2.2. Καταστάσεις- Αίτια που Επηρέασαν τη Συμβουλευτική Φοιτητών

Σύμφωνα με τη Καλατζή-Αζίζι (1996) οι παράγοντες που επηρέασαν τη ψυχολογική συμβουλευτική φοιτητών ήταν:

- 1) Αναγνώριση και αντιμετώπιση δυσκολιών του συμβουλευμένου φοιτητή
- 2) Η ύπαρξη ανάγκης συμβουλευτικής, στους σπουδαστές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης
- 3) Ίδρυση κέντρων με επίκεντρο την συμβουλευτική των σπουδαστών
- 4) «Προσόντα των ειδικών» της συμβουλευτικής υποστήριξης στους σπουδαστές
- 5) Τρόποι παρέμβασης
- 6) Ο θεσμός και η οικονομική κάλυψη των συμβουλευτικών κέντρων
- 7) Η αντιμετώπιση των κέντρων από την κοινωνία αλλά και τη κοινότητα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Πιο αναλυτικά:

1. Ο σπουδαστής διαθέτει γνωστικούς, συναισθηματικούς και βιολογικούς παράγοντες οι οποίοι αλληλεπιδρούν με το περιβάλλον του και βρισκόμενος στη μετεφηβεία, η οποία χαρακτηρίζεται ως δύσκολη ηλικία, χρειάζεται ψυχολογική στήριξη και συμβουλευτική, όπου η χρονική διάρκεια διαφέρει από άτομο σε άτομο. Οι δυσκολίες των φοιτητών έχουν αντίκτυπο στον τομέα της μάθησης και την ικανοποιητική πρόοδο των σπουδών τους.
2. Αρχικά όταν ο φοιτητής παρουσίαζε κάποιο πρόβλημα γινόταν η παραπομπή του σε εξωτερικά κέντρα τα οποία όμως λόγω αδυναμίας γνώσεων δεν ήταν αποτελεσματικά. Έτσι, σταδιακά άρχισαν να ιδρύονται συμβουλευτικά κέντρα για φοιτητές μέσα στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, γεγονός που επηρεάστηκε, επίσης, από τη διάδοση της ψυχολογίας των κοινοτήτων, σύμφωνα με την οποία οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας θα πρέπει να είναι όσο πιο κοντά γίνεται στον πληθυσμό με τον οποίο σχετίζεται.
3. Τα κέντρα συμβουλευτικής ξεκίνησαν αρχικά με σκοπό την καθοδήγηση των σπουδαστών και τον προσανατολισμό τους στον επαγγελματικό τομέα και αργότερα προσλήφθηκαν ψυχολόγοι και ψυχοθεραπευτές. Υπήρχαν εκείνες οι περιπτώσεις που δημιουργηθήκαν ξεχωριστά κέντρα, τα οποία παρείχαν μόνο συμβουλευτική, υπήρχαν όμως κι εκείνες, που μέσω προσωπικού ειδικής εκπαίδευσεως, παρεχόταν συμβουλευτική και καθοδήγηση στον τομέα των σπουδών αλλά και προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό των φοιτητών.
4. Σχετικά με την άσκηση της συμβουλευτικής στους φοιτητές, στα Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, δεν υπάρχει ομοιογένεια και παρουσιάζονται διαφορές. Πιο συγκεκριμένα, στη Μ. Βρετανία η συμβουλευτική φοιτητών ασκείται από ψυχολόγους, ψυχοθεραπευτές αλλά και από

συμβούλους, οι οποίοι μπορεί να έχουν εκπαίδευση άλλης επιστήμης αρκεί να έχουν ειδίκευση στο αντικείμενο της συμβουλευτικής. Αντίθετα, στη Γερμανία, στην οποία υπάρχει και σχετική νομοθεσία, η εφαρμογή συμβουλευτικής στους σπουδαστές, γίνεται μόνο από ψυχολόγους. Στην υπόλοιπη Ευρώπη, η άσκηση της γίνεται από κλινικούς και εκπαιδευτικούς ψυχολόγους αλλά και από εκείνους που διαθέτουν ειδική εκπαίδευση στον τομέα της συμβουλευτικής.

5. Οι τρόποι παρέμβασης της συμβουλευτικής καθρεφτίζουν το συνολικό έργο των κλινικών ψυχολόγων. Στον φοιτητικό πληθυσμό έχουν εφαρμοστεί ψυχοδυναμικά, προσωποκεντρικά και γνωστικά-συμπεριφορικά μοντέλα. Υπάρχουν οι περιπτώσεις που σε κάποια κέντρα φοιτητών εφαρμόζεται μόνο ένα μοντέλο παρέμβασης αλλά υπάρχουν κι εκείνες που τα εφαρμόζουν όλα, σε ατομικό ή ομαδικό πλαίσιο. Επίσης, έχει υπάρξει η περίπτωση παρουσίας αρκετών συνεδριών συμβουλευτικής (Βέλγιο), παρόλα αυτά όμως, ως τώρα, σχετικά με τη συμβουλευτική των φοιτητών και της μεθόδου της, δεν υπάρχει κάποιο ιδιαίτερο υλικό. (Rytke, Bauer, Fredtoft, 1994)
6. Όσον αφορά την Ευρώπη, στο Βέλγιο και την Ολλανδία, είναι καλυμμένες οι ψυχολογικές ανάγκες των φοιτητών, η Γερμανία, όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο σημείο και η Βρετανία, με βάση νόμου, δίνουν σημασία στα συμβουλευτικά κέντρα των φοιτητών, καλύπτοντας τα οικονομικά και υποχρεώνοντας την τριτοβάθμια εκπαίδευση να τα περιέχει στο σύστημά της. Η Ιταλία, αντίθετα, μόνο σε μεγάλα πανεπιστήμια έχει συμβουλευτικά κέντρα, όπως και η Δανία, η οποία σαν σύνολο διαθέτει έξι σ' όλη τη χώρα. Η Γαλλία, έχοντας εσωτερικές, της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και εξωτερικές υπηρεσίες, συμβάλλει στις ανάγκες των φοιτητών, όπως και στην Ισπανία, η συμβουλευτική προέρχεται μέσα από κέντρα καθοδήγησης σπουδαστών και επαγγελματικού προσανατολισμού. Στην Ιρλανδία ενώ υπάρχουν κέντρα για τους φοιτητές, δεν υπάρχει κάποια περαιτέρω πληροφορία.
7. Παρά το γεγονός ότι η συμβουλευτική στους φοιτητές έχει κριθεί αναγκαία, σε πολλές χώρες, ακόμα και σε εκείνες που υπάρχει σχετική νομοθεσία, δεν δίνεται η ανάλογη σημασία ή οικονομική ενίσχυση με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι ψυχολογικές ανάγκες των σπουδαστών. Κάποιοι παράγοντες που σχετίζονται με αυτήν την αδυναμία κάλυψης είναι:

- ο Η αντιμετώπιση ψυχικής υγείας από τη κοινωνία:

Όπως έχει προαναφερθεί, υπάρχουν διαφορές στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη συμβουλευτική φοιτητών, όπου η ίδρυση ενός κέντρου θεωρείται ακόμα «πολυτέλεια». Υπάρχει η άποψη ότι οι χώρες που διαθέτουν υπηρεσίες ψυχικής υγείας σε καλό επίπεδο, μπορούν να ικανοποιήσουν τους φοιτητές, ασχέτως αν έχουν ειδίκευση στη μετεφηβεία και τις μαθησιακές δυσκολίες.

- Η αντίληψη από τα ίδια τα εκπαιδευτικά ιδρύματα:
Ως και σήμερα υπάρχει η αντίληψη ότι το εκπαιδευτικό σύστημα είναι υπεύθυνο μόνο για τη ποιότητα των σπουδών και υποχρεούται στη παροχή υψηλού επιπέδου μάθησης, με αποτέλεσμα να μη δίνεται βάση στη ψυχική υγεία των φοιτητών αλλά μόνο στη γνώση τους.
- Ο θεσμός της συμβουλευτικής προς την εκπαίδευση:
Στην Ευρωπαϊκή Ένωση οι διαφορές που παρουσιάζονται σχετικά με τη συμβουλευτική σχετίζονται και με το ρόλο αυτής στην εκπαίδευση. *«Όσο πιο μεγάλη παράδοση υπάρχει σε μία χώρα, τόσο μεγαλύτερη είναι και η θέση της ψυχολογικής συμβουλευτικής των φοιτητών στη χώρα αυτή»*. (Καλατζή-Αζίζι,1996:62)
- Η παρουσία της ψυχολογικής συμβουλευτικής φοιτητών:
Η εμφάνιση της συμβουλευτικής στην ανώτατη εκπαίδευση είναι πρόσφατη και δε δύναται να επηρεάσει άμεσα τη κοινωνία, τα ιδρύματα και τους φοιτητές. *«Θέλει αγώνα για να στηριχτεί, ενώ φαίνεται- ακόμη και σήμερα- να θεωρείται πολυτέλεια»*. (Καλατζή-Αζίζι,1996:62)

2.3.Fedora-Psyche: Ο Ρόλος της στη Διάδοση, Θεσμοθέτηση της Συμβουλευτικής Φοιτητών στην Ευρώπη

Κατά το 3^ο Ευρωπαϊκό συνέδριο στους Δελφούς το 1988, για την πανεπιστημιακή καθοδήγηση της Fedora (Forum European del' Orientation Academique - Ευρωπαϊκή Οργάνωση προσανατολισμού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) «γεννήθηκε» μία ομάδα ειδικών (ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, σύμβουλοι) με το όνομα -Psyche (ψυχή) από το Psychological Counseling in Higher Education, οι οποίοι ασκούσαν ψυχολογική συμβουλευτική και στόχευαν στο να ασχοληθεί η ομάδα τους με τη συμβουλευτική φοιτητών. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Το 1990, ορισμένοι βρέθηκαν στο Άμστερνταμ όπου έθεσαν ως στόχο την επίσημη ίδρυση της ομάδας τους και την προώθηση της συμβουλευτικής ψυχοθεραπείας των σπουδαστών. Στο 4^ο συνέδριο της Fedora το 1991 στο Βερολίνο, ίδρυσαν επίσημα την-Psyche (Καλατζή-Αζίζι,1996) όπου ως στόχο είχε μία προσέγγιση στηριζόμενη και επικεντρωμένη στις μαθησιακές ανάγκες κάθε φοιτητή, ακόμα και των μη ακαδημαϊκών τους. Εξάλλου, η ακαδημαϊκή μάθηση για να ναι επιτυχής πρέπει να περιλαμβάνει τη προσωπική ανάπτυξη τόσο καλά όσο και την απόκτηση γνώσης. (Aastrup, Katzensteiner, Ferrersama, Rott, Fedora). Τον Σεπτέμβριο του 1992, στη Νάπολη, έγινε η πρώτη επαφή των μελών της Psyche όπου παρουσιάστηκε η κατάσταση της συμβουλευτικής στον τομέα των σπουδών της κάθε χώρας και επίσης έγινε η προετοιμασία για την έκδοση Psychological Counseling in Higher Education: A European overview.

Στο 5^ο συνέδριο της Fedora στη Βαρκελώνη το 1994 κυκλοφόρησε το Psychological Counseling in Higher Education: A European overview. Η Psyche ήταν δυναμική, ο υπεύθυνος της, Rott, δημιούργησε 3 ομάδες οι οποίες ήθελαν να δείξουν ότι τα μέλη της Psyche μαθαίνουν το ένα από του

άλλου τη δουλειά, ώστε να οργανώσουν κοινά προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης στον ψυχολογικό τομέα των σπουδαστών. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Κάποια θέματα των τριών αυτών ομάδων, προκειμένου η συμβουλευτική των φοιτητών να θεωρηθεί ως ιδιαίτερος, ειδικός κλάδος της συμβουλευτικής ψυχολογίας αλλά να υπάρχει και η συνεχής εκπαίδευση των ειδικών, ήταν:

- «*Ψυχολογική παρέμβαση σχετικά με την ακαδημαϊκή μάθηση*»: Σκοπός ήταν η συζήτηση για παροχή βοήθειας στον σπουδαστή, προκειμένου να μπορεί ικανοποιητικά να αποκτά ακαδημαϊκές γνώσεις. Μέσω ατομικών και ομαδικών παρεμβάσεων, τονίστηκε ότι για να υπάρχει αποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική, πρέπει να εξισορροπούνται τα συναισθήματα, ο γνωστικός τομέας και οι ειδικές δεξιότητες. (Καλατζή-Αζίζι,1996:68)
- «*Ψυχοθεραπεία και ψυχοθεραπευτική συμβουλευτική για φοιτητές με προβλήματα ταυτότητας*»: Ο σκοπός της συζήτησης αυτής, ήταν σχετικά με την παρέμβαση στους φοιτητές και οι μέθοδοι για ουσιαστική βοήθεια από το εκπαιδευτικό προσωπικό. Κάτι που αναδείχθηκε σημαντικό ήταν το γεγονός ότι ο σύμβουλος θα πρέπει να μη στέκεται και να ξεπεράσει τυχόν εθνικά στερεότυπα, προκειμένου να ασκεί συμβουλευτική και σε ξένους φοιτητές οι οποίοι, παράδειγμα, μπορεί να έχουν κρίσεις πανικού, οφειλόμενοι στη διαφορετική πολιτισμική τους βάση. Επίσης, τονίστηκε η ανάγκη για εμβάθυνση και εκπαίδευση ειδικών σε αυτό το θέμα.(Καλατζή-Αζίζι,1996:68)
- «*Σχέσεις των ΣΦΚ (Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών) με τη πανεπιστημιακή κοινότητα*»: Σκοπός ήταν η συζήτηση σχετικά με την αντίληψη της «πολυτέλειας» από τα πανεπιστήμια για τα συμβουλευτικά κέντρα φοιτητών. Δόθηκε όμως έμφαση στη δυσκολία που παρουσιάζει η προσπάθεια μιας τέτοιας αλλαγής. (Καλατζή-Αζίζι,1996:69).

Τέλος, το 1996, στο πανεπιστήμιο του Sussex, που έγινε ακόμα μία συνάντηση των μελών της Psyche, τέθηκαν οι βάσεις μελλοντικών δραστηριοτήτων και επίσης στα τέλη του 1996, κυκλοφόρησε το Psychological Counseling in Higher Education: Experience sand Research στην Αθήνα. (Καλατζή-Αζίζι,1996).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο που παρουσιάστηκε, αναλύθηκε το πώς ξεκίνησε η συμβουλευτική φοιτητών και οι διαφορές που παρουσιάζει η κάθε χώρα στα συμβουλευτικά της κέντρα. Έγινε αναφορά σχετικά με την Ελλάδα και επισημάνθηκαν οι παράγοντες και τα αίτια που επηρέασαν την ύπαρξη συμβουλευτικής στους σπουδαστές. Τέλος, αναφέρθηκε η πορεία ύπαρξης και ο ρόλος της Fedora- Psyche, ο οποίος ήταν καταλυτικός για τη θεσμοθέτηση της συμβουλευτικής υποστήριξης στους φοιτητές ευρωπαϊκά.

Κεφάλαιο 3^ο: Προφίλ φοιτητικού πληθυσμού

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ως φοιτητές χαρακτηρίζονται οι νέοι που κατά πλειοψηφία είναι 18-25 ετών και δεν έχουν εισχωρήσει ακόμα αλλά προετοιμάζονται για τον εργασιακό τομέα. Είναι ένας πληθυσμός πνευματικής δύναμης για το κράτος, καθώς λόγω σπουδών αλλά και μεταπτυχιακών, αποκτούν εξειδίκευση και επιδιώκουν την άσκηση επαγγελμάτων με υψηλές προδιαγραφές που προαπαιτούν μία καλή εκπαιδευτική μάθηση. Από αυτό αποδεικνύεται ότι το κράτος, μέσω των πανεπιστημίων, θα πρέπει να ενδιαφέρεται για τους φοιτητές, τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τη συμπεριφορά και τη λύση των προβλημάτων τους και να επιδιώκει να εξασφαλίσει την ψυχική τους ισορροπία. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

3.1. Χαρακτηριστικά Φοιτητών

Οι φοιτητές έχουν κάποιες ιδιαιτερότητες που τους ξεχωρίζουν από τον συνολικό πληθυσμό αλλά και από τα άτομα της ίδιας ηλικίας με αυτούς.(Ευθυμίου, Ευσταθίου, Καλατζή-Αζίζι,2007) Αυτές οι ιδιαιτερότητες είναι δύο κατηγοριών:

· Από την Εφηβεία στην Ενηλικίωση

Οι σπουδαστές διαθέτουν αρκετά χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας, ενώ ξεκινούν μία απομάκρυνση απ' το οικογενειακό περιβάλλον, αρχίζουν να δένονται με συμφοιτητές τους και βάζουν βάσεις για το επάγγελμα που θα ακολουθήσουν. (Καλατζή-Αζίζι,1987)

Οι σπουδαστές κατά την μετάβαση που κάνουν από την εφηβεία στην ενηλικίωση έρχονται αντιμέτωποι με διάφορες προκλήσεις, βάζοντας στόχους που σχετίζονται με: α)Τη δημιουργία της ταυτότητας, β) Τη σύναψη και διατήρηση σχέσεων, με βάση την ωριμότητα, γ) Την ύπαρξη επαγγελματικών στόχων, δ) Τη κατάκτηση ανεξαρτησίας. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Στον πρώτο στόχο επιδιώκεται η κατάκτηση σωστής και ολοκληρωμένης εικόνας των φοιτητών με τον εαυτό τους προκειμένου να υπάρχει εξέλιξη στον προσωπικό και κοινωνικό τομέα. Έχοντας πετύχει τον στόχο της ταυτότητας και τη σταθεροποίησή της, ο φοιτητής επιδιώκει τη δημιουργία σχέσεων και διατήρησή τους βασιζόμενες στην ωριμότητα. Ο σπουδαστής δημιουργεί σχέσεις χαρακτηριζόμενες από το αίσθημα της εμπιστοσύνης, του σεβασμού, της αγάπης, επιδιώκοντας την οικειότητα. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Οι δύο αυτοί στόχοι είναι αλληλένδετοι, καθώς η κατάκτηση του πρώτου στόχου, σχετικά με την απόκτηση της ταυτότητας, συμβάλει στο να υπάρξει ο δεύτερος στόχος, που είναι η δημιουργία σχέσεων, όπου στηρίζονται σε αυτό που είναι διαμορφωμένο το άτομο, στην ταυτότητα του. (Καλατζή-Αζίζι,1996, Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Στη συνέχεια στον τρίτο στόχο, ο φοιτητής αρχίζει και κάνει επιλογές σχετικά με τις σχέσεις που συνάπτει, το επάγγελμα και τους στόχους που θέτει, όπως

επίσης, διαμορφώνει και τις αξίες του. Και οι επόμενοι δύο στόχοι σχετίζονται μεταξύ τους, καθώς η τοποθέτηση επαγγελματικών στόχων οδηγούν στην αναζήτηση και εύρεση εργασίας, που αυτό οδηγεί σε οικονομικής φύσεως ανεξαρτησία και άρα στον τέταρτο στόχο, την αυτονομία του ατόμου. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Η αυτονομία και απεξάρτηση από την οικογένεια είναι κάτι το οποίο βρίσκεται έντονα στη σκέψη του σπουδαστή. Η προσπάθεια και επιδίωξη αυτού του στόχου είναι ένα χαρακτηριστικό, μία ιδιαιτερότητα που κάνει τους φοιτητές να διαφέρουν από τα άτομα της ίδιας ηλικίας με αυτούς, τα οποία όμως δε σπουδάζουν. Οι σπουδαστές ενώ επιθυμούν, δεν μπορούν να καταφέρουν την ανεξαρτησία- αυτονομία τους καθώς στηρίζονται οικονομικά στο οικογενειακό τους περιβάλλον, σε σύγκριση με τους συνομήλικους τους όπου έχουν εισχωρήσει στην αγορά εργασίας και έχουν καταφέρει μία οικονομική ανεξαρτησία, σε σχέση με τους φοιτητές που δεν έχουν ακόμη υποχρεώσεις κοινωνικές. (Καλατζή-Αζίζι, 1987, Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Το άτομο με την εισοδό του στην ανώτατη εκπαίδευση αποκτά ένα πλούσιο υλικό γνώσεων, ιδεολογιών και αξιών, γεγονός που μπορεί να τον αποδιοργανώσει και τον δυσκολέψει στην αυτονομία του, λόγω της σύγκρισης με την έως τώρα ζωή του. (Καλατζή-Αζίζι, 1987)

Σύμφωνα με την Clara (1999) (Παρατίθεται στο Ευθυμίου κ. συν, 2007) ο χρόνος του ατόμου, ο οποίος είναι ανάμεσα και μεσολαβεί από την σωματική του ωρίμανση έως τη στιγμή που παρουσιάζει χαρακτηριστικά αυτονομίας, ποικίλει. Επίσης, εξαρτάται από τον πολιτισμό που προέρχεται το άτομο και είναι κάτι διαφορετικό της κάθε χώρας.

Πιο συγκεκριμένα, στο Καλατζή-Αζίζι, Μπεζεβέγκη, Γιαννιτά (1989) φαίνεται ότι στην Ελλάδα οι φοιτητές με 76% και οι συνομήλικοί τους που εργάζονται με 32% διαμένουν στην οικογενειακή-γονεϊκή τους εστία, συγκριτικά με τη Βρετανία όπου οι σπουδαστές φαίνεται να διαλέγουν να φοιτούν σε πανεπιστήμιο, μεγάλης απόστασης από την οικογένεια, προκειμένου να μην υπάρχει συχνή επίσκεψη.

Όταν ο φοιτητής αποχωρίζεται την οικογένεια και επιδιώκει την απεξάρτησή του, αν στη μικρή ηλικία είχε σχέσεις ασφάλειας και προσκόλλησης, θα έχει δημιουργήσει μηχανισμούς για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων και η προσαρμογή του στο νέο περιβάλλον θα είναι πιο εύκολη αλλιώς, αντίθετα, θα υπάρχει η περίπτωση εκδήλωσης συμπτωμάτων ψυχοπαθολογίας. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Η κατάρρευση των σπουδαστών σε σωματικό και ψυχικό επίπεδο σχετίζεται πολλές φορές με την αδυναμία τους να αποχωριστούν το οικογενειακό περιβάλλον, τους γονείς τους αλλά και το να βγουν από τη μοναξιά και να δημιουργήσουν καινούριες, στενές σχέσεις. Το να μπορεί το άτομο να μείνει μόνο του είναι κάτι που φανερώνει μία συναισθηματική ωρίμανση και θεμέλιο για την αυτονομία του. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Χαρακτηριστικά της Φοιτητικής Ιδιότητας

Οι φοιτητές παρουσιάζουν τρία διαφορετικά χαρακτηριστικά, συγκριτικά, με τα νεαρά άτομα ίδιας ηλικίας που δε φοιτούν σε κάποιο πανεπιστήμιο. Αρχικά, είναι αποκομμένοι από την αληθινή, γεμάτη ευθύνες ζωή καθώς ασχολούνται μόνο με πνευματικές ασχολίες. Επιπλέον, ο σπουδαστής είναι αποκομμένος και από τον εαυτό του καθώς παρουσιάζεται μία διάσταση ανάμεσα στην ηλικία και την κοινωνική θέση που έχει σαν φοιτητής. Τέλος, το άτομο αποκόβεται και από το παρελθόν του. Εισβάλλοντας, ένας νέος τρόπος ζωής και περιβάλλοντος (αυτή του πανεπιστημίου) τον απομακρύνει από το παλιό, με τις συνήθειες και την οικειότητα που υπάρχει. (Καλατζή-Αζίζι, 1992)

Κάποιοι ερευνητές αναφέρουν τους σπουδαστές ως ευάλωτη ομάδα προς τα ψυχολογικά προβλήματα,, ενώ άλλοι θεωρούν ότι είναι το ίδιο επιρρεπείς όσο και οι υπόλοιποι συνομήλικοί τους. (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

Στο Καλατζή-Αζίζι, Rott, Aherne (1996) αναφέρονται κάποιες συγκρούσεις που βιώνει το άτομο στη ζωή του λόγω της φοιτητικής του ιδιότητας:

- ο Ωριμος-Ανώριμος : Ο σπουδαστής ενώ είναι ώριμος στον πνευματικό τομέα χαρακτηρίζεται ανώριμος συναισθηματικά, κάτι που έχει αντίφαση, η οποία όμως παράλληλα του επιτρέπει να αναπτυχθεί σαν ενήλικο άτομο.
- ο Κατώτερος Ακαδημαϊκά-Ανώτερος Κοινωνικά: Ο σπουδαστής, λόγω της ιδιότητάς του θεωρείται κατώτερος στην πανεπιστημιακή κοινότητα, ειδικά σε σύγκριση με τους καθηγητές, ενώ ανώτερος στη κοινωνία, λόγω κύρους και κοινωνικής αναγνώρισης, η οποία προέρχεται από την επιτυχία του και την εισχώρηση του στην ανώτατη εκπαίδευση.
- ο Μέλλον-«Εδώ και τώρα»: Ο σπουδαστής πρέπει να έχει μία αυτοσυγκράτηση σχετικά με τις επιθυμίες του προκειμένου να επιτευχθούν οι ακαδημαϊκοί του στόχοι, γεγονός που τον κάνει να αισθάνεται ότι δε ζει το «εδώ και τώρα» κάτι που επιδιώκει όταν δε διαβάζει. Αντιθέτως, τα άτομα που είναι ίδιας ηλικίας αλλά εργάζονται, μπορούν και βιώνουν το «εδώ και τώρα».
- ο Προσωπική Αξία μέσω Επιτυχίας-Αποτυχία: Η ανάγκη του φοιτητή για την επιτυχία είναι μεγάλη, καθώς μέσα από αυτήν νιώθει την προσωπική του αξία. Το άτομο προσανατολισμένο στις εξετάσεις του, όπου επιδιώκει να περνά με επιτυχία στοχεύοντας μία υψηλή εκπαιδευτική βαθμίδα, περνά μέσω αυτών στην ανάπτυξη και άρα στην προσωπική του αξία.

Το να υπάρχουν στη ζωή του ατόμου διάφορες αντιθέσεις και ανταγωνισμός δεν είναι θετικό αλλά ούτε και αρνητικό, καθώς μπορεί να συμβάλλει στην ανάπτυξη μέσω προκλήσεων αλλά και αντίθετα να γίνει η αιτία για δημιουργία αισθημάτων άγχους και ανασφάλειας, τόσο στους λεγόμενους «υγιείς» φοιτητές, όσο και σε αυτούς που χαρακτηρίζονται ως πιο «ευάλωτοι». (Ευθυμίου κ. συν, 2007)

3.2. Σκέψεις Φοιτητών

Η Σχέση του Σπουδαστή με τη Μάθηση

Οι φοιτητές έχουν στο μυαλό τους να έρθουν στο εκπαιδευτικό ίδρυμα και να κατακτήσουν γνώσεις, οι οποίες τους ενδιαφέρουν. Αρκετές είναι οι σκέψεις και τα συναισθήματα που τους προβληματίζουν. Κατά το πρώτο έτος σπουδών συνηθίζουν να θέτουν ερωτήσεις όπως τι μαθήματα να επιλέξουν, τι εξετάσεις χρειάζονται, όπως παρόμοια προβληματίζονται και για την οργάνωση που χρειάζεται να έχουν. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Γενικά, υπάρχει σχέση και προσπάθεια κοινή στο θέμα γνώσης τόσο από μεριά διδασκόντων που επιδιώκουν να τη μεταδώσουν όσο και από μεριά διδασκομένων που προσπαθούν να τη κατανοήσουν. Υποχρέωση του φοιτητή είναι να τροποποιήσει σε ένα υψηλότερο επίπεδο τη γνώση που ήδη διαθέτει και όχι να υιοθετήσει καινούριες τελείως διαφορετικές σκέψεις. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Η ύπαρξη θεωρίας, σχετικά με τη ψυχολογική σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στη διαδικασία μάθησης, τη μελέτη και το υλικό, το πώς η γνώση εμπλουτίζεται, μεταδίδεται, κατακτάται, είναι δύσκολη. Η Καλατζή-Αζίζι (1996) βασίζομενη στον Piaget (1975a) δίνει έμφαση σε πέντε προτάσεις αυτού, προκειμένου να υπάρξει ένα θεωρητικό πλαίσιο και μία σταθερή βάση, απατώντας παράλληλα στο πώς ο έξω κόσμος συνδέεται με τους σπουδαστές δια μέσου της γνώσης.

Πιο συγκεκριμένα:

- Η σχέση που έχει το άτομο με τη σκέψη του, ανταποκρίνεται σε εκείνη τη γνώση που βρίσκεται στις ανθρωπιστικές αλλά και φυσικές επιστήμες.
- Ο σπουδαστής, ξεχωριστά σαν άτομο, παρουσιάζει μία εικόνα προκειμένου να λάβει την νέα γνώση, η οποία φαίνεται στη διαδικασία αλληλεπίδρασης και δημιουργώντας πρότυπα, συσχετίζει τους εσωτερικούς του κόσμους.
- Οι φοιτητές στο τέλος αποκτούν μία γνώση η οποία μπορεί να είναι ίδιας ή παρόμοιας μορφής με εκείνη της διδασκαλίας και μάθησης που είχαν. Βέβαια οι γνώσεις αυτές και το πώς χαρακτηρίσαν το κάθε άτομο, διαφέρουν από τον έναν φοιτητή στον άλλον.
- Η γνώση συνδέεται με το συναίσθημα κατά τη διάρκεια της απόκτησής της. Όταν ένας τρόπος μάθησης είναι παρόμοιος με αντίστοιχο τρόπο του παρελθόντος μπορεί να υπάρχουν μνήμες βιωμάτων στον φοιτητή.
- Η ακαδημαϊκή γνώση και η κατάκτηση της είναι μία, υψηλού επιπέδου, τυποποιημένη και εντατική εργασία «αποκέντρωσης του Εγώ».

Η αλληλεπίδραση που παρουσιάζει βαθμιαία ο φοιτητής με τις σκέψεις-γνώσεις του, οδηγεί σε έναν διαχωρισμό του κόσμου του, σε εκείνον που τον περιέχει σαν άτομο και εκείνον των σκέψεών του, όπου παράλληλα όμως ο ένας δομεί τον άλλον. Είναι μία διαδικασία που εξελίσσεται ως προς μία αλληλουχία εσωτερική και αντιστροφή της λογικής, δημιουργώντας μία γνώση

επιστημονική η οποία συνεχίζει την όλη διαδικασία και αναπτύσσει τη μεθοδολογία της. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Συμπερασματικά, οι σπουδές είναι μία διαδικασία εξέλιξης όπου εμφανίζεται η αμοιβαιότητα και αναπτύσσεται μία αντιστρεψιμότητα λειτουργική στον κόσμο του ατόμου με τον κόσμο των γνωσιακών του σχημάτων, μέσω της εφαρμοσμένης γνώσης.(Καλατζή-Αζίζι,1996)

Η Σχέση της Φοιτητικής με τη Κοινωνική Ζωή του Ατόμου

Οι σχέσεις που δημιουργούν οι σπουδαστές δεν γίνονται μόνο μέσα από την επαφή που έχουν με άλλα άτομα, λόγω ιδεών που διδάσκονται στο εκπαιδευτικό ίδρυμα, αλλά περιλαμβάνονται και στη ζωή εκείνη της καθημερινότητας, έξω από τη σχολή. Το να ληφθούν και με ποια διαδικασία οι αποφάσεις των φοιτητών σε κοινωνικές επαφές που επιθυμούν αλλά και ο τομέας επίτευξης φανερώνει τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη φοιτητική και κοινωνική ζωή του ατόμου. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Το πώς θα επιλέξουν τα μαθήματα τους και θα τα προγραμματίσουν, ποιες θα είναι οι διαδικασίες που θα ακολουθήσουν, οδηγούν τον φοιτητή σε μία πολυπλοκότητα και σε ένα στάδιο μετάβασης όπου τον κάνει, με βάση αυτά, να προβλέπει το μέλλον του έξω από το ίδρυμα και τα γεγονότα που θα ακολουθήσουν ενώ, παράλληλα, προβάλλει τον ίδιο του τον εαυτό σε αυτό. Το να πάρει μία απόφαση οδηγεί σε κάποιους στόχους και τρόπους επιτυχίας όπως και εναλλακτικούς τρόπους επίτευξης τους. Οι επιλογές που κάνει ο σπουδαστής σταθεροποιούν τις σκέψεις- ιδέες του και δημιουργούν καινούριες, μέσω των οποίων, παράλληλα, ενισχύεται μία διαδικασία αποκέντρωσης του στο γνωσιακό τομέα καθώς αφού αφορούν τον ίδιο του τον εαυτό αντανακλάται, περιορίζεται και έχει συγκεκριμένη συμπεριφορά και συναισθήματα. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Το να σχετίζεται ο φοιτητής με άλλα άτομα και να πετυχαίνει είναι σημαντικό, καθώς κάνει τη φοίτηση του να χαρακτηρίζεται ως μία διαδικασία κοινωνικού περιεχομένου. Όσον αφορά τις σκέψεις-γνώσεις των φοιτητών σχετικά με τις σπουδές και τις σχέσεις που δημιουργούν θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η καθημερινότητά τους. Το πώς πετυχαίνονται οι στόχοι των σπουδών και ποιες οι σκέψεις σε σχέση με τις κοινωνικές επαφές, χρήσιμες είναι οι θεωρίες όπως εκείνη του Weiner σχετικά με την απόδοση κινήτρων¹. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

---

¹Απόδοση κινήτρων: Οι σκέψεις των ατόμων, για την ακαδημαϊκή εργασία (Πεποιθήσεις για την ακαδημαϊκή ικανότητα, προσδοκίες αποτελεσμάτων και στόχοι εργασίας) επηρεάζονται από κοινωνικό-συγκυριακούς παράγοντες, όπως είναι τα μηνύματα του καθηγητή για τις δυσκολίες της εργασίας, την αντιληπτική ικανότητα των σπουδαστών κλπ. Το κίνητρο προκύπτει από την

Μέσω αυτών γίνεται η κατανόηση των γνωσιακών σχημάτων και οι σπουδές με τη καθημερινή ζωή συσχετίζονται παράλληλα με τον συναισθηματικό τομέα, ο οποίος θα αναλυθεί στην επόμενη ενότητα. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

συσχέτιση και αλληλεπίδραση που παρουσιάζεται ανάμεσα στα άτομα μέσα στο κοινωνικό πλαίσιο ιδρύματος και τάξης.

3.3. Συναισθήματα Φοιτητών

Η Φοιτητική Ζωή και τα Συναισθήματα που Εμπεριέχονται σε Αυτήν

Τα συναισθήματα των φοιτητών είναι ένα σημαντικό κομμάτι στο τομέα των αποφάσεων, των κοινωνικών επαφών και την επιδίωξη των στόχων τους. Οι καθηγητές, συχνά, τους αντιμετωπίζουν σαν εγκεφάλους και όχι σαν ανθρώπους με συναισθήματα, τα οποία είναι άλλα γνωστά και άλλα άγνωστα τους, όπου σχετίζονται και εμπλέκονται με τη συμπεριφορά και τις σκέψεις τους. (Weiner, 1986)

Σύμφωνα με τον Weiner(1986) και τη θεωρία του περί κινήτρων και συναισθημάτων το άτομο μέσω των συναισθηματικών του εμπειριών ερμηνεύει την απόδοση του και οδηγείται σε συναισθηματικές δηλώσεις. Η κατάσταση και η εμπειρία του φοιτητή στις σπουδές του οδηγεί σε συναισθήματα, όπως αυτό της χαράς που προέρχεται από την επιτυχία και της λύπης από την αποτυχία.

Όταν το άτομο πετυχαίνει στις εξετάσεις διακατέχεται από περήφανα συναισθήματα λόγω προσωπικής του προσπάθειας και ικανότητας, όπου εδώ παρουσιάζεται και ο προσωπικός, εσωτερικός έλεγχος του κάθε σπουδαστή. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Αντίστοιχα και στις διαπροσωπικές σχέσεις ισχύει το ίδιο, καθώς η επιτυχία στηρίζεται στην έλξη και τη προσωπικότητα που διαθέτει ο φοιτητής. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Το Συναίσθημα ως Μέσω Κατανόησης των Βαθύτερων Συναισθημάτων

Το μοντέλο απόδοσης κινήτρων (Weiner,1986) είναι ένα βοήθημα κατανόησης του πώς αισθάνεται ο φοιτητής. Μέσω θεωριών είναι δυνατόν να μάθουμε το λόγο αδυναμίας που παρουσιάζει το άτομο στο να αντιμετωπίζει δυσκολίες ως προς την αλλαγή των συναισθηματικών του τάσεων, όπου σημαντικό ρόλο κατανόησης έχουν τα ίδια τα συναισθήματα. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Σε εμπειρίες του παρελθόντος παραπέμπονται και φαίνεται να ανήκουν τα συναισθήματα, καθώς δεν οφείλονται μόνο σε τωρινές καταστάσεις, και μέσω αυτών η συμπεριφορά αλλά και οι σκέψεις- γνώση των φοιτητών επηρεάζονται. Ο Piaget (1975c) (Παρατίθεται στο Καλατζή-Αζίζι,1996) ερμηνεύει τη κατάσταση αυτή αναπτύσσοντας ένα πλαίσιο ανάμεσα σε γνωστικά και συναισθηματικά σχήματα, αναδομώντας τις έννοιες του ασυνείδητου και συμβολισμού και παραθέτοντας το ως μία συνεχής κατάσταση. Βάζοντας βάσεις στην παιδική, επεκτείνεται στην ενήλικη ηλικία αναφέροντας πώς τα σχήματα από το παρελθόν του ατόμου αφομοιώνονται σε καινούρια και γίνεται μία διαδικασία συνεχόμενη, όπου υπάρχει μία συμμόρφωση, συνδέοντας παρελθόν με παρόν και επιδιώκει την προσαρμογή στις πραγματικές συνθήκες.

Ο Epstein (1979) (Παρατίθεται στο Καλατζή-Αζίζι,1996), υποστηρίζει πώς τα συναισθήματα «είναι ο κύριος δρόμος που οδηγεί στις βαθύτερες προσωπικές θεωρίες ενός ατόμου» όπου έχουν σχέση με την αυτοαντίληψη.

Σύνδεση Συναισθημάτων και ο Εαυτός του Φοιτητή

Προκειμένου να κατανοηθεί η σχέση των γνωστικών με των συναισθηματικών σχημάτων που οφείλονται για μερικά φαινόμενα στον φοιτητή, θα πρέπει να φανεί κατά πόσο ο φοιτητής με τον εαυτό του και σαν άτομο, συνδέεται με τη διαδικασία σπουδών του. Μέσα από αυτό, θα φανούν οι συναισθηματικοί κίνδυνοι αλλά και η ευκαιρία του να έχει κάποιος την φοιτητική ιδιότητα. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Ο φοιτητής, όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενη ενότητα, επιδιώκει να ανακαλύψει ποιος είναι, ποιες οι αξίες του και να αναθεωρήσει την ταυτότητά του.(Καλατζή-Αζίζι,1996) Μέσω της μάθησης αποκτά ωριμότητα και μεγαλώνει. (Noonan, 1993). Όλο αυτό μέσω της γνώσης έχει σαν αποτέλεσμα να αποκτήσει αυτοπεποίθηση, ενισχύονται οι λειτουργίες του «Εγώ» και υπάρχει σε μεγαλύτερο βαθμό η συνοχή και ο διαχωρισμός από τον εαυτό. Ο Kohut (1979) (Παρατίθεται στο Καλατζή-Αζίζι,1996) μέσω της θεωρίας του για τον ναρκισσισμό, αναφέρει πώς η ύπαρξη εικόνων μεγαλείου στο φοιτητή γίνεται να εξελιχθεί σε αυτοσεβασμό και αυτοπεποίθηση αλλά και πώς κάτι τέτοιο παράλληλα μπορεί να είναι επικίνδυνο.

Ο φοιτητής για να καταφέρει να είναι ώριμος, μέσω της διαδικασίας μάθησης *«απαιτείται μία θετική ολοκλήρωση της υψηλά ουδετεροποιημένης ενέργειας με σκοπό να συσχετιστεί με τα αντικείμενα μελέτης και με τους θετικούς κοινωνικούς δεσμούς του»* (Καλατζή-Αζίζι,1996:33)

Κατά τη μάθηση, στη δουλειά ακαδημαϊκού επιπέδου, χρειάζεται σε υψηλό βαθμό η ικανότητα αποκέντρωσης του «Εγώ» όπου μέσω αυτής φανερώνεται η σχέση των γνωστικών διεργασιών με τη παραγωγή και κατάκτηση γνώσης ακαδημαϊκού τομέα όπου ο φοιτητής το πετυχαίνει μέσω της εξισορρόπησης, από την οποία παράγονται καινούρια σχήματα στον γνωστικό και συναισθηματικό τομέα, αυξάνοντας την αντιστρεψιμότητάς τους. Μέσω της μάθησης είναι δυνατόν να βελτιωθεί παράλληλα η αυτοαντίληψη και αυτοεκτίμηση όπου όμως κάτι τέτοιο μπορεί να είναι ταυτόχρονα επικίνδυνο συναισθηματικά και να δημιουργήσει εμπόδια στη θετική συμπεριφορά των φοιτητών προς τις σπουδές τους, καθώς υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα σε αυτές τις δύο. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Βασικό έργο των συνεδριών στη συμβουλευτική είναι η καλύτερη κατανόηση και επίγνωση του πραγματικού εαυτού του ατόμου, ενθαρρύνοντας το να αναπτύξει τις αυτοαντιλήψεις του. Είναι σημαντική η ασφάλεια στο συναισθηματικό κομμάτι των φοιτητών που προσφέρει η συμβουλευτική, καθώς τους επιτρέπεται η αύξηση της ικανότητάς τους για συναισθηματικό ρίσκο και η εξέταση των εκτιμήσεών τους στον γνωστικό τομέα των καταστάσεων. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Στη Fedora- Psyche υπάρχει η άποψη κλινικών ότι η δουλειά τους θα πρέπει να συνδέεται με τις διεργασίες (καινούριες απαιτήσεις, συναισθηματικές συγκρούσεις) των φοιτητών, που είναι φυσιολογικές για τη ζωή τους και οι οποίοι βρίσκονται σε μία κατάσταση επιβεβαίωσης του τομέα ανεξαρτησίας τους. (Καλατζή-Αζίζι, 1996)

3.4. Συμπεριφορά Φοιτητών

«Το 99% των φοιτητών αναβάλλουν,

ξέρουν ότι αναβάλλουν και συνεχίζουν να αναβάλλουν».

Albert Ellis

Η φοίτηση είναι μία διαδικασία καθυστέρησης και αναφέρεται ως μια προσωρινή αναστολή ενεργειών, όπου αποκόβει τον φοιτητή από τη καθημερινή, παραγωγικού τομέα ζωή. Οι φοιτητές βιώνουν κάτι το παράδοξο, καθώς ενώ συνδέονται με τον παραγωγικό τομέα και τις λειτουργίες του ως νέοι ενήλικες, μένουν έξω από αυτόν. (Καλατζή-Αζίζι, 1996)

Είναι δύσκολο για τον φοιτητή να μάθει ποιο είδος συμπεριφοράς χρειάζεται στη σύνθετη, εθιμοτυπική αλλά και ατομικιστική ακαδημαϊκή κοινότητα. Η αντιμετώπιση αυτών των παράδοξων, όπου λαμβάνονται υπόψη τα γνωστικά, συναισθηματικά και συμπεριφορικά σχήματα, είναι έργο τόσο των φοιτητών όσο και των προσεγγίσεων στον ψυχολογικό τομέα τις ανώτατης εκπαίδευσης. (Καλατζή-Αζίζι, 1996)

Παρουσία Αναβλητικότητας Φοιτητών

Ο Solomun και Rothblum (1984), ορίζουν την συμπεριφορά που παρουσιάζει αναβλητικότητα ως βραδυκίνητη, οι εργασίες καθυστερούν χωρίς λόγο και έχει σαν αποτέλεσμα να δημιουργεί το αίσθημα της δυσφορίας, κάτι το οποίο βέβαια μπορεί να αποφευχθεί. Τα χαρακτηριστικά αναβλητικότητας που παρουσιάζουν οι φοιτητές, είναι η ασυμφωνία που υπάρχει ανάμεσα στη πρόθεση και τη συμπεριφορά τους αλλά και η απουσία αμεσότητας στις προθέσεις που έχουν.

Ένας παράγοντας αναβολής, στη συμπεριφορά του φοιτητή, είναι ο φόβος για αποτυχία. Ο Rothblum (1984) ανέφερε σχετικά με την αναβλητικότητα των φοιτητών το μοντέλο αποφυγής, στο οποίο υπάρχουν υψηλά επίπεδα αισθήματος αυτού του φόβου αποτυχίας, πολλαπλασιάζοντας το άγχος και την ανησυχία του φοιτητή όσο πλησιάζει η ημέρα παράδοσης εργασίας και προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτή τη κατάσταση, αποφεύγει και αναβάλλει τις οποιεσδήποτε υποχρεώσεις του, σχετικά με την ολοκλήρωση της.

Οι φοιτητές έχουν αναπτύξει τεχνικές στη συμπεριφορά τους όπου αποφεύγουν τον όρο της αποτυχίας. Μία κατηγορία τέτοιων είναι οι «αυτό-μειονεκτικές στρατηγικές». Το άτομο αναβάλλει να ολοκληρώσει τις ακαδημαϊκές εργασίες σε τέτοιο βαθμό που φτάνει στην αποτυχία και χρησιμοποιώντας δικαιολογίες, επιδιώκει να καλύψει την καθυστέρηση και αναποτελεσματικότητα του αποδίδοντάς την σε άλλους παράγοντες πέραν του εαυτού του. Έτσι, φαίνεται ότι η ακαδημαϊκή αναβλητικότητα είναι ένα είδος αντιμετώπισης του άγχους των φοιτητών. (Covington, 1993)

Τα επιτεύγματα των σπουδαστών και το πώς αυτοί διαχειρίζονται τις υποχρεώσεις-εργασίες τους χαρακτηρίζονται ως συναισθηματική σύγκρουση δύο δυνάμεων, εκείνη που υπάρχει η προσπάθεια και το κίνητρο για επιτυχία και εκείνη που παρουσιάζεται ο φόβος για αποτυχία. Το πρώτο μπορεί να

εμφανίζει αποτυχία και το δεύτερο είναι η αποφυγή αποτυχίας. (Θεωρία Επίτευξης – Atkinson,1964)

Ανάλογα με τα παραπάνω δύο ειδών διαχείρισης των υποχρεώσεων τους οι φοιτητές χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες (Covington & Omelich,1984) :

- Εκείνους που παλεύουν, χαρακτηριζόμενοι από υψηλά επίπεδα ελπίδας για επιτυχία, υποφέροντας από τον φόβο για αποτυχία αλλά δεν παρουσιάζουν αναβολή στη συμπεριφορά τους.
- Εκείνοι οι οποίοι είναι προσανατολισμένοι στην επιτυχία, δεν παρουσιάζουν αναβλητικότητα αλλά ούτε και φόβο για αποτυχία.
- Εκείνοι που αποφεύγουν την αποτυχία, δεν έχουν ελπίδα επιτυχίας, διακατέχονται από μεγάλο φόβο για αποτυχία, υποφέρουν συναισθηματικά και παρουσιάζονται ως αναβλητικοί.
- Εκείνοι οι οποίοι γνωρίζουν και δέχονται την αποτυχία τους, δεν έχουν φόβο προς αυτήν, η ελπίδα της επιτυχίας βρίσκεται χαμηλά και χαρακτηρίζονται από αναβολή της συμπεριφοράς τους.

Τέλος σχετικά με την αναβλητικότητα των φοιτητών και τη ζήτηση βοήθειας, από τους ίδιους, για παρέμβαση, χωρίζονται σε δύο κατηγορίες με βάση τη παρακίνησή τους: 1) Οι φοιτητές οι οποίοι συνειδητοποιούν από μόνοι το πρόβλημά τους ή με τη βοήθεια του στενού περιβάλλοντός τους, 2) Οι φοιτητές που απευθύνθηκαν για βοήθεια, επειδή παρουσιάστηκε και αντιμετώπισαν πρόβλημα στις επιδόσεις και υποχρεώσεις τους στο πανεπιστήμιο. (Ferrari et al, 1995)

Τέσσερις Αναφορές Σχετικά με τη Συμπεριφορά των Φοιτητών ως Ουσιαστικό Περιεχόμενο

- Η σκέψη ως μέσω Άφιξης της Συμπεριφοράς

Η λογική σκέψη είναι ένα σημείο άφιξης της συμπεριφοράς του ατόμου, η οποία χαρακτηρίζεται ως συντομευμένη δράση. Οι σπουδαστές είναι ενεργοί μέσω πειραμάτων αλλά και ένταξης θεωριών στις δικές τους γνώσεις. Στηριζόμενη σε αυτό η Καλατζή-Αζίζι (1996) προτείνει την προετοιμασία των σπουδαστών στη σύνδεση των προσωπικών τους πραγματικών ενεργειών, όπως την προετοιμασία τους για την απόδοση των εξετάσεων τους, μέσω της συνειδητής συσχέτισης με τη πνευματική γνώση προκειμένου να υπάρχει η καλύτερη δόμηση της γνώσης τους.

Η ύπαρξη ψυχολογικής έρευνας, στην ανώτατη εκπαίδευση, είναι αναγκαία προκειμένου να δίνονται στους σπουδαστές ευκαιρίες κατάκτησης της ενεργητικής κατανόησης των γνώσεων. Το πώς μπορεί να ερμηνευτεί αυτό στη καθημερινότητα των φοιτητών, γίνεται φανερό στις επόμενες δύο αναφορές. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

- Η Κατάκτηση και Εφαρμογή Μεθοδολογίας

Μέσω της μεθοδολογικής γνώσης, ο σπουδαστής μαθαίνει τη συσχέτιση ανάμεσα στη σκέψη και τον εαυτό του με το αντικείμενο μάθησης, όπου μέσω συνηθειών σε αυτό βελτιώνεται η ανάγνωση και γραφή του. Επίσης,

οργανώνονται οι ενέργειες και ενοποιούνται τα συναισθήματα με τη σκέψη του ασυνείδητα. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

- Αυτοδιαχείριση

Κάνοντας επιλογές, οργανώνοντας τον χρόνο και τις εξετάσεις τους, ακόμα και τον ίδιο τον εαυτό, σε σχέση με την ακαδημαϊκή κοινότητα, οι φοιτητές προετοιμάζονται για το μέλλον και την επαγγελματική τους πορεία. Μέσω αυτών, παρουσιάζεται ανατροφοδότηση, όπου αποδίδονται τα αποτελέσματα, κρίνονται οι ενέργειες και καθορίζεται η συμπεριφορά τους. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Σχετικά με τη μελέτη των φοιτητών και την αυτοδιαχείρισή τους πάνω σ' αυτή, οι σύμβουλοι έχουν αναπτύξει: 1) Την ατομική συμβουλευτική με ομάδες εργασίας, στοχεύοντας σε μία ενθάρρυνση της συνολικής δημιουργικότητας του φοιτητή και τη γνώση των συναισθημάτων του, 2) Ψυχοθεραπευτικές ομάδες μέσω κατάλληλων παρεμβάσεων, αναλόγως την περίπτωση.

Μέσω των παραπάνω δεν προσφέρεται μόνο η υποστήριξη στους σπουδαστές αλλά συγχρόνως γίνεται και ένας επηρεασμός στο τομέα της ακαδημαϊκής διδασκαλίας, επιφέροντας αλλαγές στη πανεπιστημιακή κοινότητα (Καλατζή-Αζίζι,1996, Delhaxe,1994, Kalatzi-Azizi & Matsaka,1993)

Γενικά, θα πρέπει να υπάρχει αξιολόγηση της ανώτατης εκπαίδευσης στο κατά πόσο είναι υποστηρικτική προς τους φοιτητές, αν τους παρακινεί σχετικά με την αυτοδιαχείριση προς την επίτευξη της μελέτης τους, όπως θα πρέπει να αξιολογηθεί και η ικανότητα των σπουδαστών σχετικά με τη χρησιμοποίηση των υπηρεσιών του εκπαιδευτικού ιδρύματος που φοιτούν. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

- Επίτευξη Επιτυχίας και Προσωπική Ανάπτυξη

Όταν οι σπουδαστές οργανώνουν το κομμάτι της επιτυχίας τους, ζυγοσταθμίζονται τα γνωστικά και συναισθηματικά τους σχήματα σε επιλεγμένες ενέργειες, γεγονός που κάποιες φορές μπορεί να μην είναι εύκολο και χαρακτηρίζεται ως επίπονο. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Ο Weiner(1986) αναφέρει την ύπαρξη εσωτερικών αιτιών και την απόδοση της μη επίτευξης της επιτυχίας των ανθρώπων σε αυτές.

Η Καλατζή-Αζίζι (1996) στηριζόμενη στην παρατήρηση του Weiner, αναφέρει ότι η φοίτηση του ατόμου στην ανώτατη εκπαίδευση, είναι ένα είδος προσωπικής ανάπτυξης όπου υπάρχει γνώση των αποτυχιών αλλά και σταδιακή απόκτηση της ικανότητας των φοιτητών, για ένταξη της ακαδημαϊκού περιεχομένου σκέψης στο προσωπικό, συναισθηματικό και γνωστικό τους κομμάτι. Η ακαδημαϊκή κοινότητα θα πρέπει να κάνει τους σπουδαστές να αισθάνονται ασφάλεια συναισθηματική και να τους ενθαρρύνει γι' αυτό, προκειμένου να ενσωματώσουν τη γνώση τους, να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση και παράλληλα αυτοαντίληψη τους. Οι σπουδαστές οι οποίοι έχουν ενεργό ρόλο κοινωνικά, μέσα και έξω από το εκπαιδευτικό ίδρυμα,

δημιουργούν νέες ισορροπίες και γίνονται υποστηρικτικοί προς τον ίδιο τους τον εαυτό.

3.5. Ανώτατη Εκπαίδευση: Η Συσχέτιση των Γνωστικών, Συναισθηματικών, Συμπεριφορικών Σχημάτων ως Αξιόλογο Εργαλείο για τη Συμβουλευτική Φοιτητών

Η αλληλεπίδραση και συσχέτιση που εμφανίζεται μεταξύ των γνωστικών σχημάτων, των συναισθημάτων και της συμπεριφοράς του φοιτητή είναι ένα βασικό σημείο για να κατανοηθεί ο σπουδαστής ως άτομο και να υπάρχει μία γενικότερη δράση επιτυχίας στην ανώτατη εκπαίδευση και τη συμβουλευτική που ασκεί στους φοιτητές. Είναι σημαντικό τόσο για αυτούς, όσο και για τους ίδιους τους επαγγελματίες (κοινωνικούς λειτουργούς, συμβούλους, προσωπικό πανεπιστημίου), να υπάρχει μία γενικότερη εμβάθυνση στη σκέψη, τη συμπεριφορά και τα συναισθήματα που διαθέτουν οι φοιτητές, καθώς η κάθε κατηγορία από αυτές αλληλεπιδρά με τις άλλες υποχρεωτικά, όπως ταυτόχρονα επικαλύπτει αλλά και ενσωματώνει τις άλλες δύο. (Καλατζή-Αζίτζι,1996)

Η Γνωστική-Συμπεριφοριστική θεωρία² (Beck,1995) επίσης, δείχνει τη σχέση ανάμεσα στα συναισθήματα, τις σκέψεις και τη συμπεριφορά. Για παράδειγμα, κάποιος μιλάει στο άτομο απότομα (κατάσταση), εκείνο θυμώνει (συναίσθημα), σκέφτεται ότι το υποτιμάει (σκέψη) και έτσι ανταποκρίνεται επίσης απότομα (συμπεριφορά). Και όλο αυτό (βλέπε σχήμα 1),είναι ένας κύκλος.

Επίσης, σε διαδικτυακό άρθρο, τίτλου «Δύσκολοι Άνθρωποι» η κ. Σιδερά αναφέρει τη σχέση ανάμεσα στο συναίσθημα που είναι αποτέλεσμα σκέψεων. Μία ευχάριστη σκέψη οδηγεί σε χαρά, ηρεμία και μία δυσάρεστη σε λύπη, θυμό, όπου από αυτά εξαρτάται και η συμπεριφορά. Ένα άτομο, το οποίο παρουσιάζει αρνητική συμπεριφορά, είναι ένα άτομο που πιθανόν υποφέρει λόγω κάποιων σκέψεων, εξαιτίας μίας κατάστασης. (<http://www.miranda-sidera.com/miranta/2012-08-30-07-44-03/257-2013-02-26-20-58-10.html>)

Αντίστοιχη άποψη έχει και η κ. Αναστασίου στο διαδικτυακό περιοδικό “HappyLifeMagazine”, αναφέροντας πώς η σκέψη επηρεάζει αυτόματα το πώς θα αισθανθεί το άτομο και θα οδηγηθεί σε μία συγκεκριμένη συμπεριφορά. Για παράδειγμα, το άτομο έχει μία εργασία να παρουσιάσει

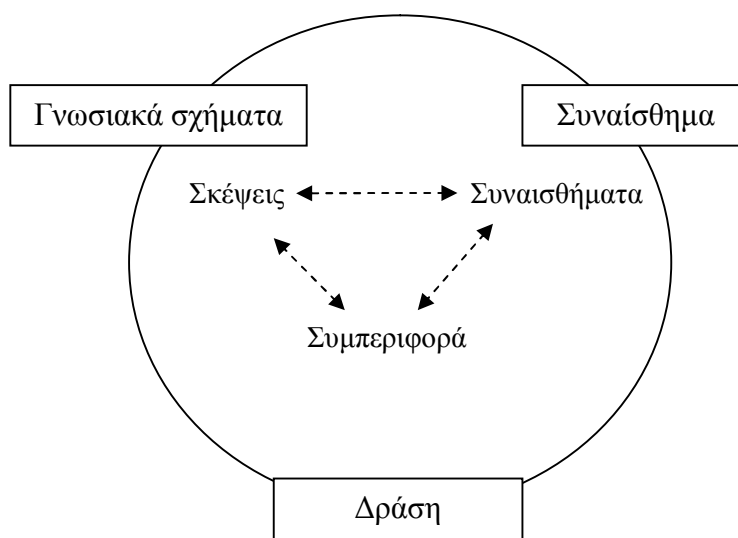
---

²Γνωστική- Συμπεριφορική Θεωρία: Τα συναισθήματα και η συμπεριφορά του ατόμου επηρεάζονται από την αντίληψη που έχει για μία κατάσταση, ένα γεγονός και την ερμηνεία που αποδίδει προς αυτό.

(κατάσταση), σκέφτεται αρνητικά ότι ίσως αποτύχει (σκέψη) και οδηγείται σε αναβλητικότητα, ελλιπής προετοιμασία (συμπεριφορά), με αποτέλεσμα να μη τα καταφέρει (γεγονός) που πάλι κυκλικά νιώθει ένα συναίσθημα, οδηγείται σε σκέψεις κ.ο.κ

Στο παρακάτω σχήμα (1) παρουσιάζεται η αλληλεπίδραση μεταξύ των γνωστικών, συναισθηματικών και συμπεριφορικών σχημάτων του φοιτητή.

Σχήμα 1.

Πηγή: Καλατζή-Αζίζι (1996:20): Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών: Ευρωπαϊκή Διάσταση- Ελληνική Εμπειρία

3.6. Ανάγκες και Προβλήματα Φοιτητών

Η Προσαρμογή στο Καινούριο Περιβάλλον και η Ύπαρξη Δυσκολιών

Η είσοδος στο καινούριο εκπαιδευτικό ίδρυμα είναι μία μεγάλη αλλαγή για το άτομο, όπου ειδικά κατά το πρώτο έτος απαιτείται διανοητική, κοινωνικού επιπέδου, συναισθηματική και πολιτιστική προσαρμογή και εξέλιξη, η οποία δεν πρέπει να γίνεται μόνο ακαδημαϊκά αλλά και σε προσωπικό τομέα με τη δημιουργία καινούριων προσωπικών επαφών. Πολλοί φοιτητές, ιδιαίτερα εκείνοι που μόλις εισήχθησαν στο ίδρυμα, βιώνουν καταστάσεις οι οποίες ενώ μπορεί φαινομενικά να είναι ασήμαντες, στην πραγματικότητα, επειδή είναι καινούριες, με πολλές αλλαγές του τρόπου ζωής, μπορεί να είναι αποθαρρυντικές για το άτομο, δυσκολεύοντας το προς την διαχείριση και αντιμετώπισή τους. (Σαμιώτη, Έναρξη Σπουδών. Αλλαγές και εξέλιξη! http://2fg.gr/~relate/index.php/relate/article/id_58/enar3h-spydwn-allages-kai-e3eli3h)

Η κ. Σαμιώτη σε άρθρο της, τίτλου «Έναρξη σπουδών. Αλλαγές και εξέλιξη!» αναφέρει τις αλλαγές που γίνονται στη ζωή του ατόμου, κατά την εισαγωγή του στο πανεπιστήμιο, οι οποίες παρουσιάζονται συνδυαστικά με τις προσωπικού επιπέδου προσδοκίες του, τη φοιτητική ζωή και τη διαδικασία μάθησης. Πιο συγκεκριμένα, οι αλλαγές αυτές είναι:

- Ø Η συγκατοίκηση με άλλο άτομο, άγνωστο, στο δωμάτιο
- Ø Η προσπάθεια προσαρμογής στο καινούριο εκπαιδευτικό περιβάλλον αλλά και πόλης- περιοχής που διαμένει, μακριά από το οικογενειακό περιβάλλον, δημιουργώντας στο άτομο παράλληλα νοσταλγία και το αίσθημα ανάγκης για να βρίσκεται πιο συχνά κοντά στους γονείς του
- Ø Η εκμάθηση σε νέους κανόνες και νέους τρόπους αφομοίωσης γνώσεων
- Ø Η αλληλεπίδραση με άτομα που έχουν διαφορετικές αξίες, από διαφορετικό περιβάλλον, δημιουργώντας καινούριες φιλίες
- Ø Η προσαρμογή σε διαφορετικές απαιτήσεις καθηγητών και τροποποίηση συνηθειών διαβάσματος
- Ø Σκέψη του μέλλοντος και της επαγγελματική τους πορεία
- Ø Εκμάθηση διαχείρισης χρόνου

Με βάση αυτές τις αλλαγές αποκτούν, ειδικά κατά το πρώτο έτος, οι φοιτητές προβλήματα και δυσκολίες προσαρμογής όπως:

- Ø Προβληματισμοί, σύγχυση, αγωνία και άγχος
- Ø Μελαγχολία, χαμηλή αυτοεκτίμηση
- Ø Απουσία ανταπόκρισης προς τις εργασίες και χαμηλή απόδοση
- Ø Επιθετική συμπεριφορά, ξεσπάσματα και συνεπώς δυσκολία προς την ύπαρξη καινούριων αλλά και διατήρηση των ήδη υπάρχον σχέσεων
- Ø Δυσκολία συγκέντρωσης, έλλειψη ύπνου, αλλαγή διατροφής

Δυστυχώς όμως παρά τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν και τα προβλήματα που δημιουργούνται, πολλοί σπουδαστές παρουσιάζουν απροθυμία ή αισθάνονται το αίσθημα της ντροπής και δεν ζητούν βοήθεια, στήριξη προκειμένου να διαχειριστούν την προσαρμογή και τις αλλαγές που υπάγονται σε αυτή. (Σαμιώτη, Έναρξη Σπουδών. Αλλαγές και εξέλιξη! http://2fg.gr/~relate/index.php/relate/article/id_58/enar3h-spydwn-allages-kai-e3eli3h)

Κοινωνικά, συναισθηματικά και οικονομικά προβλήματα φοιτητών

Οι φοιτητές είναι ένας πληθυσμός της κοινωνίας της οποίας τα προβλήματα και οι ανησυχίες πολλές φορές αντιστοιχούν σε εκείνες των φοιτητών. Αυτά που αντιμετωπίζουν πιο συχνά οι σπουδαστές είναι το άγχος των εξετάσεων, διάφορα προβλήματα σχετιζόμενα με τη προσαρμογή τους, συναισθηματικές

διαταραχές, απομόνωση κοινωνική, φοβίες και προβλήματα αυτονόμησης, κατάθλιψη. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Πολλοί σπουδαστές ιδιαίτερα εκείνοι που ανήκουν στο πρώτο έτος σπουδών εμφανίζουν προβλήματα συναισθηματικής και κοινωνικής προσαρμογής. (Σταθόπουλος, 1999) Το γεγονός ότι το ίδρυμα ανώτατης εκπαίδευσης που επιλέγεται και φοιτά το άτομο δεν ανήκει σε εκείνα τα ιδρύματα των πρώτων επιλογών του, είναι ένας πρόσθετος παράγοντας άγχους και δυσκολιών προσαρμογής, (Παπαδιώτη,1992) όπως επίσης και εξαιτίας έλλειψης εμπειριών από σημαντικούς φορείς (σχολείο, οικογένεια) κοινωνικοποίησης ή της μη παροχής κατάλληλων ευκαιριών οδηγούν στην απουσία μηχανισμών κοινωνικής προσαρμογής του φοιτητή. (Καλατζή-Αζίζι,1992).

Επιπροσθέτως, οι πιέσεις που δέχεται ο σπουδαστής από τη κοινωνία για την ανταπόκριση προς πολλές κατευθύνσεις και κάλυψη πολλών αναγκών ταυτόχρονα (κάλυψη θέσεων εργασίας σχετιζόμενες με τις σπουδές του ή οι προσδοκίες από το οικογενειακό περιβάλλον), είναι ένας λόγος που όλο και περισσότεροι φοιτητές, πλέον, οδηγούνται στο συμβουλευτικό κέντρο του ιδρύματος που φοιτούν. (Γαλάνη, 2009)

Ένα ακόμα πρόβλημα που παρουσιάζουν οι φοιτητές είναι στο τομέα των σχέσεων. Ενώ επιδιώκουν και προσπαθούν μία απομάκρυνση από το οικογενειακό τους περιβάλλον, οι συνομήλικοι τους από την άλλη δεν ικανοποιούν και δε μπορούν να διαθέσουν καλή ψυχολογική στήριξη. (Καλατζή-Αζίζι,1992). Εδώ περιλαμβάνονται τα προβλήματα με φίλους, συμφοιτητές, συγκατοίκους, ερωτικούς συντρόφους, οικογένεια. Βέβαια, οι σπουδαστές με αναπηρίες (τύφλωση, κώφωση, κίνησης, ψυχικές ασθένειες), έχουν επιπλέον δυσκολίες προσαρμογής. Οι δυσκολίες που διαθέτουν αυτοί οι φοιτητές έχουν ένα επιπρόσθετο, έντονο άγχος και ματαιώσεις που μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα να οδηγηθεί το άτομο σε μία εκπαιδευτική και κοινωνική απομόνωση. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Επίσης, προβλήματα στους σπουδαστές παρουσιάζονται και με την εκπαίδευση που τους παρέχεται. Το άτομο περιμένει για εκείνες τις γνώσεις που θα το βοηθήσουν και θα του δώσουν ώθηση για την εξέλιξη του, όπου όμως παράλληλα δεν γνωρίζει αν τελικά το εκπαιδευτικό ίδρυμα του τις προσφέρει και προβληματίζεται αν υπάρχει η δυνατότητα εκπαίδευσης και προετοιμασίας για τον επαγγελματικό τομέα που επιθυμεί. Έτσι, συχνά έρχεται αντιμέτωπο με αλλαγές ως προς τον τρόπο μελέτης και την ποιότητα ύλης που θα διδαχθεί στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτά. (Weissberg et al,1982)

Η Αναστασία Γαλάνη (2009) σε άρθρο της αναφέρει ότι το 70% των φοιτητών κατά το έτος 2007-08 του Πανεπιστημίου Αθηνών ζήτησαν βοήθεια από το συμβουλευτικό κέντρο για αντιμετώπιση προβλημάτων σχετιζόμενα με το αίσθημα της ανασφάλειας που αισθάνονταν προς την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Υψηλά επίπεδα ανεργίας, οικονομική κρίση, η μη αποδοχή και αναγνώριση του πτυχίου, οδηγούν σε αποθάρρυνση των νέων με τη δημιουργία έντονων αισθημάτων σχετιζόμενα με την ανασφάλεια, το άγχος, ακόμα και ψυχώσεων, με αποτέλεσμα πρόσθετα προβλήματα όπως αϋπνία, δύσπνοια, άγχος στις εξετάσεις, αποτυχία, δυσκολίες μάθησης αλλά και οργάνωσής, είναι κάποια γενικότερα προβλήματα σχετιζόμενα επίσης, με το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Η ποιότητα των σπουδών, η οποία μπορεί να είναι κακή

συνδυαστικά με την έλλειψη παροχών και ενημέρωσης για επαγγελματική πορεία-κατάρτιση, αυξάνουν το προαναφερόμενο αίσθημα ανασφάλειας στους φοιτητές, (Καλατζή-Αζίζι,1996) και ιδιαίτερα αυτών που βρίσκονται στο τελείωμα και την ολοκλήρωση των σπουδών τους. (Ευσταθίου, 2000)

Γενικά τα προβλήματα των σπουδαστών είναι κυρίως συνδεδεμένα με το εξεταστικό σύστημα της χώρας, όπου δε συμβάλλει στην κατάλληλη προετοιμασία τους σχετικά με το τι θα αντιμετωπίσουν στο ίδρυμα της ανώτατης εκπαίδευσης που θα φοιτήσουν. (Γαλάνη, 2009)

Ο φοιτητής αντιμετωπίζει και προβλήματα οικονομικής φύσεως καθώς η ύπαρξη ή μη επαρκών πόρων και ένα φτωχικό επίπεδο συχνά έχουν ως συνέπεια τη κοινωνική απομόνωση. Η προσπάθεια εύρεσης εργασίας, σε συνδυασμό με τη φοίτηση στο πανεπιστήμιο, είναι ένα φαινόμενο αρκετά συχνό. Λόγω οικονομικών δυσκολιών παρουσιάζουν συχνότητα και οι δυσμενείς συνθήκες στέγασης με συγκατοίκηση που είναι ένα είδος λύσης αλλά ταυτοχρόνως παράγοντας νέων προβληματισμών για τον φοιτητή. Η διατροφή που παρουσιάζεται ως κακή ή και ελλιπής, η κατανάλωση μη σπιτικών φαγητών (Fast food), η χρήση ουσιών, οι λίγες ώρες ύπνου αλλά και οι συχνές με μεγάλη διάρκεια νυχτερινές βόλτες οδηγούν σε πρόσθετα προβλήματα υγείας των σπουδαστών. (Μαλικιώση-Λοΐζου,1989)

Έρευνες Βασιζόμενες στα Προβλήματα των Φοιτητών

Η κ. Καρλατήρα σε άρθρο της (29/09/2002) στην εφημερίδα «Το Βήμα», με τίτλο «Οι Προβληματικοί Φοιτητές είναι Ακριβοί» αναφέρει πώς μελέτες δείχνουν ότι ένας στους πέντε σπουδαστές εμφανίζει προβλήματα που ανήκουν στην ψυχολογική κατηγορία. Ο φοιτητής που παρουσιάζει ψυχοκοινωνικές δυσκολίες κάνει το κράτος να διαθέσει περισσότερα χρήματα, λόγω χρήσης νοσηλείας αλλά και επιβράδυνσης της επαγγελματικής του αποκατάστασης. Αποτελέσματα ερευνών δείχνουν ότι είναι αναγκαία η ύπαρξη ψυχολογικής βοήθειας στους σπουδαστές. Η Καλατζή-Αζίζι, επισημαίνει πώς ένα ποσοστό 10- 25% των φοιτητών «Χάνουν τον δρόμο τους» και πρέπει να υπάρχουν ψυχολογικοί χειρισμοί σχετικά με τους σπουδαστές και την αντιμετώπιση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, όσο πιο καλύτερα και ανώδυνα γίνεται.

Σε ελληνοσουιδική επιστημονική έρευνα για την ύπαρξη πίεσης στους φοιτητές που ζουν σε αγχωτικό, κοινωνικό περιβάλλον λόγω της οικονομικής κρίσης, αναφέρεται η σύγκριση ανάμεσα στους νεαρούς Έλληνες και τους σουηδούς συνομηλίκους τους. Πιο συγκεκριμένα, τα πανεπιστήμια Αθηνών και Λίνκεπινγκ, σε δημοσίευση στο περιοδικό«PLOS ONE»κάνουν αναφορά σε βιολογικές επιπτώσεις που δημιουργούνται λόγω κρίσης οικονομικής, στην υγεία των Ελλήνων οι οποίοι παρουσιάζονται με λιγότερες θετικές σκέψεις και περισσότερο άγχος για τη μελλοντική τους πορεία, συγκριτικά με τους Σουηδούς φοιτητές. Με δείγμα 240 φοιτητών και από τις δύο πανεπιστημιακές κοινότητες, φαίνεται ότι οι Έλληνες έχουν πολύ άσχημη ψυχική υγεία. Με ποσοστό 42 % σύμφωνα με τη Real, οι Έλληνες σπουδαστές έχουν βιώσει σοβαρές καταστάσεις στη ζωή τους συγκριτικά με τους σουηδούς που ανήκουν στο ποσοστό 23%. Οι Έλληνες Φοιτητές με 47 % έχουν το αίσθημα του άγχους, ενώ με 21% οι Σουηδοί. Τέλος, το 24% των φοιτητών στην Ελλάδα

παρουσιάζεται χωρίς καμία ελπίδα για το μέλλον τους, έναντι των Σουηδών που ανήκει στο ποσοστό του 5%. (Beam Dowd, PLoSOne, 2013)

Κλείνοντας, η κ. Κιλαμπέρια, σε δημοσίευση της (2012) με τίτλο «Γιατί όλο και περισσότεροι νέοι έχουν ψυχολογικά προβλήματα;» κάνει αναφορά σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε βασιζόμενη στο Πολυφασικό Ερωτηματολόγιο Απογραφής Προσωπικότητας της Μινεσότα (MMPI), η οποία δείχνει ότι η νεολαία πλέον έχει περισσότερα προβλήματα σχετικά με τη ψυχική της υγεία, συγκριτικά με το παρελθόν και τα νεαρά άτομα του 1938. *«Συγκεντρώνοντας τα στοιχεία για τη μελέτη δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Με επικεφαλής τον Δρ. Twenge, ερευνητές σε πέντε πανεπιστήμια ανέλυσαν τις απαντήσεις των 77.576 μαθητών λυκείου ή πανεπιστημίου που, από το 1938 μέχρι το 2007, που πήραν το Πολυφασικό Ερωτηματολόγιο Απογραφής Προσωπικότητας της Μινεσότας, ή MMPI. Συνολικά, κατά μέσο όρο ήταν πέντε φορές περισσότεροι οι φοιτητές το 2007 που ξεπέρασαν τα όρια σε μία ή περισσότερες κατηγορίες της ψυχικής υγείας, σε σύγκριση με εκείνους που έκαναν το τεστ το 1938.»* Όλο και πιο συχνά, εμφανίζονται νέοι οι οποίοι έχουν ψυχολογικά προβλήματα. Επίσης, σημειώνεται ότι το υπερπροστατευτικό αλλά καλοπροαίρετο οικογενειακό περιβάλλον, κάνουν τα παιδιά να διαθέτουν λίγες δεξιότητες σχετικά με το πώς να αντιμετωπίσουν την πραγματικότητα και τον κόσμο, ο οποίος κινείται με γρήγορους ρυθμούς κάνοντας τα άτομα να νιώθουν έντονη πίεση. Τέλος, τίθεται το ερώτημα και η απορία ότι δε γίνεται και πώς είναι δυνατόν στο σημερινό κόσμο να αυξάνονται τα προβλήματα, όπου δεν παρουσιάζεται χειρότερος από το 1938, που υπήρχε Μεγάλη Ύφεση και έναρξη Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο που αναλύθηκε, δόθηκε ορισμός για το ποιοι θεωρούνται φοιτητές και ποια τα χαρακτηριστικά τους. Έγινε λόγος, για τη μετάβαση που κάνουν από την εφηβεία στην ενηλικίωση και τους στόχους που θέτουν. Αναφέρθηκε τι γίνεται με την είσοδό τους στο εκπαιδευτικό ίδρυμα και ποια τα χαρακτηριστικά της φοιτητικής ιδιότητας. Στη συνέχεια, επισημάνθηκαν οι σκέψεις των φοιτητών, σχετικά με τη μάθηση και η συσχέτιση της φοιτητικής και κοινωνικής τους ζωής. Έγινε αναφορά στα συναισθήματα τους και ανάλυση το πώς αισθήματα του παρελθόντος οδηγούν σε συναισθήματα του παρόντος. Ακολούθησε η συμπεριφορά των σπουδαστών, η αναβλητικότητα που παρουσιάζουν και ύπαρξη τεσσάρων αναφορών, σχετικά με αυτήν. Έπειτα, επισημάνθηκε η συσχέτιση του γνωστικού, συναισθηματικού και συμπεριφορικού τομέα, το πώς αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και επηρεάζουν το ένα το άλλο. Τέλος, ακολούθησαν τα προβλήματα των φοιτητών, η προσαρμοστικότητα στο καινούριο εκπαιδευτικό ίδρυμα και προβλήματα κοινωνικής, συναισθηματικής και οικονομικής φύσεως κλείνοντας το κεφάλαιο με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί, σχετικά με τις δυσκολίες του φοιτητικού πληθυσμού.

Κεφάλαιο 4^ο: Προσπάθειες Συμβουλευτικής σε Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες στην Ελλάδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα ποσοστό της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα αποτελείται από φοιτητές με ειδικές ανάγκες. Η Συμβουλευτική στήριξη βοηθά τους σπουδαστές αυτούς στη διαχείριση των ατομικών και διαπροσωπικών τους προβλημάτων, στην ενεργή τους συμμετοχή σε κοινωνικά θέματα της σχολής και γενικά της ζωή τους και στην ομαλή ένταξη και προσαρμογή στο νέο τους περιβάλλον. Βέβαια, δεν παύουν να υπάρχουν και αντίστοιχα προβλήματα τα οποία ποικίλουν, ανάλογα με τη φύση της αναπηρίας, το φύλο και την περιοχή που κατοικούν. Όσο τους βοηθάει η Συμβουλευτική ώστε να φύγουν από την απομόνωση, τον κοινωνικό αποκλεισμό και να έχουν μια πιο ουσιαστική και ποιοτική εκπαίδευση, άλλο τόσο δεν τους βοηθάνε οι ελλείψεις που υπάρχουν στις κτηριακές δομές. Η εύκολη προσέλευσή τους στον ακαδημαϊκό χώρο αποτελεί το πιο σημαντικό πράγμα γι' αυτούς τους φοιτητές.

4.1. Συμβουλευτική σε Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες

Πριν αρχίσει η ανάλυση του τι είναι η συμβουλευτική φοιτητών, ποια είναι η χρησιμότητά της, πως επιδρά και βοηθά τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες, θα πρέπει πρώτα να γίνει εστίαση στο τι σημαίνει «Άτομα με Ειδικές Ανάγκες». Είναι δύσκολο, βέβαια, να δοθεί ακριβής ορισμός για τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες καθώς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ποικίλουν ανάλογα το φύλο, την ηλικία τους και την κοινωνία στην οποία ζουν.

Η έννοια Άτομα με Ειδικές Ανάγκες έχει προσδιοριστεί, κατά καιρούς, με αρκετούς ορισμούς τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ανάλογα με την κοινωνία, τις αντιλήψεις, τα ήθη και έθιμα της, αλλάζει και η αντιμετώπιση των Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες από το κοινωνικό σύνολο. Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, ορίζονται σύμφωνα το νόμο 1566/85 (άρθρο 32), «τα άτομα που πάσχουν από ειδικές ανεπάρκειες ή δυσλειτουργίες οφειλόμενες σε φυσικούς διανοητικούς ή κοινωνικούς παράγοντες σε βαθμό όπου είναι δύσκολο να γι αυτούς να συμμετέχουν στη γενική επαγγελματική κατάρτιση και να έχουν πλήρη συμμετοχή στην κοινωνία.». Σύμφωνα με τον ορισμό του Συμβουλίου των υπουργών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (1993), όταν αναφέρονται Άτομα με Ειδικές Ανάγκες, εννοούνται άτομα τα οποία αντιμετωπίζουν σοβαρές ανεπάρκειες, οι οποίες μπορεί να οφείλονται σε σωματικές, ψυχικές και πνευματικές βλάβες με αποτέλεσμα να υπάρχει μειωμένη δραστηριότητα.

Η συμβουλευτική φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες απευθύνεται σε φοιτητές, οι οποίοι παρουσιάζουν προβλήματα ειδικών μαθησιακών δυσκολιών, ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, παραβατική συμπεριφορά και σύνθετες γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες. Στόχος της, είναι η κοινωνική ένταξη και επανένταξη των φοιτητών. Η συμβουλευτική των φοιτητών με

Ειδικές Ανάγκες μπορεί να γίνει είτε μέσα από ατομικές συναντήσεις, είτε μέσα από ομαδικά σεμινάρια. Αυτό που προσφέρουν και προσπαθούν να επιτύχουν οι θεραπευτές μέσα από αυτούς τους δύο τρόπους, είναι να καλλιεργήσουν το πνεύμα μέσα από γνώσεις και εμπειρίες, να συμμετάσχουν όσο το δυνατόν περισσότερο σε κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά και πνευματικά θέματα και να έχουν μια πιο δραστήρια, ενεργό ζωή, ενισχύοντας έτσι το κομμάτι της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας τους. (Πολυχρονοπούλου,2001) Ο θεραπευτής, κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, πραγματοποιεί συναντήσεις για όσους φοιτητές χρειαστούν τη βοήθειά του, στις οποίες φροντίζει μέσα από τη συνεργασία και την επικοινωνία να υπάρχει, τόσο από μεριά των φοιτητών όσο και των καθηγητών, μία καλύτερη εκπαίδευση.

4.2. Δυσκολίες και Προβλήματα των Φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες

Οι φοιτητές με ειδικές ανάγκες αντιπροσωπεύουν ένα μικρό ποσοστό του συνολικού πληθυσμού των φοιτητών στη τριτοβάθμια εκπαίδευση, οι οποίοι μπορεί να έχουν είτε κάποια σωματική αναπηρία, όπως για παράδειγμα τύφλωση, κώφωση, κινητικές παθήσεις, είτε πάσχουν από χρόνιες ασθένειες ή ψυχικές δυσλειτουργίες. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

Όλες αυτές οι παθήσεις επηρεάζουν αρνητικά τους φοιτητές, οι οποίοι συναντούν δυσκολίες τόσο στις κοινωνικές τους επαφές με τους άλλους σπουδαστές, όσο και σε μαθησιακό επίπεδο. Όσον αφορά τη συμμετοχή τους στο γενικότερο κοινωνικό γίνεσθαι, υπάρχει μια δυσκολία για τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες. Αυτή η δυσκολία έγκειται στην απουσία της ειδικής ευαισθητοποίησης που θα έπρεπε να είχε γίνει σε όλη την πανεπιστημιακή κοινότητα, δηλαδή, σε όλους τους καθηγητές, τους φοιτητές και στο διοικητικό προσωπικό. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, τα άτομα αυτά, να οδηγούνται στην κοινωνική απομόνωση και να μην αναπτύσσουν σχέσεις με τους υπόλοιπους συμφοιτητές τους. Έτσι, γίνονται μοναχικοί και κλείνονται στον εαυτό τους. (Καλαντζή-Αζίζι,1992, Τσιναρέλης,1994).

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στο μαθησιακό κομμάτι έχουν να κάνουν κατά βάση με την απόκτηση γνώσεων. Η δυσκολία στην απόκτηση γνώσεων συνδέεται άμεσα και με το είδος της αναπηρίας που αντιμετωπίζει το άτομο. Πιο συγκεκριμένα, στους τυφλούς φοιτητές θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα της ειδικής μετατροπής του γραπτού λόγου, για την εκμάθηση των μαθημάτων τους. Ακόμα, για όσους αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα, θα πρέπει να έχουν μεριμνήσει ώστε να υπάρχει εύκολη πρόσβαση στις αίθουσες, τα αμφιθέατρα, τη βιβλιοθήκη και γενικά σε όλους τους κοινόχρηστους χώρους, για να μπορούν να παραβρίσκονται χωρίς δυσκολία. Τέλος, θα πρέπει να γίνονται μαθήματα στη νοηματική γλώσσα για τους κωφούς φοιτητές, ώστε να μην χάνουν τις παραδόσεις των μαθημάτων τους. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τα προβλήματα που καταγράφονται στο Συμβουλευτικό Κέντρο φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και από τα Ευρωπαϊκά δίκτυα HELIO II και FEDORA-HANDI υπάρχουν κάποιες σημαντικές ελλείψεις, οι οποίες καθιστούν δύσκολη την εκπαίδευση των

φοιτητών με ειδικές ανάγκες. Κάποιες από αυτές είναι η έλλειψη κτηριακής υποδομής, δεν υπάρχουν δηλαδή, ράμπες για τα άτομα που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα, ειδικές τουαλέτες και ειδικά στηρίγματα. Δεν υπάρχουν, επίσης, ειδικά σχεδιασμένες βιβλιοθήκες με κατάλληλη υποδομή για μετατροπή του γραπτού λόγου σε γραφή Braille. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει ισότιμη μόρφωση και να ενισχύεται ο κοινωνικός αποκλεισμός. (Τσιναρέλης, 1993).

4.3. Συμβουλευτική Φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες: Ευρωπαϊκή και Ελληνική Αντιμετώπιση

Σύμφωνα με το άρθρο 26, τα Ηνωμένα Έθνη το 1948 αναγνωρίζοντας ότι η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων των ανθρώπων συνυπογράφουν στην «Οικουμενική Διάταξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου», μέσα στην οποία διατυπώνονται τα εξής: *«Ο καθένας έχει το δικαίωμα να μορφωθεί. Η πρόσβαση σε ανώτερες σπουδές πρέπει να γενικευθεί και να είναι ελεύθερη με πλήρη ισότητα για όλους ανάλογα με την αξία τους»* (Γενική Συνέλευση Ηνωμένων Εθνών, Παρίσι 1948).

Η πολιτεία οφείλει να παρέχει τις κατάλληλες συνθήκες σπουδών για τους νέους, οι οποίοι έχοντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις, γνώσεις, στόχους και είναι έτοιμοι να προχωρήσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παρακάτω, παραθέτονται ορισμένα παραδείγματα στα οποία παρατηρούνται κάποιες ακαδημαϊκές διαφορές μεταξύ τους, στην υποστήριξη και τον τρόπο αντιμετώπισης των φοιτητών με ειδικές ανάγκες, στα Πανεπιστήμια της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (Καλαντζή-Αζίζι, 1992, Τσιναρέλης, 1994).

Το πανεπιστήμιο Louvain, το οποίο βρίσκεται στο Βέλγιο, παρέχει προγράμματα για φοιτητές με ειδικές ανάγκες, τα οποία αποσκοπούν τόσο στη μαθησιακή-ακαδημαϊκή όσο και στη ψυχοκοινωνική ένταξη των ατόμων αυτών, μέσα στη Πανεπιστημιακή κοινότητα. Η δημιουργία ενός τμήματος, Συμβουλευτικού Κέντρου, μέσα στο ίδιο υπάρχον Πανεπιστήμιο, βοήθησε να υπάρχει ετήσια και πλήρη καταγραφή όλων των φοιτητών με ειδικές ανάγκες, καθώς και των ιδιαιτεροτήτων τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την άμεση μελέτη και αντιμετώπιση των προβλημάτων τους με σκοπό τη διευκόλυνση των ίδιων των φοιτητών, κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους. Ακόμα, δεν θα μπορούσε να λείπει και η ιατρική περίθαλψη, στην οποία υπάρχει γιατρός αποκλειστικά για τα άτομα με ειδικές ανάγκες. Το Πανεπιστήμιο διαθέτει, επίσης, ειδικά σχεδιασμένες εστίες στις οποίες οι φοιτητές με ειδικές ανάγκες έχουν εύκολη πρόσβαση σε όλους τους χώρους. Η συγκατοίκησή τους γίνεται με άτομα τα οποία δεν παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα ή κάποια ιδιαίτερη δυσκολία, έτσι ώστε να αναπτύσσεται μεταξύ τους ένα δίκτυο υποστήριξης τόσο σε μαθησιακό, όσο και σε προσωπικό επίπεδο. (Χαρίλα, Καραδήμας, 1994) Τέλος, το Συμβουλευτικό Κέντρο συμβάλλει στην ευαισθητοποίηση της φοιτητικής κοινότητας, περιλαμβανομένων των φοιτητών, των εκπαιδευτικών και του διοικητικού προσωπικού. (Καλαντζή-Αζίζι, 1992).

Ένα άλλο παράδειγμα τελείως διαφορετικό από το προηγούμενο, είναι το Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Βαρκελώνης, στην Ισπανία, το οποίο

παρουσιάζει τις επιπτώσεις των οικονομικών προβλημάτων πάνω στην εκπαίδευση αλλά και τις ελλείψεις που προκύπτουν σε θέματα υλικοτεχνικής υποδομής. Το ακαδημαϊκό έτος του 1992-1993 ξεκίνησε, με τη βοήθεια στρατιωτών αντιρρησιών συνείδησης, ένα νέο πρόγραμμα το οποίο ονομάζεται PIUNE και ο στόχος του είναι η ακαδημαϊκή ένταξη των φοιτητών με ειδικές ανάγκες. Αναλυτικότερα, στους συγκεκριμένους στρατιώτες τους δίνεται η δυνατότητα να επιλέξουν ένα τομέα κοινωνικών υπηρεσιών, στον οποίο θα ήθελαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αντί της θέσης των στρατιωτικών τους καθηκόντων. (Σιδηροπούλου-Δημακάκου,1995) Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα, πραγματοποιείται ετήσια καταγραφή των προβλημάτων τους, στην οποία προβάλλονται οι ανάγκες των φοιτητών με ειδικές ανάγκες. Το PIUNE παρέχει τη δυνατότητα στους φοιτητές να τηλεφωνούν οποιαδήποτε στιγμή χρειαστούν την βοήθειά τους. Επιπλέον, μέσα από την εθελοντική εργασία που υπάρχει σε αυτό το πρόγραμμα, δημιουργείται μεταξύ των φοιτητών και των εκπαιδευτικών ένα δίκτυο αλληλεγγύης. Οι δραστηριότητες του συγκεκριμένου προγράμματος αφορούν την άμεση φροντίδα των φοιτητών με ειδικές ανάγκες, οι οποίες έχουν να κάνουν με την εγγραφή τους στο πανεπιστήμιο, την μετακίνησή, την ενημέρωσή τους για τις υποτροφίες. Στη συνέχεια, γίνεται η ένταξη των συγκεκριμένων φοιτητών στις δραστηριότητες του πανεπιστημίου, όπως είναι οι καμπάνιες για την ενημέρωση σπουδαστών, διαφόρων θεμάτων και αναγκών τους. Τέλος, το τμήμα της πληροφορικής έχει αναλάβει να εξυπηρετεί και να βοηθάει τους φοιτητές με ειδικές ανάγκες σε θέματα εφαρμογών της πληροφορικής, όπως για παράδειγμα στη πληκτρολόγηση των ακαδημαϊκών τους εργασιών, σε έρευνες, ακόμα και στη συλλογή πληροφοριών για τις εργασίες τους. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

Στην Αγγλία, παράδειγμα, στο Ανοιχτό Πανεπιστήμιο του Milton Keynes, φοιτούν συνολικά 150.000 φοιτητές από τους οποίους οι 6.000 είναι φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες. Τα προγράμματα σπουδών που προσφέρονται είναι αρκετά και παρέχονται ειδικές συνθήκες φοίτησης για τους φοιτητών με Ειδικές Ανάγκες. Στα προγράμματα αυτά η διάρκεια, ο όγκος, οι συνθήκες διαμορφώνονται και αλλάζουν ανάλογα με την αναπηρία του κάθε φοιτητή. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

Στην ελληνική πολιτεία, η ισότιμη εκπαίδευση των νέων ατόμων με ειδικές ανάγκες, γίνεται με το νόμο 1351/83(ΦΕΚ 56/83) με την είσοδο, στα Α.Ε.Ι και Τ.Ε.Ι, για τους τυφλούς, τους κωφάλαλους και πάσχοντες από μεσογειακή αναιμία. Μπορούν να σπουδάσουν σε οποιαδήποτε σχολή, εκτός από τα τμήματα εκείνα στα οποία η παρακολούθηση τους είναι πιο δυσχερής για τα άτομα αυτά. Επιπλέον, στις 16/02/1990 εκδόθηκε διευκρινιστικό έγγραφο του ΥΠΕΠΘ (Φ.151/Β3/675)στο οποίο αναφέρεται ότι τα άτομα με ειδικές ανάγκες εξαιτίας μόνιμης ή παροδικής σωματικής ή αισθητηριακής βλάβης δεν μπορούν να λάβουν μέρος στις γραπτές εξετάσεις και υποβάλλονται σε ειδικές εξετάσεις από την επιτροπή εξέτασης «φυσικώς αδυνάτων». Ακόμα, σε αυτό το έγγραφο κατατάσσονται και οι πάσχοντες από δυσλεξία, οι οποίοι εξετάζονται προφορικά από ειδική επιτροπή. (Καλαντζή-Αζίζι,1992) Για παράδειγμα, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σύμφωνα με έρευνες που έγιναν το 1999, παρατηρείται ότι φοιτούν εκεί περίπου 600 φοιτητές με ειδικές ανάγκες. Επιπλέον, ένα μεγάλο ποσοστό σπουδαστών με ειδικές ανάγκες συναντάται στα τμήματα Θετικών Επιστημών, καθώς και στο

τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών, του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το διάστημα του 1987-2000 το τμήμα της Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών του ΕΚΠΑ δέχτηκε 42 φοιτητές με ειδικές ανάγκες από τους οποίους υπήρχαν φοιτητές εκ γενετής τυφλοί, κωφοί και με σοβαρά κινητικά προβλήματα στα άνω άκρα. Ακόμα για το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, από τον συνολικό αριθμό των εισακτέων του τμήματος που ήταν 120 φοιτητές, από αυτούς οι 33 αιτήσεις που υπεβλήθησαν ήταν φοιτητές με ειδικές ανάγκες. Το συγκεκριμένο τμήμα, λόγω των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αυτοί οι σπουδαστές, έχει ως κύριο στόχο του, την ένταξη και τη συμμετοχή τους μέσα στην Πανεπιστημιακή κοινότητα, προσφέροντάς τους ίσες ευκαιρίες. Μέσω της συμβουλευτικής των φοιτητών αυτών, προτείνει συγκεκριμένες μεθόδους αντιμετώπισης των αναγκών τους, όπως και μέσα από υποστηρικτικές δράσεις. Στόχος αυτών των δράσεων είναι να γίνεται σωστή ενημέρωση τόσο των ίδιων των σπουδαστών, όσο και των γονέων τους για το περιβάλλον στο οποίο θα φοιτούν, αλλά και οι εκπαιδευτικοί και οι διοικητικοί υπάλληλοι να προσφέρουν όση καθοδήγηση και υποστήριξη χρειαστεί για τα θέματα που τους απασχολούν. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

Δυστυχώς, όμως, παρόλο που βγήκε ο νόμος από την επιτροπή ΥΠΕΠΘ, ακόμα δεν υπάρχει ολοκληρωμένη μέριμνα από την πολιτεία για τους φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες, ούτε έχουν εξασφαλιστεί οι απαραίτητες συνθήκες που χρειάζονται για την απρόσκοπτη φοίτηση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ακόμα, η αντίστοιχη διάταξη του νόμου, σχετικά με τον τρόπο της εισαγωγής των συγκεκριμένων φοιτητών στα Πανεπιστήμια και στα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, παρουσιάζει μια προχειρότητα και μια έλλειψη για το τι γίνεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (Καλαντζή-Αζίζι,1992).

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Στο κεφάλαιο που μόλις παρουσιάστηκε, δόθηκε η έννοια των φοιτητών με ειδικές ανάγκες και έγινε λόγος για τη συμβουλευτική που απευθύνεται σε αυτούς και τους στόχους που θέτει για την υποστήριξή τους. Στη συνέχεια, αναφέρθηκαν οι δυσκολίες και τα προβλήματα των φοιτητών με ειδικές ανάγκες και επισημάνθηκε πώς η μόρφωση είναι δικαίωμα όλων. Το κεφάλαιο έκλεισε με την ύπαρξη παραδειγμάτων, σχετικά με την υποστήριξη των φοιτητών αυτών, στις χώρες της Ευρώπης, όπου παρουσιάζουν διαφορές προς την συμβουλευτική που προσφέρουν.

Κεφάλαιο 5ο: Συμβουλευτικά Κέντρα Ανώτατης Εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εισαγωγή του ατόμου στο πανεπιστήμιο οδηγεί σε μία απότομη αλλαγή της ζωής του και είναι ένα είδος πρόκλησης ως προς τη ψυχική του ισορροπία. Με ποσοστό 15-20% οι σπουδαστές έχει φανεί ότι χρειάζονται ψυχολογική υποστήριξη και σε μικρότερα ποσοστά, έχουν ανάγκη από ψυχοθεραπεία. (Καλατζή-Αζίζι,1996)

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα της Ελλάδας για τον φοιτητικό πληθυσμό, αποτελούν εξωνοσοκομειακές και κοινοτικές υπηρεσίες, μη ιατροκεντρικού χαρακτήρα. Σκοπός τους είναι η άμεση ψυχοκοινωνική υποστήριξη των σπουδαστών, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τυχόν δυσκολίες στο καινούριο τους εκπαιδευτικό περιβάλλον πχ προσαρμογής όπως επίσης και η εύρεση τρόπων επίλυσης, αναζητήσεων και προβληματισμών, σχετικά με την ανάπτυξη και τη μετεφηβεία. (Ευθυμίου και συν, 2007) Τα Κέντρα βρίσκονται στο εσωτερικό χώρο του εκπαιδευτικού ιδρύματος, ώστε ο φοιτητής να μπορεί να έχει άμεση πρόσβαση σε αυτά. (Καλατζή,1999).

5.1. Παρουσίαση των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα υπάρχουν εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία έχουν εντάξει στο σύστημά τους τη συμβουλευτική υποστήριξη των φοιτητών, με τη δημιουργία συμβουλευτικών κέντρων και είναι τα ακόλουθα:

- Το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών, του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου της Αθήνας, ιδρύθηκε το 1990 και λειτούργησε για πρώτη φορά τον Ιανουάριο του 1992. Το 2002, πήρε και επίσημα την επωνυμία «Εργαστήριο Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών». (www.uoa.gr/skf).
- Το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών παρέχει Κέντρο Συμβουλευτικής για τους Φοιτητές, το οποίο λειτουργεί από το Σεπτέμβριο του 2001. Το Κέντρο αυτό συνεργάζεται με το Γραφείο Διασύνδεσης του Πανεπιστημίου, για την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης στους σπουδαστές. Αυτό περιλαμβάνει θέματα ακαδημαϊκών σπουδών, προσωπικών σχέσεων και συστηματική πληροφόρηση για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία. Το Κέντρο για την εξυπηρέτηση των σπουδαστών λειτουργεί από Δευτέρα έως και Παρασκευή, από τις 9:00 το πρωί έως τις 15:00 το μεσημέρι. (www.hua.gr).

- Στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, λειτουργεί από το Μάιο του 2001, η Υπηρεσία Συμβούλου Ψυχικής Υγείας, η οποία παρέχει στους φοιτητές της βοήθεια και υποστήριξη για την αντιμετώπιση διαφόρων δυσκολιών και προβλημάτων που αντιμετωπίζουν, κατά τη διάρκεια της φοιτητικής τους ζωής. Λειτουργεί κάθε Δευτέρα, Τετάρτη και Πέμπτη από τις 10:30π.μ έως τις 14:30μ.μ. (www.aueb.gr).
- Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, σε συνεργασία με το Γραφείο Διασύνδεσης έχει δημιουργήσει ένα τμήμα Συμβουλευτικής Υποστήριξης των φοιτητών τόσο σε θέματα σπουδών και ακαδημαϊκών υποχρεώσεων όσο και σε θέματα προσωπικών δυσκολιών. Ακόμα, από το Σεπτέμβριο του 2002, στα πλαίσια της Συμβουλευτικής παρέχεται υποστήριξη στους φοιτητές και στις φοιτήτριες με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Πιο αναλυτικά, αναφέρεται σε φοιτητές οι οποίοι παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, παραβατική συμπεριφορά, αυτισμό και συναισθηματικές, κοινωνικές δυσκολίες. Οι μέρες και ώρες λειτουργίας του Γραφείου Διασύνδεσης είναι από την Τρίτη έως και τη Πέμπτη από τις 11:00π.μ. έως και τη 13:30μ.μ. Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στην ιστοσελίδα: www.career.aua.gr.
- Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πειραιώς, ιδρύθηκε το 1995 με κύριο στόχο την υποστήριξη, επικοινωνία και παρέμβαση των συμβούλων στους φοιτητές σε θέματα που τους απασχολούν. Οι περιπτώσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν τα στελέχη του Κέντρου αφορούν τις αγχώδεις καταστάσεις των φοιτητών, την προσαρμογή τους σε νέες καταστάσεις και απαιτήσεις, τις κοινωνικές και οικογενειακές σχέσεις των σπουδαστών, την δημιουργική έκφραση, ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους. Το κέντρο λειτουργεί από Δευτέρα ως Παρασκευή από τις 9:00π.μ. έως και τις 15:00μ.μ. (www.upini.gr).
- Το Γραφείο Διασύνδεσης σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας, του Πάντειου Πανεπιστημίου, του τμήματος Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, επικεντρώνεται σε θέματα εκπαίδευσης και σταδιοδρομίας των φοιτητών. Η Συμβουλευτική μπορεί να γίνει ατομικά και ομαδικά, μέσα από εργαστήρια. Οι μέρες εξυπηρέτησης των φοιτητών είναι καθημερινά από Δευτέρα έως και Παρασκευή, από τις 8:30π.μ έως και τις 14:30μ.μ (www.panteion.gr).
- Η Κοινωνική Υπηρεσία του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας, λειτούργησε το 1989 μετά από απόφαση του συμβουλίου του Τ.Ε.Ι. Σκοπός της είναι η στήριξη και βοήθεια των φοιτητών σε προσωπικά, ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Μέσα από συγκεκριμένες μεθόδους ψυχολογικής στήριξης, κατανοούν καλύτερα τον εαυτό τους, τις ανάγκες και τα

προβλήματά τους. Από το 1988, λειτουργούν προγράμματα Συμβουλευτικής Παρέμβασης και Ψυχολογικής Υποστήριξης κωφών και βαρήκοων σπουδαστών του Τ.Ε.Ι. με στόχο την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών αυτών στην εκπαίδευση αλλά και την υποστήριξή τους σε κοινωνικά και προσωπικά θέματα. Η Συμβουλευτική γίνεται τόσο σε ατομικό όσο και ομαδικό επίπεδο. Οι ώρες και οι μέρες λειτουργίας του προγράμματος είναι την Τετάρτη 9:00π.μ. έως 14:00μ.μ και Πέμπτη 9:00π.μ. έως 14:00μ.μ. (www.teiath.gr)

- Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, παρέχει στους φοιτητές του υπηρεσίες από το Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης, το οποίο λειτουργεί από το 1999. Οι δυσκολίες των φοιτητών, με τις οποίες έρχεται αντιμέτωπο είναι το άγχος, το στρες, οι διαπροσωπικές τους σχέσεις, η προσαρμογή στο καινούριο περιβάλλον ή τις σπουδές τους, ψυχοσωματικά προβλήματα και σεξουαλικά θέματα. Οι ώρες και μέρες στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν οι φοιτητές είναι καθημερινά από Δευτέρα έως Παρασκευή, από τις 8:00π.μ έως και τις 14:00μ.μ (www.auth.gr)
- Το Συμβουλευτικό Κέντρο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Σ.ΚΕ.Π.Ι), το οποίο συστάθηκε το 1989, προσφέρει υπηρεσίες υποστήριξης σε φοιτητές, οι οποίοι αντιμετωπίζουν προσωπικές δυσκολίες. Επιπλέον, τα στελέχη του Κέντρου συνεργάζονται και με το Γραφείο Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας. Στόχος του είναι να συμβουλευεί και να ενημερώνει τους φοιτητές, σε θέματα που αφορούν την εκπαίδευση, την αξιοποίηση των ικανοτήτων τους, την επαγγελματική αποκατάσταση και ανάπτυξη. Περισσότερες πληροφορίες, για το Συμβουλευτικό Κέντρο, θα βρείτε στη διεύθυνση (<http://skepi.uoi.gr>) και σχετικά με το Γραφείο Διασύνδεσης, στη διεύθυνση (<http://gd.uoi.gr>).
- Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Κρήτης λειτουργεί από το Σεπτέμβριο του 2003. Κύριος σκοπός του είναι η ψυχολογική υποστήριξη των προπτυχιακών αλλά και μεταπτυχιακών φοιτητών του, η ευαισθητοποίηση της πανεπιστημιακής κοινότητας και η στήριξη των σπουδαστών με ειδικές, εκπαιδευτικές ανάγκες. Η Συμβουλευτική παρέχεται είτε ατομικά, είτε ομαδικά για την αντιμετώπιση έντονων συναισθημάτων και βιωμάτων των φοιτητών. (www.hsk.uoc.gr).
- Το Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Κρήτης (ΚΕ.ΣΥ.ΨΥ) αποτελεί μια υπηρεσία των μελών του ιδρύματος για τη βοήθεια των σπουδαστών τους. Η βοήθεια αυτή επικεντρώνεται, κυρίως, στις στρεσογόνες καταστάσεις που βιώνουν οι φοιτητές, καθώς και στη δυσκολία προσαρμογής τους στο νέο περιβάλλον. Το Κέντρο λειτουργεί κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους, καθημερινά από 9:30π.μ ως τις 13:30μ.μ (www.teicrete.gr).

- Το Κέντρο Συμβουλευτικής και Στήριξης φοιτητών, του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, παρέχει στους φοιτητές του ενημέρωση, στήριξη και ψυχολογική συμβουλευτική στις ακαδημαϊκές και προσωπικές τους δυσκολίες. Ως κύριο στόχο έχουν την προσωπική ανάπτυξη και βελτίωση της κοινωνικής ζωής των σπουδαστών, τόσο μέσα στο πανεπιστήμιο όσο και έξω από αυτό. Οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι ατομικές και ομαδικές συνεδρίες, σεμινάρια και ενημερωτικά φυλλάδια. Μέρη και ώρες λειτουργίας του κέντρου είναι από Δευτέρα ως Παρασκευή, από τις 16:00 έως τις 20:00. Περισσότερες πληροφορίες βρίσκονται στην ιστοσελίδα (www.uom.gr/symbouli).
- Η υπηρεσία Συμβουλευτικής Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στα πλαίσια του Εργαστηρίου Ψυχολογίας και Εφαρμογών στην Εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να έχουν ψυχολογική στήριξη και βοήθεια στις προσωπικές τους ανησυχίες, στην χαμηλή αυτοεκτίμηση τους, στη μειωμένη απόδοση, στη μοναξιά και σε ψυχοσωματικά προβλήματα. Οι ώρες και μέρες τις οποίες θα μπορούσε κάποιος φοιτητής να απευθυνθεί, είναι την Τρίτη από τη 13:00μ.μ έως τις 16:00μ.μ, την Τετάρτη από τις 11:00π.μ έως τις 14:00μ.μ και την Παρασκευή από τις 17:00μ.μ έως τις 21:00μ.μ (www.uth.gr).

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΠΟΙΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ:

Το Συμβουλευτικό Κέντρο φοιτητών, του Πανεπιστημίου Κρήτης, διοργανώνει δράσεις με εκπαιδευτικό και ενημερωτικό χαρακτήρα. Κάποιες από αυτές είναι:

- ο 19η Διεθνής Θερινή Συνάντηση σε θέματα Επικοινωνίας και Πληροφορικής, για νέους 16 έως 21 ετών με τύφλωση και μερική όραση (International Camp on Communication & Computers, ICC 2013). Πρόκειται, για μια δράση η οποία πραγματοποιήθηκε στην Τσεχία και ενημέρωσε τους νέους που αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης, για την τεχνολογία και τις απαραίτητες δεξιότητες που χρειάζεται να έχουν, σχετικά με τη κινητικότητα τους και τη χρήση του υπολογιστή.
- ο Η δημιουργία τηλεφωνικής γραμμής στήριξης φοιτητών, είναι μια ακόμα δράση του Πανεπιστημίου Κρήτης, σε συνεργασία με το Τηλεφωνικό Κέντρο Συμβουλευτικής Ομηλίκων (ΚΕΣΥ). Στόχος είναι η παροχή στήριξης φοιτητών που ζητούν βοήθεια από την πανεπιστημιακή κοινότητα, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Τη στήριξη αυτή παρέχουν εθελοντές φοιτητές και φοιτήτριες, οι οποίοι έχουν εκπαιδευτεί από ειδικούς και είναι διαθέσιμοι να μιλήσουν άμεσα για θέματα που απασχολούν τους σπουδαστές. Τα θέματα αυτά αφορούν το άγχος, τις δυσκολίες της φοιτητικής ζωής, φιλικές-προσωπικές και οικογενειακές σχέσεις, το διάβασμα και γενικότερα τα προβλήματα σπουδών. Το

Τηλεφωνικό Κέντρο Συμβουλευτικής Ομηλίκων λειτουργεί τη Δευτέρα ώρες 13.00-16.00, τη Τρίτη ώρες 17.00-20.00, την Τετάρτη ώρες 15.00-18.00 και την Πέμπτη ώρες 18.00-20.30.

Στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών υπάρχει η υπηρεσία Συμβούλου Ψυχικής Υγείας, η οποία μέσα από ένα Δίκτυο Κοινωνικής Προσφοράς διοργανώνει δύο δράσεις.

- Η πρώτη δράση είναι παροχή Υποστηρικτικών Υπηρεσιών Συμβουλευτικού τύπου σε επιχειρήσεις SSB (Supporting SmallBusiness). Οι υποστηρικτικές υπηρεσίες παρέχονται από φοιτητές οι οποίοι είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι, είναι μικρής διάρκειας και γίνονται σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.
- Η δεύτερη δράση είναι εκπαιδευτικού χαρακτήρα (EduSupport). Σε αυτή τη δράση παρέχεται, από ειδικούς συμβούλους και εκπαιδευμένους φοιτητές, στήριξη στις ευαίσθητες ομάδες της κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα, γίνεται εκπαίδευση ατόμων με δυσκολίες μάθησης, διοργάνωση ημερίδων με σκοπό την ενημέρωση του εκπαιδευτικού υλικού και τη χρησιμότητά του.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα είναι απαραίτητο να υπάρχουν στα Πανεπιστήμια και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Μέσω αυτών, οι φοιτητές βρίσκουν λύσεις στα προβλήματα που τους απασχολούν τόσο στην εκπαίδευση όσο και στην προσωπική τους ζωή.

Στο κεφάλαιο έγινε λόγος για το τι είναι τα συμβουλευτικά κέντρα των φοιτητών και που βρίσκονται. Έπειτα, ακολούθησε μία παρουσίαση των συμβουλευτικών κέντρων της Ελλάδας, ποια είναι αυτά και έκλεισε με κάποιες ενδεικτικές δράσεις κάποιων από αυτών.

Μέρος Β'

Κεφάλαιο 6^ο: Μεθοδολογία έρευνας

6.1. Είδος Έρευνας

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν ποσοτική, η οποία επιδιώκει τη συλλογή πληροφοριών από ένα δείγμα πληθυσμού της οποίας τα αποτελέσματα είναι αντιπροσωπευτικά του επιλεγμένου πληθυσμού, αφήνοντας ένα μικρό περιθώριο σφάλματος και γίνεται μέσω δομημένων τυποποιημένων ερωτηματολογίων που δεν απαιτούν σε βάθος αναλύσεις. Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ακολουθείται από το πρόγραμμα SPSS (Statistical Package for Social Sciences) όπου τα δεδομένα εισάγονται κωδικοποιημένα με αριθμούς, προκειμένου να υπάρχουν τα ποσοστά, οι συγκρίσεις, γραφικές παραστάσεις κλπ.

6.2. Πληθυσμός- Δείγμα

Πίνακας 1.

		Φύλο			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άντρας	65	42,8	42,8	42,8
	Γυναίκα	87	57,2	57,2	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Ως πεδίο μελέτης ορίστηκε ο φοιτητικός πληθυσμός 152 ατόμων, συγκεντρωμένο από τα ΑΤΕΙ Πατρών, Ψαχνών και το Πανεπιστήμιο Αθήνας. Το δείγμα αποτελείται από 87 γυναίκες και 65 άντρες (Πίνακας 1.)

Η ηλικία των συμμετεχόντων παρουσιάζεται στον πίνακα 2.

Πίνακας 2.

Ηλικία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 18-20	28	18,4	18,4	18,4
21-23	103	67,8	67,8	86,2
24<...	21	13,8	13,8	100,0
Total	152	100,0	100,0	

Η τεχνική δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε είναι η απλή τυχαία δειγματοληψία η οποία ως βασικό χαρακτηριστικό έχει το γεγονός ότι κάθε άτομο του πληθυσμού που ερευνάται έχει την ίδια πιθανότητα να επιλεγεί ως μέρος του δείγματος

6.3. Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα

Η έρευνα που διεξάχθηκε στον φοιτητικό πληθυσμό είχε ως σκοπό τη διερεύνηση των προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας φοιτητής και αν θα απευθυνόταν σε ένα συμβουλευτικό κέντρο για την επίλυσή τους. Στοχεύει να μαθευτεί κατά πόσο υπάρχει η ενημέρωσή τους για την ύπαρξη ενός συμβουλευτικού κέντρου, στο ίδρυμα που φοιτούν και την αναγνώριση των δυσκολιών τους.

Επιπρόσθετα επιδιώκεται να φανερωθούν τα επίπεδα ικανοποίησης που αισθάνονται οι σπουδαστές σχετικά με το εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτούν, αν υπάρχει συσχέτιση της ικανοποίησης αυτής με τον κλάδο σπουδών που επιθυμούν και αν ήταν κάτι που ήθελαν, η ικανοποίηση που νιώθουν για τις φιλικές σχέσεις μέσα στο ίδρυμα, το περιβάλλον γύρω του, την οικογένεια, την αυτό-εκτίμηση και κατά πόσο αυτή η ικανοποίηση σχετίζεται με την ύπαρξη προβλημάτων που μπορεί να παρουσιάζουν.

Έτσι τα ερευνητικά ερωτήματα που θέτονται είναι:

- Είναι ενημερωμένοι για την ύπαρξη ή μη ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτούν;
- Ποια η γνώμη τους για τη σημαντικότητα ύπαρξης ενός Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών;
- Ποια προβλήματα έχουν αντιμετωπίσει ή αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους;
- Ακολουθούν το κλάδο σπουδών που επιθυμούν και σχετίζεται αυτό με την ικανοποίηση που μπορεί να νιώθουν για το ίδρυμα στο οποίο σπουδάζουν;
- Είναι ικανοποιημένοι για τις φιλικές σχέσεις που δημιουργούν στη διάρκεια των σπουδών τους;
- Πώς αισθάνονται σχετικά με το οικογενειακό τους περιβάλλον;
- Τι γνώμη έχουν για τον εαυτό τους;

- Η αυτό-εκτίμηση που μπορεί να νιώθουν σχετίζεται με τους άλλους τομείς ικανοποίησης της ζωής τους; (οικογένεια, περιβάλλον, εκπαιδευτικό ίδρυμα, φίλοι)

6.4. Περιεχόμενο Εννοιών-Ερευνητικές Υποθέσεις

Σύμφωνα με την Καλατζή(1996) μέσω της συμβουλευτικής υποστήριξης οι φοιτητές λαμβάνουν ψυχολογική στήριξη σχετικά με τη προσαρμογή τους, τις δυσκολίες που μπορεί να παρουσιάζουν αλλά και την αντιμετώπιση προσωπικών και εκπαιδευτικών ζητημάτων τους. Στοχεύει στη προσωπική ανάπτυξη και κοινωνική βελτίωση της ζωής των σπουδαστών στο χώρο του εκπαιδευτικού ιδρύματος (Τ.Ε.Ι., Α.Ε.Ι.) αλλά και στη προσωπική ζωή αυτών εκτός σχολής.

Μέσω ευαισθητοποίησης, αυτό-εκτίμησης και αυτογνωσίας, σχετικά με τον εαυτό και τις αντιλήψεις-αξίες οι φοιτητές, πετυχαίνουν να είναι ικανοί να αναλαμβάνουν την ευθύνη επιλογής λύσεων σε ζητήματα που τους απασχολούν. (Δημητρόπουλος, 1993)

- Ερευνητική Υπόθεση 1η:
Οι φοιτητές γνωρίζουν για την ύπαρξη Συμβουλευτικού Κέντρου μέσα στο ίδρυμα το οποίο φοιτούν (Τ.Ε.Ι., Α.Ε.Ι.)
- Ερευνητική Υπόθεση 2η :
Η πεποίθηση του ατόμου για τη σημαντικότητα ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στο ίδρυμα, σχετίζεται με την αυτό-εκτίμηση του.

Για την αξιολόγηση της απόδοσης και αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού ιδρύματος, εκτός από μαθηματικοί δείκτες χρησιμοποιούνται μετρήσεις σχετικά με τις στάσεις, αντιλήψεις των σπουδαστών και την ικανοποίηση τους προς αυτό. (Hearn, 1985)

Οι σπουδαστές οι οποίοι συμβάλλουν σε αυτή τη διαδικασία αξιολόγησης νιώθουν ικανοποίηση έχοντας την αίσθηση της ενεργούς συμμετοχής καθώς επιπλέον νιώθουν ότι οι απόψεις τους εκφράζονται. (Ρηγάτου, 2002)

Η μάθηση είναι παράγοντας που συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας συνολικής ικανοποίησης του φοιτητή. (Aldridge, Rowley, 1998)

Το ακαδημαϊκό «προϊόν» περιλαμβάνει ένα σύνολο ακαδημαϊκών, σωματικών, κοινωνικών, πνευματικών εμπειριών του σπουδαστή. (Sevier, 1996)

- Ερευνητική Υπόθεση 3η:
Ο κλάδος επαγγέλματος που ακολουθεί ο φοιτητής επηρεάζει την ικανοποίηση που νιώθει σχετικά με το εκπαιδευτικό ίδρυμα

Η ύπαρξη σχέσεων φιλίας θεωρείται ότι είναι ένας από τους πιο σημαντικούς, προστατευτικούς παράγοντες σχετικά με τη ψυχική-κοινωνική

υγεία και ανάπτυξη του ατόμου, ιδιαίτερα σε συσχέτιση με την ικανοποίηση ζωής, την αυτοπεποίθηση και σχολική προσαρμογή. (Laftman, Ostberg, 2006)

Η απομόνωση του ατόμου συμβάλλει στη δημιουργία συναισθημάτων μοναξιάς και ψυχολογικών συμπτωμάτων. Αρκετές έρευνες έχουν δείξει ότι η έλλειψη φίλων οδηγεί σε μία σειρά από μη επιθυμητά αναπτυξιακά αποτελέσματα σχετικά κυρίως με τη ψυχική υγεία. (Schaffer, 1996)

- Ερευνητική Υπόθεση 4η:

Η ύπαρξη φίλων στη ζωή του ατόμου σχετίζεται με την ύπαρξη ψυχολογικών προβλημάτων.

- Ερευνητική Υπόθεση 5η :

Η ύπαρξη φίλων σχετίζεται με την αυτό-εκτίμηση και την ικανοποίηση από τη ζωή.

Είναι αποδεκτό ότι η οικογένεια είναι το πρώτο κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου, όπου δέχεται τα πρώτα ερεθίσματα και δημιουργεί μία βάση για την ανάπτυξη της προσωπικότητάς του η οποία συμβάλλει στη δημιουργία ανθρωπίνων και κοινωνικών σχέσεων. (Καπάτου, 2010) Οι γονείς χρειάζεται να έχουν γνώση ότι ο βασικός ρόλος της οικογένειας είναι να δημιουργήσει ένα συναισθηματικό υπόβαθρο στο παιδί, το οποίο θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των απαιτούμενων ικανοτήτων που χρειάζεται μελλοντικά, έτσι ώστε να ενταχθεί ομαλά στη κοινωνία. Υπάρχει η πεποίθηση ότι με αγάπη και ένστικτο εξασφαλίζεται η σωστή αγωγή του παιδιού όμως κάτι τέτοιο δεν αρκεί. Χρειάζονται περισσότερα εφόδια όπως: στήριξη και ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών, ατομική και συλλογική έκφραση, κατανόηση της μοναδικότητας και διαφορετικότητας του κάθε ατόμου, ανάπτυξη εμπιστοσύνης. (Σφήκα, 2008)

Φανερόνεται, λοιπόν, η σημαντικότητα του ρόλου της οικογένειας στη ζωή του ατόμου, ώστε να είναι ικανοποιημένο.

- Ερευνητική Υπόθεση 6η:

Το αίσθημα ικανοποίησης του ατόμου στο οικογενειακό περιβάλλον φανερώνει την ικανότητα και ικανοποίηση που αισθάνεται με το φιλικό του περιβάλλον

Τα χαρακτηριστικά που καθορίζουν τη καταλληλότητα και ποιότητα της οικίας είναι η ασφάλεια, άνεση, εξοπλισμός, παροχές που προσφέρονται στο άτομο που μένει εκεί. (Τζινιέρι-Κοκκώση και συν., 2003)

Έρευνες έχουν δείξει ότι το πλήθος ατόμων που κατοικούν μαζί, παρουσιάζεται συνήθως σε αυτά που έχουν χαμηλό εισόδημα.(Krieger, Higgins, 2002)

Επίσης, η ικανοποίηση που νιώθει το άτομο για τη πόλη που βρίσκεται, μέσω ερευνών έχει δείξει ότι μπορεί να προκαλέσει συνέπειες πχ αρνητικού περιεχομένου όπως άγχος, έλλειψη ύπνου λόγω έντονης κυκλοφοριακής κίνησης, πολυκοσμίας κ.α. (Moser, Robin, 2006). Επιπροσθέτως, η

ικανοποίηση σχετικά με τη γειτονιά που διαμένει συμβάλλει θετικά ή αρνητικά. Παράδειγμα, η εγκληματικότητα προκαλεί άγχος και ανασφάλεια, με αποτέλεσμα την απομόνωση και περιορισμό του ατόμου στο σπίτι. (Krieger, Higgins, 2002)

- Ερευνητική Υπόθεση 7η:

Τα οικονομικά προβλήματα επηρεάζουν το πλήθος ατόμων της οικίας

- Ερευνητική Υπόθεση 8η :

Τα προβλήματα που εμφανίζει ο φοιτητής, σχετίζονται με την πόλη στην οποία σπουδάζει.

Δεν υπάρχει ένας ξεκάθαρος ορισμός σχετικά με την αυτό-εκτίμηση του ατόμου. Αποτελεί ένα κομμάτι του εαυτού το οποίο σχετίζεται με τον τομέα της ψυχολογίας, ανθρωπολογίας και κοινωνιολογίας. Ο Cooley(1902) αναφέρει την έννοια «εαυτός» σαν αποτέλεσμα κοινωνικής αλληλεπίδρασης η οποία σχετίζεται με την αντίληψη του ατόμου σχετικά με την αλληλεπίδραση αυτή. Η διαμόρφωση γίνεται μέσα από τη φαντασία που έχει το άτομο για το τι πιστεύουν οι άλλοι όσον αφορά την εμφάνιση, τα κίνητρα, τον χαρακτήρα του κλπ.

Η αυτό-εκτίμηση αντιπροσωπεύει τον συναισθηματικό τομέα και αναφέρεται στην άποψη του ατόμου για τον εαυτό του, η οποία επηρεάζεται από τις φιλοδοξίες και αξιολογήσεις, υποκειμενικού χαρακτήρα, σχετικά με την επίτευξη των στόχων του. (James, 1890)

Το άτομο που παρουσιάζει χαμηλό επίπεδο της αυτό-εκτίμησης έχει περισσότερες πιθανότητες να εμφανίσει άγχος και κατάθλιψη, πιστεύοντας ότι είναι ανίκανο και εύκολα οδηγείται στην απομόνωση, μένοντας παράλληλα πίσω στην εκπαιδευτικού τομέα επίδοση. Αντιθέτως, εκείνο που έχει υψηλή αυτό-εκτίμηση αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες(αξιολογώντας τον εαυτό του) γεγονός που αποτελεί ακριβή στοιχεία της προσωπικότητας και όχι διαστρέβλωση εκείνου που θα επιθυμούσε για τον εαυτό του. Όσοι έχουν υψηλά επίπεδα της αυτό-εκτίμησης έχουν ευρύ κύκλο φίλων και διατηρούν καλές σχέσεις με πολλά άτομα του περιβάλλοντός τους.

- Ερευνητική Υπόθεση 9η:

Η υψηλή αυτό-εκτίμηση συμβάλλει στη δημιουργία και ύπαρξη πολλών φίλων στη ζωή του ατόμου

- Ερευνητική Υπόθεση 10η :

Η αυτό-εκτίμηση επηρεάζεται από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το άτομο, κυρίως συναισθηματικού χαρακτήρα, κατά τη διάρκεια της φοίτησης του

6.5. Εργαλεία- Συλλογή Δεδομένων

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί μία από τις πιο διαδεδομένες μεθόδους συλλογής δεδομένων. (Manstead& Semin 2007) Είναι ένα έντυπο το οποίο

περιλαμβάνει μία σειρά ερωτήσεων που έχουν επιλεγθεί με βάση συγκεκριμένους ερευνητικούς λόγους. (Δαρβίρη,2009)

Χρησιμοποιείται σε κοινωνικές έρευνες εξασφαλίζοντας τη συλλογή πολλών πληροφοριών, από ένα δείγμα πληθυσμού, σε μικρό χρονικά περιθώριο και επιτρέπει τη δημιουργία συμπερασμάτων, σαν σύνολο για τον πληθυσμό, μέσω στατιστικής ανάλυσης και συγκεντρώνοντας πληροφορίες σχετικά με τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. (Βάμβουκας, 2007)

Η ύπαρξη εγκυρότητας στα αποτελέσματα προϋποθέτει την ύπαρξη κατάλληλων ερωτήσεων του ερωτηματολογίου, σχετικά με τις ερευνητικές υποθέσεις της έρευνας ενώ περιλαμβάνονται και τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (φύλο, ηλικία κλπ.) (Καπόλου-Ιωαννίδη)

Ένα βασικό πλεονέκτημα του συγκεκριμένου τρόπου συλλογής δεδομένων είναι ότι μπορεί να δώσει αποτελέσματα γρήγορα και με οικονομικό τρόπο γεγονός που το έχει καταστήσει σαν μία από τις πιο δημοφιλείς μεθόδους. (Καπόλου-Ιωαννίδη)

Επιπροσθέτως, τα ερωτηματολόγια πλεονεκτούν με την ύπαρξη ανωνυμίας που παρέχουν προστατεύοντας τον ερωτώμενο, κάτι που το καταστεί πιο εύκολο στη συμπλήρωσή του.

Βέβαια, υπάρχει ο κίνδυνος λανθασμένων συμπερασμάτων λόγω συμπλήρωσής τους όχι με βάση την πραγματικότητα αλλά τη τυχαία επιλογή. Επίσης, μπορούν να αποκλείσουν ένα μεγάλο μέρος πληθυσμού (άτομα χωρίς πρόσβαση σε Υπολογιστή, άγνοια χρήσης Υπολογιστή) ειδικά αν διανέμονται ηλεκτρονικά. (Καπόλου-Ιωαννίδη)

Επομένως για τη συλλογή δεδομένων της έρευνας που διεξάχθηκε χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο το ερωτηματολόγιο του οποίου οι ερωτήσεις διαμορφώθηκαν με βάση την ανασκόπηση σχετικών ερευνών από όπου αντλήθηκε και η κεντρική ιδέα τους.

Το ερωτηματολόγιο περιελάμβανε 13 ερωτήσεις, εκ των οποίων μερικές ήταν κλειστού τύπου, όπου ο ερωτώμενος διαλέγει από τις επιλογές που του προσφέρονται (Ναι, Όχι, Δεν Ξέρω/Δεν Γνωρίζω), πολλαπλών απαντήσεων αλλά και κλίμακας, συγκεκριμένα Likert πέντε βαθμίδων (1= Διαφωνώ Απόλυτα...5=Συμφωνώ απόλυτα)

Πιο συγκεκριμένα, συγκεντρώθηκαν πληροφορίες για:

- Δημογραφικά στοιχεία: Φύλλο, Ηλικία, Εκπαιδευτικό Ίδρυμα, Έτος
- Επιλογή σχολής φοίτησης: Σχετικά με το αν ακολουθούν οι σπουδαστές τον κλάδο σπουδών που επιθυμούν
- Διαμονή: Πιο είναι το είδος κατοικίας τους κατά τη διάρκεια των σπουδών (μόνοι, με συγγάτοικο, γονείς, σύντροφο, σε φοιτητική εστία)
- Ύπαρξη συμβουλευτικού κέντρου: Κατά πόσο έχουν γνώση της ύπαρξης ενός συμβουλευτικού κέντρου στη σχολή την οποία φοιτούν και ποια η γνώμη τους για αυτό

- Επαφή με ειδικό του συμβουλευτικού κέντρου: Αν έχει υπάρξει κάποια επίσκεψη σε συμβουλευτικό κέντρο και κατά πόσο θα το εξέφραζαν ή θα το απέκρυπταν σαν γεγονός
- Προβλήματα που αντιμετώπισαν/αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια φοίτησης και επιθυμία συνεργασίας με συμβουλευτικό κέντρο: Αν παρουσίασαν δυσκολίες κατά τη φοίτηση τους, ποιες είναι αυτές(επιλογή μέχρι τριών) και αν θα ήταν πρόθυμοι να ζητήσουν βοήθεια για την επίλυση τους, από το κέντρο συμβουλευτικής φοιτητών.
- Κλίμακα ικανοποίησης Likert 5 σημείων: Σχετικά με το εκπαιδευτικό ίδρυμα, τις φιλικές σχέσεις μέσα σε αυτό, το περιβάλλον γύρω του, την οικογένεια και την αυτό-εκτίμηση αυτών.

Τα στοιχεία της μελέτης προέκυψαν από τη συμπλήρωση 152 ερωτηματολογίων.

6.6. Τόπος και Χρόνος Έρευνας

Η έρευνα θα διεξαχθεί στο χώρο του Α.Τ.Ε.Ι Πατρών, στο Πάντειο Αθηνών και στο Τ.Ε.Ι Ψαχνών, καθώς απευθύνεται σε φοιτητές και η διανομή των φυλλαδίων θα πραγματοποιηθεί μέσα σε 3 εργάσιμες μέρες (στις 29 Αυγούστου, στις 31 Αυγούστου και στις 2 Σεπτέμβρη).

6.7. Κριτήρια Εισαγωγής και Αποκλεισμού Δεδομένων

Ως κριτήριο για την εισαγωγή των ατόμων στη διαδικασία της έρευνας, ήταν να αποτελούν μέρος του φοιτητικού πληθυσμού. Όσοι δεν ανήκαν σε αυτή τη κατηγορία, δεν δύναται να συμμετέχουν στην έρευνα.

6.8. Ζητήματα Ηθικής και Δεοντολογίας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στο εκπαιδευτικό περιβάλλον των φοιτητών και δεν προέκυψαν ηθικά ζητήματα, καθώς τηρήθηκε η ανωνυμία και εχεμύθεια κατά τη διάρκεια συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

Δόθηκε εξήγηση στους φοιτητές για τον λόγο πραγματοποίησης της έρευνας, που ήταν η ολοκλήρωση της πτυχιακής εργασίας με θέμα «Συμβουλευτική Φοιτητών» και έγινε προσπάθεια εξήγησης του σκοπού της και τι στόχευε, προκειμένου να μην υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία στη συμπλήρωση του

6.9. Περιορισμοί Έρευνας

Κατά την εκτέλεση της έρευνας επιδιώχθηκε η προσπάθεια να αντληθούν αξιόπιστα και έγκυρα αποτελέσματα. Παρόλα αυτά το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε ως μέθοδος συλλογής δεδομένων, δεν επιτρέπει από τη φύση του τον έλεγχο των απαντήσεων και αν βασίζονται στην ειλικρίνεια. Επισημάνθηκε, βέβαια, το γεγονός της τήρησης του απορρήτου των απαντήσεων και της ανωνυμίας των ερωτώμενων.

Επιπροσθέτως, λόγω εποχής που διεξάχθηκε η έρευνα, ο φοιτητικός πληθυσμός παρουσιαζόταν διάσπαρτος, είτε λόγω προγράμματος εξεταστικής που περιελάμβανε διαφορετικές ημέρες και ώρες παρουσίας του κάθε ατόμου από το κάθε έτος, είτε λόγω επιστροφής τους στην οικογενειακή εστία και το μέρος καταγωγής τους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το δείγμα της έρευνας να είναι μικρό (152 ατόμων) και ίσως να μην επιδέχεται γενίκευση του πληθυσμού των φοιτητών.

Καταλήγοντας, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι παραπάνω περιορισμοί, ώστε να αποφευχθούν περαιτέρω έρευνες αντίστοιχες με τη τωρινή.

6.10. Κωδικοποίηση και Στατιστική Ανάλυση

Για την στατιστική ανάλυση χρησιμοποιήθηκε το πακέτο SPSS Statistics 23 της εταιρίας IBM.

Η κωδικοποίηση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου έγινε ως 1 για απαντήσεις τύπου Ναι και 2 για απαντήσεις τύπου Όχι.

Στο φύλο υπήρξε μια ίδια τεχνική όπου 1 αντιστοιχεί στον Άντρα και 2 στην Γυναίκα.

Επίσης οι ερωτήσεις της κλίμακας Likert χρησιμοποιήθηκαν ως ξεχωριστές ερωτήσεις, και οι οποίες ομαδοποιήθηκαν μέσω του εργαλείου SPSS με την χρήση της λειτουργίας Compute variable, και λαμβάνοντας το διάμεσο ως τιμή για την καινούργια μεταβλητή.

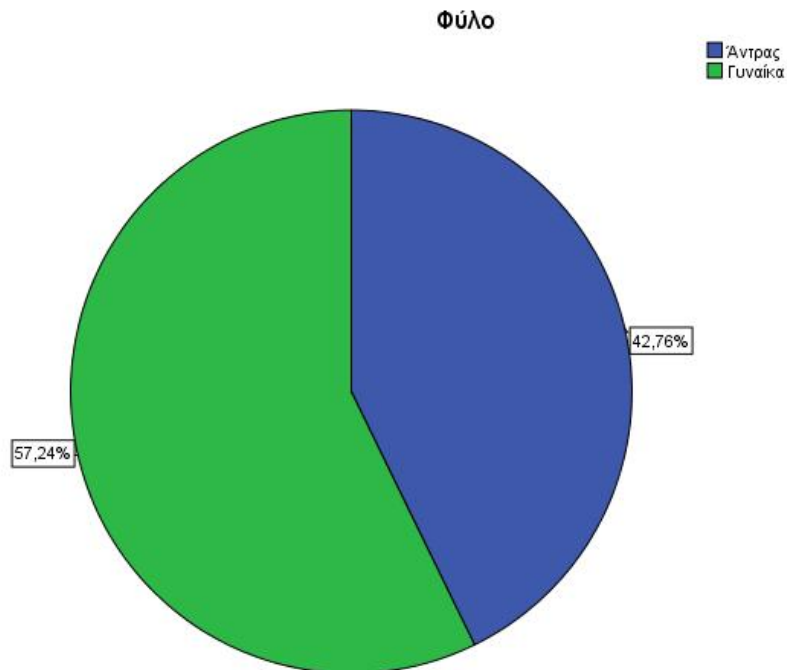
Για τις ερωτήσεις στις οποίες έπρεπε να ληφθεί υπόψη μια μεταβλητή συναρτήσει μιας άλλης, χρησιμοποιήθηκε η λειτουργία Split file μέσω της οποίας διαιρέθηκαν οι απαντήσεις με βάση κάποιο δεδομένο.

Κεφάλαιο 7^ο: Παρουσίαση αποτελεσμάτων μελέτης/ έρευνας/ συζήτηση

7.1. Στατιστικοί Πίνακες/ Διαγράμματα και Ανάλυση

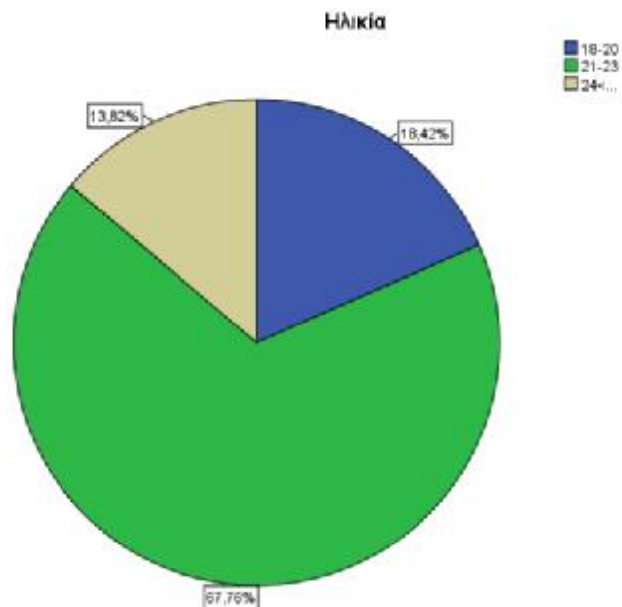
Στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε, συμπληρώθηκαν 152 ερωτηματολόγια από ένα δείγμα φοιτητών. Παρακάτω παρατίθενται η κάθε ερώτηση χωριστά και η ανάλυσή τους.

Πίνα 1.

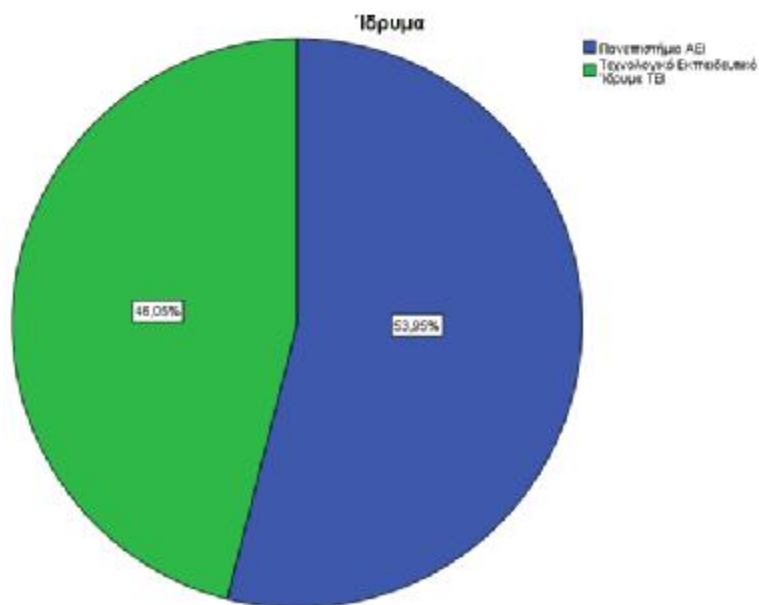
Η πρώτη ερώτηση, σχετιζόμενη με το φύλο του δείγματος παρουσιάζει ότι από 152 άτομα που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο, οι 65 είναι άνδρες, με ποσοστό 42,76% και 87 άτομα γυναίκες, με ποσοστό 57,24%. Η πλειοψηφία του δείγματος είναι γυναίκες.

Πίνα 2.

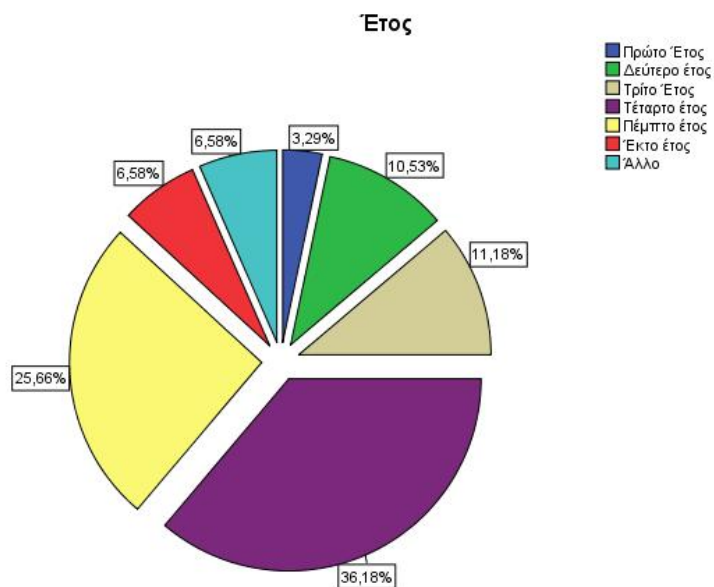

Η επόμενη ερώτηση, αναφέρεται στην ηλικία του δείγματος της έρευνας. Στην πίνα 2. παρουσιάζεται ότι 28 άτομα (18,42%) απάντησαν ότι ήταν 18 ως 20 ετών, 103 άτομα (67,76%) αναφέρουν ότι είναι 21 ως 23 ετών και 21 άτομα (13,82%) ανήκαν στην κατηγορία των 24 ετών και άνω. Τα περισσότερα άτομα ήταν στην ηλικία των 21 ως 23 ετών.

Πίνα 3.

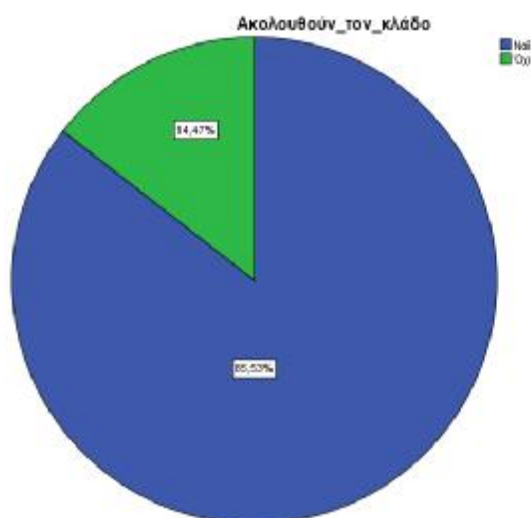
Πίνα 4.

Όσον αφορά το εκπαιδευτικό ίδρυμα που ανήκει το δείγμα μας, παρουσιάζεται (Πίνα 3.) ότι τα 82 άτομα, με ποσοστό 53,95% φοιτούν σε πανεπιστήμιο (ΑΕΙ) και τα 70 άτομα, με ποσοστό 46,05% φοιτούν σε τεχνολογικό εκπαιδευτικό ίδρυμα (ΤΕΙ).

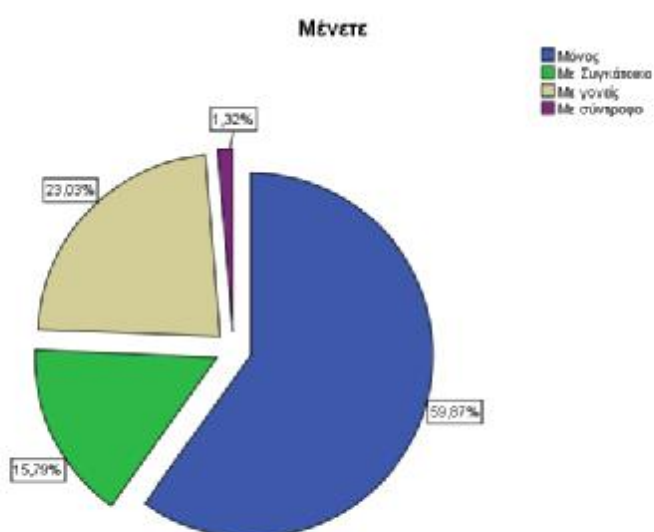
Στη συνέχεια, σχετικά με το έτος φοίτησης που παρακολουθούν οι φοιτητές, φαίνεται ότι 5 άτομα (3,3%) ανήκουν στο 1^ο έτος, 16 άτομα (10,5%) στο 2^ο έτος, 17 άτομα (11,2%) επισήμαναν το 3^ο έτος, 55 άτομα (36,2%) ανήκουν στο 4^ο έτος, 39 άτομα (25,7%) στο 5^ο έτος, 10 άτομα (6,6%) ανέφεραν το 6^ο έτος και 10 άτομα (6,6%) ανέφεραν ως «Άλλο» το έτος φοίτησής τους. Η πλειοψηφία του δείγματος ανήκει στο 4^ο έτος.

Πίτα 5.

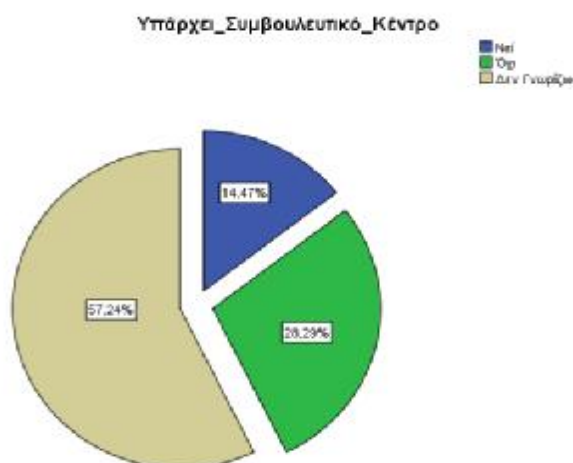
Η επόμενη ερώτηση της έρευνας σχετίζεται με το αν το δείγμα μας ακολουθεί τον κλάδο σπουδών που επιθυμεί. Από τα αποτελέσματα (πίτα 5.) φαίνεται ότι από τα 152 άτομα, τα 130 (85,53%) ανέφεραν πώς ακολουθούν αυτό που επιθυμούν, ενώ τα 22 άτομα (14,47%) έδωσαν αρνητική απάντηση.

Πίτα 6.

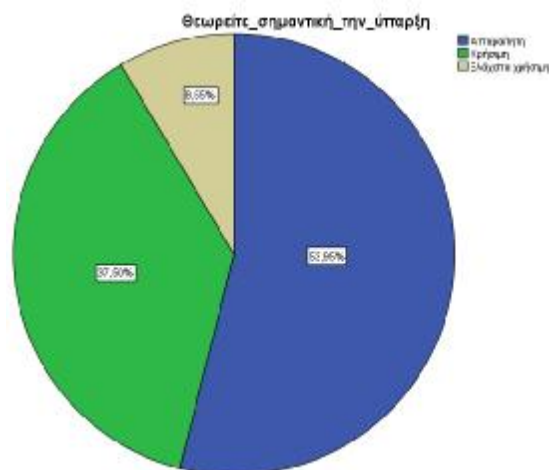
Σχετικά με το πλήθος ατόμων στην οικία του δείγματος, κατά τη διάρκεια της φοίτησής του, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι 91 άτομα με ποσοστό 59,87% δήλωσαν ότι μένουν μόνα τους, 24 άτομα, ποσοστού 15,79% ανέφεραν ότι έχουν συγγάτοικο, 35 άτομα, αντίστοιχα 23.03%, μένουν με τους γονείς τους και 2 άτομα, με ποσοστό 1,32% δήλωσαν με τον σύντροφο τους.

Πίτα 7.

Η επόμενη ερώτηση του ερωτηματολογίου, σχετίζεται με το αν το εκπαιδευτικό ίδρυμα του δείγματος διαθέτει συμβουλευτικό κέντρο. Τα αποτελέσματα (Πίτα 7.) δείχνουν ότι 22 άτομα (14,47%) απάντησαν θετικά, 43 άτομα (28,29%) έδωσαν αρνητική απάντηση, ενώ 87 άτομα (57,24%) ανέφεραν ότι δεν γνωρίζουν. Εδώ, φανερώνεται μία, πιθανόν, ελλιπή ενημέρωση των φοιτητών.

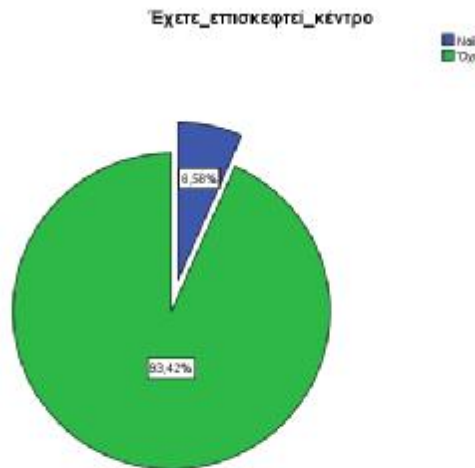
Πίτα 8.

Όσον αφορά το τι πιστεύει το δείγμα της έρευνας σχετικά με την ύπαρξη ενός συμβουλευτικού κέντρου στον ακαδημαϊκό χώρο (Πίτα 8.), από τα 152 άτομα, τα 82 (53,95%) θεωρούν ότι είναι απαραίτητο, 57 άτομα (37,50%) δήλωσαν ότι είναι κάτι χρήσιμο και 13 άτομα (8,55%) το ανέφεραν ως ελάχιστα χρήσιμο.

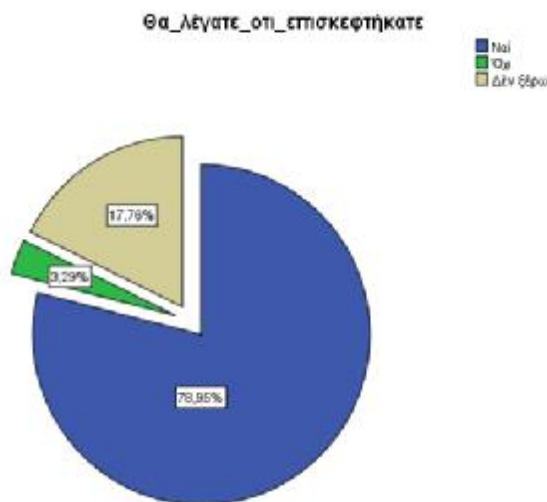
Πίτα 9.

Στη συνέχεια, τίθεται το ερώτημα αν το δείγμα της έρευνας έχει επισκεφτεί ποτέ συμβουλευτικό κέντρο φοιτητών. Τα αποτελέσματα (Πίνα 9.) δείχνουν 10 άτομα (6,58%) να δηλώνουν θετική απάντηση, ενώ 142 άτομα (93,42%) εξέφρασαν αρνητική.

Πίνα 10.

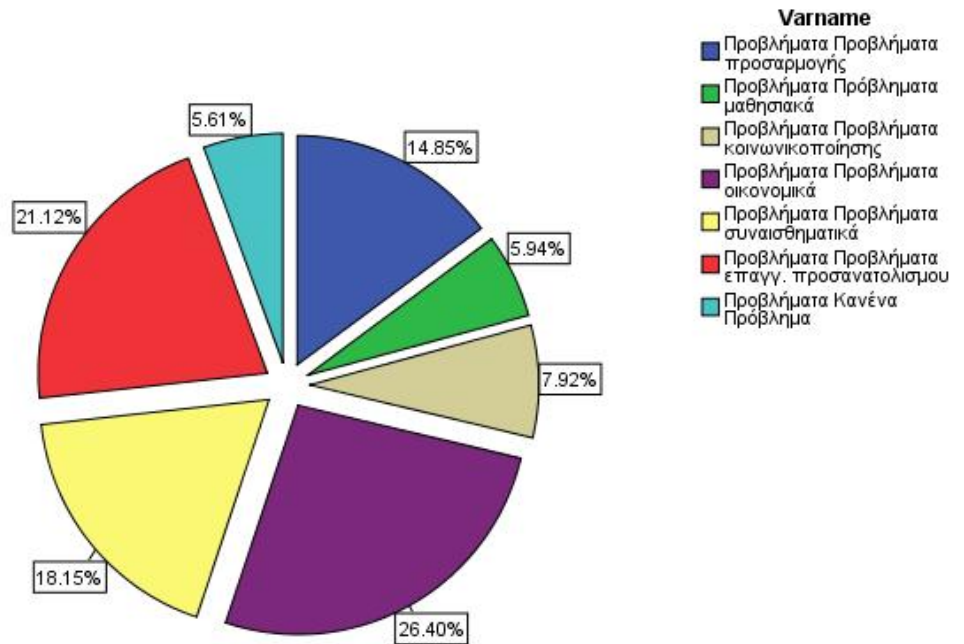

Η επόμενη ερώτηση αναφέρεται στο αν θα εξέφραζαν οι φοιτητές το γεγονός ότι επισκέφτηκαν ένα συμβουλευτικό κέντρο. Οι απαντήσεις που δόθηκαν (Πίνα 10.) ήταν 120 ατόμων (78,95%) θετικές, 5 ατόμων (3,29%) αρνητικές και 27 άτομα (17,76%) δήλωσαν ότι δεν ξέρουν. Η πλειοψηφία φαίνεται να μην έχει κάποιο πρόβλημα να φανερώσει την επαφή της με ένα τέτοιο κέντρο.

Όσοι από αυτούς απάντησαν αρνητικά, δόθηκε στο ερωτηματολόγιο χώρος να αιτιολογήσουν το λόγο αυτής της επιλογής. Οι περισσότεροι δεν ανέφεραν την αιτία. Δόθηκε μόνο μία απάντηση, η οποία ήταν η εξής: «Δεν θα θελα να με κριτικάρουν».

Πίνα 11.

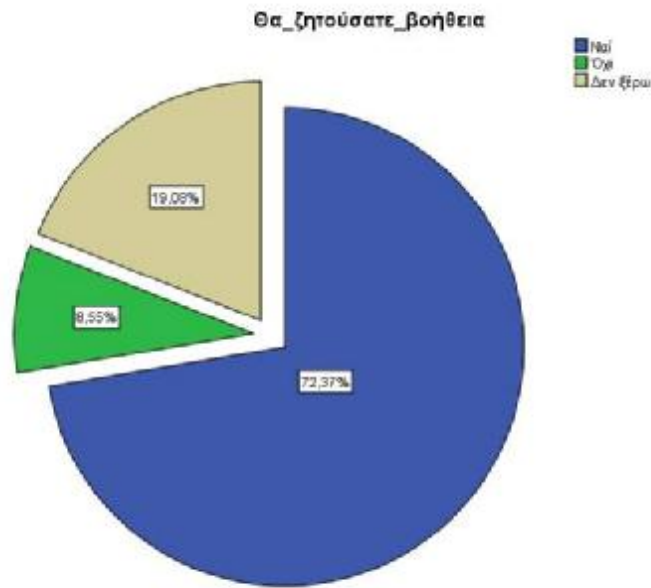
**Frequencies
Responses Percent**

Όσον αφορά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ή αντιμετώπισαν οι φοιτητές κατά τη διάρκεια των σπουδών τους (πίνα 11.) φαίνεται ότι 45 άτομα (14,85%) δήλωσαν προσαρμοστικά προβλήματα, 18 άτομα (5,94%) ανέφεραν μαθησιακά προβλήματα 24 άτομα (7,92%) προβλήματα κοινωνικοποίησης, 80 άτομα (26,40%) επισήμαναν τα οικονομικά προβλήματα, 55 άτομα (18,15%) προβλήματα συναισθηματικά, 64 άτομα (21,12%) δήλωσαν επαγγελματικού προσανατολισμού και 17 άτομα (5,61%) ανέφεραν ότι δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα. Στην ερώτηση είχαν το δικαίωμα μέχρι τρεις απαντήσεις.

Ιεραρχικά, φαίνεται ότι η πρώτη θέση ανήκει στα οικονομικά προβλήματα, τη δεύτερη θέση την κατέχει ο επαγγελματικός προσανατολισμός και την τρίτη θέση καταλαμβάνουν τα συναισθηματικά προβλήματα.

Πίνα 12.

Σχετικά με το αν θα ζητούσαν οι σπουδαστές τη βοήθεια ενός ειδικού σε ένα Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων (πίνα 12.) φαίνεται ότι από τα 152 άτομα τα 110 απάντησαν θετικά (72.37%) αρνητική απάντηση έδωσαν 13 άτομα (8.55%) και 29 άτομα δήλωσαν «Δεν ξέρω». Η πλειοψηφία παρουσιάζεται θετική ως προς τη προθυμία της να απευθυνθεί σε κάποιο ειδικό ενός Συμβουλευτικού Κέντρου, προκειμένου να επιλύσει τα προβλήματά της.

Επίσης, όσοι έδωσαν αρνητική απάντηση τους δόθηκε χώρος να την αιτιολογήσουν. Από τα 13 άτομα την αιτιολόγησαν μόνο 4 άτομα. Οι απαντήσεις ήταν:

α) «Γιατί τις περισσότερες φορές τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές δεν είναι ουσιαστικά προβλήματα και λύνονται στην πορεία της φοίτησης μέσω των εμπειριών που αποκομίζουν στο πέρας των χρόνων. Επίσης απαιτείται εμπιστοσύνη και σεβασμός προκειμένου να υπάρχει νόημα σε αυτό τον φορέα, πράγμα που κερδίζεται, αν και αμφιβάλω λόγω του ότι ανήκει στο δημόσιο.»

β) «Γιατί μπορώ να βοηθήσω μόνος μου τον εαυτό μου»

γ) «Δεν θεωρώ ότι μπορεί να με βοηθήσει»

δ) «Η καλύτερη λύση των προβλημάτων μας είναι ο ίδιος μας ο εαυτός»

Πίνακας 13.

	Likert_5_1_1	Likert_5_1_2	Likert_5_1_3	Likert_5_1_4	Likert_5_1_5	Likert_5_1_6	Likert_5_1_7
Διαφωνώ Απόλυτα	2	6	7	17	9	4	30
Διαφωνώ	26	14	12	63	19	17	64

Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	58	47	28	35	57	34	29
Συμφωνώ	45	70	71	19	46	69	13
Συμφωνώ Απόλυτα	1	4	23	1	7	11	2
Δέν Απάντησε	20	11	11	17	14	17	14

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου σχετίζεται με την ικανοποίηση που αισθάνονται οι φοιτητές για το εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτούν, τις φιλικές σχέσεις μέσα σε αυτό, το περιβάλλον γύρω του, την οικογένεια και την αυτοεκτίμησή τους. Χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert 5 σημείων (1=Διαφωνώ Απόλυτα...5=Συμφωνώ Απόλυτα). Δυστυχώς, το δείγμα δεν έδωσε απαντήσεις σε όλα.

Αρχικά, όσον αφορά το εκπαιδευτικό ίδρυμα των φοιτητών (Πίνακας 13.) φαίνεται ότι στο «Ανυπομονώ για τις ώρες που πηγαίνω στη σχολή μου»(Likert_5_1_1)το διαφωνώ απόλυτα απάντησαν 2 άτομα, το διαφωνώ 26 άτομα, το ούτε διαφωνώ, ούτε συμφωνώ διάλεξαν 58 άτομα, το συμφωνώ 45 άτομα και το συμφωνώ απόλυτα επέλεξε 1 άτομο. Σε αυτή την επιλογή δεν απάντησαν 20 άτομα. Συμπερασματικά, φαίνεται η ουδετερότητα που εξέφρασαν οι περισσότεροι φοιτητές, σχετικά με τις ώρες που βρίσκονται στο εκπαιδευτικό τους ίδρυμα.

Στη συνέχεια, στο «Μου αρέσει όταν βρίσκομαι στη σχολή μου» (Likert_5_1_2) τα 6 άτομα απάντησαν το διαφωνώ απόλυτα, 14 άτομα διάλεξαν το διαφωνώ, 47 άτομα επέλεξαν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 70 άτομα ανέφεραν συμφωνώ και 4 άτομα απάντησαν συμφωνώ απόλυτα. Από το δείγμα δεν απάντησαν καθόλου 11 άτομα. Φανερόνεται, λοιπόν, μία ικανοποίηση των φοιτητών όταν βρίσκονται στη σχολή τους, καθώς η απάντηση της πλειοψηφίας ήταν θετική.

Στο «Η σχολή μου έχει ενδιαφέρον» (Likert_5_1_3) επέλεξαν 7 άτομα ότι διαφωνούν απόλυτα, 12 άτομα ότι διαφωνούν, 28 άτομα ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν, 71 άτομα ότι συμφωνούν και 23 άτομα δήλωσαν συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 11 άτομα. Κι εδώ φανερόνεται η ικανοποίηση των φοιτητών, καθώς δίνουν θετική απάντηση, κατά πλειοψηφία, για το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η σχολή τους.

Έπειτα, στο «Μακάρι να μην ήταν ανάγκη να πάω στη σχολή μου» (Likert_5_1_4) φαίνεται να επιλέγουν 17 άτομα το διαφωνώ απόλυτα, 63 άτομα το διαφωνώ, 35 άτομα αναφέρουν το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 19 άτομα το συμφωνώ και 1 άτομο δηλώνει συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 17 άτομα του δείγματος. Η πλειοψηφία εκφράζει ενδιαφέρον για τη σχολή της και ότι θέλει να πηγαίνει.

Επίσης, στο «Μου αρέσουν οι δραστηριότητες της σχολής μου» (Likert_5_1_5) επιλέγουν να απαντήσουν 9 άτομα το διαφωνώ απόλυτα, 19 άτομα το διαφωνώ, 57 άτομα δήλωσαν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 46 άτομα το συμφωνώ και 7 άτομα απάντησαν συμφωνώ απόλυτα. Δεν

απάντησαν καθόλου 14 άτομα. Στη πλειοψηφία φαίνεται ότι η ικανοποίηση των φοιτητών για τις δραστηριότητες του ιδρύματος τους, βρίσκεται σε ουδέτερο επίπεδο.

Όσον αφορά το «Αποκτώ πολλές γνώσεις στη σχολή μου» (Likert_5_1_6) 4 άτομα απάντησαν το διαφωνώ απόλυτα, 17 άτομα το διαφωνώ, 34 άτομα ανέφεραν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 69 άτομα δήλωσαν το συμφωνώ και 11 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 17 άτομα. Συμπερασματικά και σε αυτό το σημείο, η πλειοψηφία δείχνει να συμφωνεί και να είναι ικανοποιημένη με τις γνώσεις που της προσφέρονται.

Στο «Δεν αισθάνομαι όμορφα στη σχολή μου» (Likert_5_1_7) 30 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ απόλυτα, 64 άτομα το διαφωνώ, 29 άτομα απάντησαν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 13 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 2 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν καθόλου 14 άτομα. Η πλειοψηφία φανερώνει την ύπαρξη όμορφων συναισθημάτων για το εκπαιδευτικό της ίδρυμα.

Πίνακας 14.

	Likert_5_2_1	Likert_5_2_2	Likert_5_2_3	Likert_5_2_4	Likert_5_2_5	Likert_5_2_6	Likert_5_2_7	Likert_5_2_8
Διαφωνώ Απόλυτα	7	4	18	9	9	8	0	5
Διαφωνώ	7	15	81	5	65	6	26	4
Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	14	43	22	17	44	23	54	15
Συμφωνώ	93	62	16	76	18	82	45	94
Συμφωνώ Απόλυτα	19	17	0	37	0	26	11	21
Δέν Απάντησε	12	11	15	8	16	7	16	13

Στην ικανοποίηση των φοιτητών για τις φιλικές τους σχέσεις (Πίνακας 14.) φαίνεται ότι στο «Μου φέρονται με καλό τρόπο οι φίλοι μου»(Likert_5_2_1) 7 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα και αντίστοιχα 7 δήλωσαν διαφωνώ, 14 άτομα ανέφεραν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 93 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 19 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν καθόλου 12 άτομα. Η πλειοψηφία εντάχθηκε στη θετική απάντηση ως προς τη συμπεριφορά των φίλων της.

Έπειτα, στο «Έκανα/κάνω εύκολα φίλους» (Likert_5_2_2) 4 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 15 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ, 43 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 62 άτομα δήλωσαν συμφωνώ και 17 άτομα συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 11 άτομα. Η πλειοψηφία φανερώνει την ευκολία που παρουσιάζει στη δημιουργία φιλικών σχέσεων.

Στο «Μακάρι να ήταν διαφορετικοί οι φίλοι μου»(Likert_5_2_3) 18 άτομα δήλωσαν διαφωνώ απόλυτα, 81 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ, 22 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 16 άτομα απάντησαν συμφωνώ και το συμφωνώ απόλυτα δεν επιλέχθηκε από κανένα άτομο. Απάντηση δεν έδωσαν 15 άτομα. Η πλειοψηφία διαφωνεί και φανερόνεται μία ικανοποίηση για τις φιλικές της σχέσης.

Όσον αφορά το «Η φιλία είναι σημαντική για εμένα» (Likert_5_2_4) φαίνεται 9 άτομα να απαντούν διαφωνώ απόλυτα, 5 άτομα δηλώνουν το διαφωνώ, 17 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 76 άτομα εκφράζουν το συμφωνώ και 37 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν καθόλου 8 άτομα. Κι εδώ, φανερόνεται η σημαντικότητα της φιλίας για την πλειοψηφία του δείγματος.

Στο «Αντιμετωπίζω προβλήματα με τους φίλους μου» (Likert_5_2_5) 9 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 65 άτομα το διαφωνώ, 44 άτομα επέλεξαν το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 18 άτομα το συμφωνώ και κανένα άτομο δεν επέλεξε το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 16 άτομα. Η πλειοψηφία φαίνεται να μην αντιμετωπίζει δυσκολίες.

Στη συνέχεια, το «Περνάω όμορφες στιγμές με τους φίλους μου» (Likert_5_2_6) 8 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ απόλυτα, 6 άτομα το διαφωνώ, 23 άτομα δήλωσαν ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 82 άτομα απάντησαν συμφωνώ και 26 το συμφωνώ απόλυτα. Από 7 άτομα δεν δόθηκε καμία απάντηση.

Έπειτα, στο «Έχω πολλούς φίλους» (Likert_5_2_7) δεν δόθηκε απάντηση από κανέναν στο διαφωνώ απόλυτα, 26 άτομα δήλωσαν διαφωνώ, 54 άτομα επέλεξαν το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 45 άτομα το συμφωνώ και 11 άτομα διάλεξαν το συμφωνώ απόλυτα. Καθόλου απάντηση δε δόθηκε από 16 άτομα του δείγματος. Η πλειοψηφία εντάσσεται στην ουδετερότητα ως προς το μέγεθος των φίλων της.

Στο «Αν χρειαστώ βοήθεια οι φίλοι μου θα με βοηθήσουν» (Likert_5_2_8) 5 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 4 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 15 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 94 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 21 άτομα το συμφωνώ. Απάντηση δεν δόθηκε από 13 άτομα. Η πλειοψηφία φαίνεται να πιστεύει στη βοήθεια που μπορεί να προσφερθεί από τους φίλους της.

Πίνακας 15.

	Likert_5_3_1	Likert_5_3_2	Likert_5_3_3	Likert_5_3_4	Likert_5_3_5
Διαφωνώ Απόλυτα	11	10	6	4	5
Διαφωνώ	34	35	65	41	37
Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	23	30	30	37	33
Συμφωνώ	59	49	28	43	47

Συμφωνώ Απόλυτα	17	20	8	13	18
Δέν Απάντησε	8	8	15	14	12

Επιπροσθέτως, στον τομέα της οικογένειας (πίνακας 15.) στο «Μου αρέσει όταν βρίσκομαι σπίτι με την οικογένεια μου» (Likert_5_3_1) 11 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 34 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ, 23 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 59 άτομα δήλωσαν το συμφωνώ και 17 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν καθόλου 8 άτομα. Η πλειοψηφία εντάχθηκε στη θετική απάντηση για το όταν βρίσκεται σπίτι με την οικογένεια της, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ένα μεγάλο μέρος, σχετικά, απάντησε και αρνητικά.

Στο «Περνάμε καλά μαζί σαν οικογένεια» (Likert_5_3_2) 10 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 35 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ, 30 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 49 άτομα δήλωσαν το συμφωνώ και 20 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 8 άτομα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός, επίσης, ότι η πλειοψηφία μεν είναι θετική με την οικογένεια της και δηλώνει ότι περνάει καλά, αλλά από την άλλη πλευρά, με μικρή διαφορά σε αριθμό, ένα μέρος του δείγματος δηλώνει παράλληλα αρνητικά.

Στο «Μαζί με τους γονείς μου κάνουμε ψυχαγωγικά πράγματα» (Likert_5_3_3) φαίνεται 6 άτομα να απαντούν διαφωνώ απόλυτα, 65 άτομα επιλέγουν το διαφωνώ, 30 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 28 άτομα δηλώνουν το συμφωνώ και 8 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν 15 άτομα. Η πλειοψηφία του δείγματος είναι αρνητική ως προς την ύπαρξη ψυχαγωγικών ασχολιών με την οικογένεια της.

Όσον αφορά «Το κάθε μέλος της οικογένειας μου απευθύνεται ωραία το ένα στο άλλο»(Likert_5_3_4) 4 άτομα δηλώνουν το διαφωνώ απόλυτα, 41 άτομα το διαφωνώ, 37 άτομα ούτε διαφωνούν ούτε συμφωνούν, 43 άτομα εκφράζουν το συμφωνώ και 13 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 14 άτομα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και σε αυτό το σημείο, το γεγονός ότι η πλειοψηφία που εκφράζει θετική απάντηση είναι πολύ κοντά και με εκείνα τα άτομα που εκφράζουν αρνητική.

Στο «Οι γονείς μου, μου φέρονται δίκαια και με σεβασμό»(Likert_5_3_5) 5 άτομα απάντησαν το διαφωνώ απόλυτα, 37 άτομα το διαφωνώ, 33 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 47 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 18 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Δεν απάντησαν 12 άτομα. Η πλειοψηφία ήταν θετική.

Πίνακας 16.

	Likert_5_4_1	Likert_5_4_2	Likert_5_4_3	Likert_5_4_4	Likert_5_4_5	Likert_5_4_6	Likert_5_4_7
Διαφωνώ Απόλυτα	9	7	14	5	8	5	10

Διαφωνώ	5	53	55	8	47	16	5
Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	23	64	48	52	41	46	26
Συμφωνώ	79	10	16	62	38	55	82
Συμφωνώ Απόλυτα	25	3	5	11	6	19	20
Δέν Απάντησε	11	15	14	14	12	11	9

Στην κατηγορία του περιβάλλοντος των φοιτητών (πίνακας 16.) στο «Μου αρέσει η πόλη που φοιτώ» (Likert_5_4_1) 9 άτομα απαντούν διαφωνώ απόλυτα, 5 άτομα διαλέγουν το διαφωνώ, 23 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 79 άτομα επιλέγουν το συμφωνώ και 25 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 11 άτομα. Η πλειοψηφία του δείγματος εκφράζεται θετικά ως προς την πόλη που σπουδάζει.

Στο «Μακάρι στη γειτονιά μου να ήταν διαφορετικοί οι άνθρωποι» (Likert_5_4_2) 7 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 53 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 64 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 10 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 3 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. 15 άτομα δεν έδωσαν απάντηση. Η πλειοψηφία παρουσιάζεται ουδέτερη ως προς τους ανθρώπους της γειτονιάς της.

Έπειτα στο «Μακάρι να ζούσα σε ένα διαφορετικό σπίτι» (Likert_5_4_3) 14 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 55 άτομα διάλεξαν το διαφωνώ, 48 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 16 άτομα το συμφωνώ και 5 άτομα δήλωσαν συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 14 άτομα. Η πλειοψηφία εμφανίζεται ουδέτερη για το σπίτι το οποίο διαμένει.

Επιπροσθέτως, στο «Είναι ωραία η γειτονιά μου» (Likert_5_4_4) 5 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 8 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 52 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 62 άτομα εξέφρασαν το συμφωνώ και 11 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Τα υπόλοιπα 14 άτομα δεν έδωσαν απάντηση. Η πλειοψηφία του δείγματος εκφράζεται θετικά ως προς τη γειτονιά της.

Στο «Είναι λίγοι οι καλοί άνθρωποι σε αυτή τη πόλη» (Likert_5_4_5) 8 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 47 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 41 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 38 άτομα επέλεξαν το συμφωνώ και 6 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 12 άτομα. Η πλειοψηφία δήλωσε θετική ως προς τους κάτοικους της πόλης που φοιτά.

Σχετικά με «Το σπίτι που μένω μου αρέσει» (Likert_5_4_6) 5 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 16 άτομα επέλεξαν το διαφωνώ, 46 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 55 άτομα δήλωσαν το συμφωνώ και 19 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 11 άτομα του συνολικού δείγματος. Η πλειοψηφία εκφράστηκε ουδέτερη ως προς τη κατοικία της.

Στο «Υπάρχουν πολλά διασκεδαστικά πράγματα να κάνω στην πόλη που φοιτώ» (Likert_5_4_7) 10 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 5 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 26 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 82 άτομα εξέφρασαν το συμφωνώ και 20 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 9 άτομα. Θετική παρουσιάζεται η πλειοψηφία σχετικά με τις διασκεδαστικές ασχολίες της πόλης στην οποία φοιτά.

Πίνακας 17.

	Likert_5_5_1	Likert_5_5_2	Likert_5_5_3	Likert_5_5_4	Likert_5_5_5	Likert_5_5_6	Likert_5_5_7
Διαφωνώ Απόλυτα	5	9	4	5	6	7	5
Διαφωνώ	14	13	13	15	16	22	12
Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	39	43	34	58	37	28	55
Συμφωνώ	77	69	81	52	65	68	58
Συμφωνώ Απόλυτα	5	11	8	9	18	17	10
Δέν Απάντησε	12	7	12	13	10	10	12

Όσον αφορά την κατηγορία της αυτοεκτίμησης του δείγματος (πίνακας 17.) στο «Νομίζω ότι είμαι εμφανισιακά ωραίος» (Likert_5_5_1) 5 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 14 άτομα διάλεξαν το διαφωνώ, 39 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 77 άτομα δήλωσαν το συμφωνώ και 5 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 12 άτομα. Η πλειοψηφία φαίνεται να παρουσιάζει θετική αυτοεκτίμηση στον τομέα της εμφάνισης της.

Στο «Είμαι διασκεδαστικό άτομο» (Likert_5_5_2) 9 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 13 άτομα δήλωσαν διαφωνώ, 43 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 69 άτομα εξέφρασαν το συμφωνώ και 11 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 7 άτομα. Η πλειοψηφία παρουσιάζει θετική απάντηση.

Επίσης, στο «Οι περισσότεροι άνθρωποι με συμπαθούν» (Likert_5_5_3) 4 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ απόλυτα, 13 άτομα το διαφωνώ, 34 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 81 άτομα ανέφεραν το συμφωνώ και 8 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 12 άτομα. Και σε αυτό το σημείο, η πλειοψηφία των απαντήσεων είναι θετική ως προς την εικόνα του δείγματος, η οποία δείχνει να πιστεύουν οι φοιτητές ότι παρουσιάζονται ως συμπαθητικοί.

Στο «Μπορώ να κάνω καλά πολλά πράγματα» (Likert_5_5_4) 5 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 15 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 58 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 52 άτομα ανέφεραν το συμφωνώ και 9 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 13 άτομα. Η πλειοψηφία

εμφάνισε ουδετερότητα ως προς την ικανότητά της να διαχειρίζεται αρκετά πράγματα μαζί.

Ακόμα, στο «Μου αρέσει να δοκιμάζω καινούρια πράγματα και καταστάσεις» (Likert_5_5_5) 6 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ απόλυτα, 16 άτομα το διαφωνώ, 37 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 65 άτομα ανέφεραν το συμφωνώ και 18 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 10 άτομα. Η πλειοψηφία εκφράστηκε θετική ως προς τη δοκιμασία της για καινούριες καταστάσεις και πράγματα.

Στο «Μου αρέσει αυτό που είμαι» (Likert_5_5_6) 7 άτομα απάντησαν διαφωνώ απόλυτα, 22 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ, 28 άτομα το ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ, 68 άτομα ανέφεραν το συμφωνώ και 17 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν έδωσαν 10 άτομα. Και σε αυτό το σημείο, υπάρχει θετική απάντηση της πλειοψηφίας για την ικανοποίηση που αισθάνεται με τον εαυτό της.

Τέλος, στο «Είμαι ικανοποιημένος με τη ζωή μου»(Likert_5_5_7) 5 άτομα δήλωσαν το διαφωνώ απόλυτα, 12 άτομα το διαφωνώ, 55 άτομα ούτε διαφωνούσαν ούτε συμφωνούσαν, 58 άτομα ανέφεραν το συμφωνώ και 10 άτομα το συμφωνώ απόλυτα. Απάντηση δεν δόθηκε από 12 άτομα. Η πλειοψηφία του δείγματος παρουσιάζεται ως θετική σχετικά με την ικανοποίηση που αισθάνεται για τη ζωή του.

7.2. Έλεγχος Ερευνητικών Ερωτημάτων και Ερευνητικών Υποθέσεων

Ερευνητικά Ερωτήματα

- Είναι οι φοιτητές ενημερωμένοι για την ύπαρξη ή μη ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στο εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτούν;

Πίνακας 18.

Υπάρχει Συμβουλευτικό Κέντρο					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναί	22	14,5	14,5	14,5
	Όχι	43	28,3	28,3	42,8
	Δεν Γνωρίζω	87	57,2	57,2	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Με βάση τον παραπάνω πίνακα, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των φοιτητών δεν γνωρίζει για το αν υπάρχει συμβουλευτικό κέντρο στο εκπαιδευτικό τους ίδρυμα. Συγκεκριμένα, από τους 152 φοιτητές, οι 22 με ποσοστό 14,5% απάντησαν ότι υπάρχει συμβουλευτικό κέντρο, οι 43 ποσοστού 28,3% ότι δεν υπάρχει και οι 87 από αυτούς, με αντίστοιχα 57,2% είχαν άγνοια της ύπαρξης του. Φανερώνεται, λοιπόν, μια πιθανόν, ελλιπή ενημέρωση των φοιτητών ως προς την ύπαρξη Συμβουλευτικού Κέντρου στο εκπαιδευτικό τους ίδρυμα

- Ποια η γνώμη τους για τη σημαντικότητα ύπαρξης ενός Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών;

Πίνακας 19.

Θεωρείτε σημαντική την ύπαρξη					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Απαραίτητη	82	53,9	53,9	53,9
	Χρήσιμη	57	37,5	37,5	91,4
	Ελάχιστα χρήσιμη	13	8,6	8,6	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Όσον αφορά για τη γνώμη που έχουν οι φοιτητές της έρευνας σχετικά με τη σημαντικότητα της ύπαρξης ενός Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών(πίνακας

19.) φαίνεται ότι από τα 152 άτομα, το θεωρούν απαραίτητο τα 82 άτομα με ποσοστό 53,9%, πιστεύουν ότι είναι χρήσιμο τα 57 άτομα, ποσοστού 37,5% και εκφράζουν την άποψη ότι είναι ελάχιστα χρήσιμο τα 13 άτομα, με αντίστοιχο ποσοστό 8,6%. Η πλειοψηφία του δείγματος, θεωρεί απαραίτητο το Συμβουλευτικό Κέντρο στο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

- Ποια προβλήματα έχουν αντιμετωπίσει ή αντιμετωπίζουν κατά τη διάρκεια της φοίτησης τους;

Πίνακας 20.

\$Προβλήματα Frequencies				
		Responses		Percent of Cases
		N	Percent	
Προβλήματα ^a	Προβλήματα_προσαρμογής	45	14,9%	29,6%
	Πρόβληματα_μαθησιακά	18	5,9%	11,8%
	Προβλήματα_κοινωνικοποίησης	24	7,9%	15,8%
	Προβλήματα_οικονομικά	80	26,4%	52,6%
	Προβλήματα_συναισθηματικά	55	18,2%	36,2%
	Προβλήματα_επαγγ_προσανατολισμος	64	21,1%	42,1%
	Προβλήματα_κανένα	17	5,6%	11,2%
Total		303	100,0%	199,3%

a. Dichotomy group tabulated at value 1.

Σε αυτό το ερώτημα δινόταν η επιλογή στον φοιτητικό πληθυσμό τριών απαντήσεων προκειμένου να φανερωθούν τα τρία πρώτα, κατά πλειοψηφία, προβλήματα (πίνακας 20.) Πιο συγκεκριμένα, προβλήματα προσαρμογής εξέφρασαν 45 άτομα με ποσοστό 14,9%, προβλήματα μαθησιακά ανέφεραν 18 άτομα με ποσοστό 5,9%, προβλήματα κοινωνικοποίησης απάντησαν 24 άτομα ποσοστού 7,9%, προβλήματα οικονομικά επισήμαναν 80 άτομα με ποσοστό 26,4%, προβλήματα συναισθηματικά ανέφεραν 55 άτομα ποσοστού 18,2% και προβλήματα σχετιζόμενα με τον επαγγελματικό προσανατολισμό εξέφρασαν 64 άτομα με ποσοστό 21,1%. Κανένα πρόβλημα φαίνεται να μην αντιμετωπίσαν ή αντιμετωπίζουν 17 άτομα, με αντίστοιχο ποσοστό 5,6%

Με βάση τα παραπάνω, φαίνεται ότι οι τρεις πρώτες θέσεις των προβλημάτων των φοιτητών ανήκουν στα συναισθηματικά, του επαγγελματικού προσανατολισμού, ενώ την πρώτη θέση κατέχουν τα οικονομικά προβλήματα

- Ακολουθούν το κλάδο σπουδών που επιθυμούν και σχετίζεται αυτό με την ικανοποίηση που μπορεί να νιώθουν για το ίδρυμα στο οποίο σπουδάζουν;

Ακολουθούν_τον_κλάδο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	130	85,5	85,5	85,5
	Όχι	22	14,5	14,5	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Πίνακας 21.

Με βάση τον Πίνακα 21. φαίνεται ότι το δείγμα της έρευνας, κατά πλειοψηφία, ακολουθεί τον κλάδο σπουδών που επιθυμεί. Πιο συγκεκριμένα, από τα 152 άτομα, τα 130 με ποσοστό 85,5% επέλεξαν ότι ακολουθούν αυτό που τους ενδιαφέρει, ενώ 22 άτομα με ποσοστό 14,5% δεν επιθυμούν το επάγγελμα που ακολουθούν.

Πίνακας 22.

εκπαιδευτικό_ίδρυμα						
Ακολουθούν_τον_κλάδο			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ναί	Valid	1	2	1,5	1,5	1,5
		2	1	,8	,8	2,3
		3	72	55,4	55,4	57,7
		4	40	30,8	30,8	88,5
		5	1	,8	,8	89,2
		6	14	10,8	10,8	100,0
		Total	130	100,0	100,0	
Όχι	Valid	2	2	9,1	9,1	9,1
		3	18	81,8	81,8	90,9
		6	2	9,1	9,1	100,0
		Total	22	100,0	100,0	

Παρατηρείται ότι στον πίνακα 22 τα άτομα που έχουν δηλώσει ότι ακολουθούν τον κλάδο, κατά ένα ποσοστό της τάξεως του 55,4%, δηλώνουν ότι δεν έχουν μείνει ικανοποιημένοι αλλά ούτε δυσαρεστημένοι από το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο φοιτούν. Αντίστοιχα τα άτομα που δήλωσαν ότι δεν έχουν ακολουθήσει τον κλάδο τους, δηλώνουν κατά ένα ποσοστό 81,8% την ίδια ικανοποίηση. Παρατηρείται όμως ότι στα άτομα τα οποία δήλωσαν ότι ακολουθούν τον κλάδο σπουδών τους, ένα ποσοστό 30,8% είναι ικανοποιημένο με το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο φοιτά, σε αντίθεση με τις απαντήσεις των ατόμων που δεν ακολουθούν τον κλάδο τους (η μεγαλύτερη απάντηση στην ομάδα του εκπαιδευτικού ιδρύματος, όσων δεν ακολουθούν τον κλάδο τους, είναι 3, στην κλίμακα Likert). Αυτό φανερώνει ότι τα άτομα τα οποία ακολουθούν τον κλάδο των σπουδών τους είναι περισσότερο ικανοποιημένα με το εκπαιδευτικό ίδρυμα σε σχέση με τα άτομα που δεν τον ακολουθούν.

- Είναι ικανοποιημένοι για τις φιλικές σχέσεις που δημιουργούν στη διάρκεια των σπουδών τους;

Πίνακας 23**Φίλοι**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	1	,7	,7	,7
	2,00	5	3,3	3,3	3,9
	3,00	51	33,6	33,6	37,5
	4,00	72	47,4	47,4	84,9
	5,00	9	5,9	5,9	90,8
	6,00	14	9,2	9,2	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Στον πίνακα 23 παρουσιάζεται η ανάλυση των απαντήσεων στο κομμάτι τις φιλίας. Σύμφωνα με την κωδικοποίηση το νούμερο 6 είναι αυτοί που δεν έχουν απαντήσει στην κλίμακα Likert.. Στον πίνακα παρατηρείται ότι το δείγμα είναι ικανοποιημένο από τις φίλιες που κάνει κατά την διάρκεια των σπουδών του, μιας και το 47.4% έχει απαντήσει 4 και το 33.6% έχει μέτρια απάντηση στην κλίμακα Likert.

- Πώς αισθάνονται σχετικά με το οικογενειακό τους περιβάλλον;

Πίνακας 24**Οικογένεια**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	2	1,3	1,3	1,3
	2,00	37	24,3	24,3	25,7
	3,00	45	29,6	29,6	55,3
	4,00	37	24,3	24,3	79,6
	5,00	18	11,8	11,8	91,4
	6,00	13	8,6	8,6	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Στον πίνακα 24 βλέπουμε την αποικόνηση της σχέσης που έχει ο φοιτητής με την οικογένειά του. Παρατηρούμε ότι το δείγμα μας έχει μεγαλύτερο ποσοστό απάντησης (29.6%) στην απάντηση 3 (Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ). Το 11.8% είναι απόλυτα ικανοποιημένο και το 1,3% δεν έχει ικανοποιηθεί καθόλου από το οικογενειακό του περιβάλλον. Το 8.6% δεν έχει απαντήσει καθόλου στις ερωτήσεις της ομάδας Οικογένεια και το υπόλοιπο ποσοστό έχει μειραστεί στις απαντήσεις 2 και 4 με ποσοστό 24.3% αντίστοιχα. Από τα

παραπάνω συμπαιράνουμε ότι η οικανοποίηση του δείγματος από την οικογένειά του είναι μέτρια.

- Τι γνώμη έχουν για τον εαυτό τους;

Πίνακας 25

Αυτοεκτίμηση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	3	2,0	2,0	2,0
	2,00	11	7,2	7,2	9,2
	3,00	44	28,9	28,9	38,2
	4,00	73	48,0	48,0	86,2
	5,00	8	5,3	5,3	91,4
	6,00	13	8,6	8,6	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Στον πίνακα 25 παρατηρείται ότι περίπου τα μισά άτομα (48%) νιώθουν επαρκή αυτοεκτίμηση, αφού η απάντησή τους στην κλίμακα Likert είναι 4. Η αμέσως επόμενη απάντηση του δείγματος είναι η 3 (28.9%). Το 8.6% δεν έχει απαντήσει καθώς και το υπόλοιπο 14.5% έχει μοιραστεί στις υπόλοιπες απαντήσεις. Αυτό σημαίνει ότι το δείγμα μας νιώθει καλά με τον εαυτό τους.

- Η αυτοεκτίμηση που μπορεί να νιώθουν σχετίζεται με τους άλλους τομείς ικανοποίησης της ζωής τους; (οικογένεια, περιβάλλον, εκπαιδευτικό ίδρυμα, φίλοι)

Πίνακας 26.

εκπαιδευτικό_ίδρυμα

αυτοεκτίμηση		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00 Valid	1,00	1	33,3	33,3	33,3
	6,00	2	66,7	66,7	100,0
	Total	3	100,0	100,0	
2,00 Valid	2,00	1	9,1	9,1	9,1
	3,00	6	54,5	54,5	63,6
	4,00	3	27,3	27,3	90,9
	6,00	1	9,1	9,1	100,0
	Total	11	100,0	100,0	
3,00 Valid	2,00	1	2,3	2,3	2,3
	3,00	35	79,5	79,5	81,8
	4,00	8	18,2	18,2	100,0
	Total	44	100,0	100,0	
4,00 Valid	2,00	1	1,4	1,4	1,4
	3,00	44	60,3	60,3	61,6

		4,00	26	35,6	35,6	97,3
		5,00	1	1,4	1,4	98,6
		6,00	1	1,4	1,4	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	3,00	5	62,5	62,5	62,5
		4,00	3	37,5	37,5	100,0
		Total	8	100,0	100,0	
6,00	Valid	1,00	1	7,7	7,7	7,7
		6,00	12	92,3	92,3	100,0
		Total	13	100,0	100,0	

Στον πίνακα 26 παρατηρείται ότι όσον αφορά την ικανοποίηση που νιώθουν για το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο φοιτούν, όσο ανεβαίνει η αυτοεκτίμησή τους, τόσο ανεβαίνει και η ικανοποίηση των ατόμων. Στην απάντηση 2 για την αυτοικανοποίηση, το 54.5% είχε απαντήσει στην ομάδα του εκπαιδευτικού ιδρύματος την απάντηση ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ. Ανεβαίνοντας στην απάντηση 4 για την αυτοικανοποίηση παρατηρείται ότι το ποσοστό έχει φτάσει στο 60,3% για την απάντηση 3 στην ομάδα του εκπαιδευτικού ιδρύματος ενώ ταυτόχρονα, η απάντηση 4 του δείγματος στην ομάδα του εκπαιδευτικού ιδρύματος έχει ανέβει στο 35.6%. Από αυτά βγαίνει το συμπέρασμα ότι η αυτοεκτίμηση είναι ανάλογη με την ικανοποίηση του ατόμου για το ίδρυμα στο οποίο φοιτεί.

Πίνακας 27.

Φίλοι

αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	1,00	1	33,3	33,3	33,3
		4,00	1	33,3	33,3	66,7
		6,00	1	33,3	33,3	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	2,00	3	27,3	27,3	27,3
		3,00	5	45,5	45,5	72,7
		4,00	3	27,3	27,3	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	3,00	22	50,0	50,0	50,0
		4,00	22	50,0	50,0	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	2,00	2	2,7	2,7	2,7
		3,00	23	31,5	31,5	34,2
		4,00	43	58,9	58,9	93,2
		5,00	5	6,8	6,8	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	3,00	1	12,5	12,5	12,5
		4,00	3	37,5	37,5	50,0
		5,00	4	50,0	50,0	100,0
		Total	8	100,0	100,0	
6,00	Valid	6,00	13	100,0	100,0	100,0

Όπως φαίνεται στο πίνακα 27 τα άτομα που νιώθουν πολύ μεγάλη αυτοεκτίμηση, έχουν και πολύ μεγάλη ικανοποίηση στον τομέα της φιλίας και αυτό φαίνεται καθαρά στα ποσοστά του πίνακα 27 και ιδιαίτερα στην αύξηση των απαντήσεων (2,3,4 αλλά και 5) του κλάδου της φιλίας ανάλογα με την αλλαγή της απάντησης των ατόμων για την αυτοεκτίμηση.

Πίνακας 28.

Οικογένεια						
Αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	1,00	2	66,7	66,7	66,7
		2,00	1	33,3	33,3	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	2,00	8	72,7	72,7	72,7
		3,00	2	18,2	18,2	90,9
		4,00	1	9,1	9,1	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	2,00	13	29,5	29,5	29,5
		3,00	21	47,7	47,7	77,3
		4,00	10	22,7	22,7	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	2,00	15	20,5	20,5	20,5
		3,00	19	26,0	26,0	46,6
		4,00	24	32,9	32,9	79,5
		5,00	15	20,5	20,5	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	3,00	3	37,5	37,5	37,5
		4,00	2	25,0	25,0	62,5
		5,00	3	37,5	37,5	100,0
		Total	8	100,0	100,0	
6,00	Valid	6,00	13	100,0	100,0	100,0

Στον Πίνακα 28 παρουσιάζεται η σχέση που έχει η αυτοεκτίμηση ενός ατόμου με το οικογενειακό του περιβάλλον. Παρατηρείται ότι όσο ανεβαίνει η αυτοεκτίμηση του ατόμου, τόσο καλύτερες είναι οι σχέσεις του με την οικογένεια. Συγκεκριμένα παρατηρείται ότι στο δείγμα, το 66.7% των ατόμων που είχαν δώσει σαν απάντηση 1 στην ομάδα αυτοεκτίμηση, έχουν άσχημες σχέσεις με τον οικογενειακό τους κύκλο. Όσο ανεβαίνουμε βαθμίδα στην ομάδα της αυτοεκτίμησης (2,3,4,5 σαν απαντήσεις) παρατηρείται ότι κανένα άτομο δεν έχει απαντήσει με την απάντηση 1 της κλίμακας Likert. Τέλος παρατηρείται ότι το 37.5% των ατόμων που απάντησαν στην κλίμακα Likert με 5, στην ομάδα της αυτοεκτίμησης, έχουν απαντήσει με 5 και στην ομάδα της οικογένειας. Αυτό σημαίνει ότι ποσοστιαία ισχύει πως τα άτομα τα οποία έχουν καλές σχέσεις με την οικογένειά τους έχουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση και αντίστροφα.

Πίνακας 29.

Περιβάλλον

αυτοεκτίμηση	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00 Valid 1,00	1	33,3	33,3	33,3
3,00	1	33,3	33,3	66,7
6,00	1	33,3	33,3	100,0
Total	3	100,0	100,0	
2,00 Valid 2,00	1	9,1	9,1	9,1
3,00	10	90,9	90,9	100,0
Total	11	100,0	100,0	
3,00 Valid 3,00	31	70,5	70,5	70,5
4,00	11	25,0	25,0	95,5
5,00	2	4,5	4,5	100,0
Total	44	100,0	100,0	
4,00 Valid 2,00	1	1,4	1,4	1,4
3,00	36	49,3	49,3	50,7
4,00	34	46,6	46,6	97,3
5,00	2	2,7	2,7	100,0
Total	73	100,0	100,0	
5,00 Valid 3,00	2	25,0	25,0	25,0
4,00	4	50,0	50,0	75,0
5,00	2	25,0	25,0	100,0
Total	8	100,0	100,0	

Στον πίνακα 29, παρουσιάζεται η συσχέτιση που έχει η αυτοεκτίμηση ενός ατόμου με το περιβάλλον του. Παρατηρείται ότι όσο καλύτερα νιώθει το άτομο με το περιβάλλον του, τόσο μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση νιώθει και αντίστροφα. Πιο συγκεκριμένα, αυτό φαίνεται στον πίνακα, αν ακολουθηθούν οι κατηγορίες (οι απαντήσεις στην κλίμακα Likert για την ομάδα της αυτοεκτίμησης). Στην πρώτη κατηγορία (όσοι απάντησαν με 1 στην Likert), υπάρχει ένα ποσοστό της τάξης των 33.3%, το οποίο απάντησε με 1 στην ομάδα του περιβάλλοντος. Παρατηρώντας τον πίνακα και ανεβαίνοντας κλίμακα, παρατηρείται ότι η απάντηση αυτή δεν υπάρχει για άτομα τα οποία έχουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση. Τέλος στην τελευταία κατηγορία, το 25% έχει δώσει σαν απάντηση στην ομάδα του περιβάλλοντος την απάντηση 3 (της κλίμακας Likert) ενώ το 50% την απάντηση 4 και το υπόλοιπο ποσοστό την 5. Αυτό σημαίνει ότι το 75% των ατόμων που έχουν πολύ υψηλή αυτοεκτίμηση έχουν καλές σχέσεις με το περιβάλλον τους και αντίστροφα, όσοι έχουν καλές σχέσεις με τον περιβάλλον τους, έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση.

Ερευνητικές Υποθέσεις

- Οι φοιτητές γνωρίζουν για την ύπαρξη Συμβουλευτικού Κέντρου μέσα στο ίδρυμα το οποίο φοιτούν (Τ.Ε.Ι., Α.Ε.Ι.)

Πίνακας 30.

Υπάρχει Συμβουλευτικό Κέντρο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναί	22	14,5	14,5	14,5
	Όχι	43	28,3	28,3	42,8
	Δεν Γνωρίζω	87	57,2	57,2	100,0
	Total	152	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τον πίνακα 30. παρατηρούμε ότι οι φοιτητές δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει συμβουλευτικό κέντρο στο ίδρυμα στο οποίο φοιτούν. Συνεπώς η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνεται από το δείγμα μας.

- Η πεποίθηση του ατόμου για τη σημαντικότητα ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στο ίδρυμα, σχετίζεται με την αυτό-εκτίμηση του.

Πίνακας 31.

Αυτοεκτίμηση

Θεωρείτε σημαντική την ύπαρξη		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Απαραίτητη	Valid 1,00	1	1,2	1,2	1,2
	2,00	4	4,9	4,9	6,1
	3,00	27	32,9	32,9	39,0
	4,00	37	45,1	45,1	84,1
	5,00	6	7,3	7,3	91,5
	Total	82	100,0	100,0	
Χρήσιμη	Valid 1,00	2	3,5	3,5	3,5
	2,00	5	8,8	8,8	12,3
	3,00	14	24,6	24,6	36,8
	4,00	28	49,1	49,1	86,0
	5,00	2	3,5	3,5	89,5
	Total	57	100,0	100,0	
Ελάχιστα χρήσιμη	Valid 2,00	2	15,4	15,4	15,4
	3,00	3	23,1	23,1	38,5
	4,00	8	61,5	61,5	100,0
	Total	13	100,0	100,0	

Είχε υποτεθεί ότι η πεποίθηση του ατόμου για την σημαντικότητα ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στο ίδρυμά τους, σχετίζεται με την αυτό-εκτίμηση του ατόμου. Στον πίνακα 31. παρατηρούμε ότι όσοι θεωρούν την ύπαρξη ενός συμβουλευτικού κέντρου απαραίτητη, έχουν μέτρια (3 στην Likert) έως καλή (4 στην Likert). Όσο χαμηλώνει η σημαντικότητα, παρατηρούμε ότι το ποσοστό των ατόμων έχουν χαμηλότερη αυτοεκτίμηση. (Το ποσοστό των ατόμων που έχουν χαμηλή αυτοεκτίμηση (2 στην Likert) έχει αρχίσει να ανεβαίνει στην απάντηση ελάχιστα χρήσιμη (15,4%)).

Αυτό επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή καθώς και δίνει στοιχεία ότι όσο ανεβαίνει η αυτοεκτίμηση του ατόμου, τόσο περισσότερο σημαντική είναι και η ύπαρξη συμβουλευτικού κέντρου.

- Ο κλάδος επαγγέλματος που ακολουθεί ο φοιτητής επηρεάζει την ικανοποίηση που νιώθει σχετικά με το εκπαιδευτικό ίδρυμα

Πίνακας 32.

εκπαιδευτικό_ίδρυμα

Ακολουθούν_τον_κλάδο			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ναί	Valid	1,00	2	1,5	1,5	1,5
		2,00	1	,8	,8	2,3
		3,00	72	55,4	55,4	57,7
		4,00	40	30,8	30,8	88,5
		5,00	1	,8	,8	89,2
		Total	130	100,0	100,0	
Όχι	Valid	2,00	2	9,1	9,1	9,1
		3,00	18	81,8	81,8	90,9
		Total	22	100,0	100,0	

Στον πίνακα 32. παρατηρούμε ότι η ικανοποίηση του ατόμου προς το εκπαιδευτικό ίδρυμα που φοιτά επηρεάζεται από το αν ακολουθεί τον κλάδο του ή όχι, αφού το ποσοστό στην περίπτωση που έχουν απαντήσει ότι δεν ακολουθούν τον κλάδο τους παραμένει ανεβασμένο γύρω από το 3 στην κλίμακα Likert, ενώ όσοι ακολουθούν τον κλάδο έχουν ένα ποσοστό της τάξεως του 30,8% οι οποίοι έχουν καλή ικανοποίηση από το ίδρυμά τους.

- Η ύπαρξη φίλων στη ζωή του ατόμου σχετίζεται με την ύπαρξη ψυχολογικών προβλημάτων.

Πίνακας 33.

Προβλήματα_συναισθηματικά

Έχω πολλούς φίλους			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Διαφωνώ	Valid	Ναί	14	53,8	53,8	53,8
		Όχι	12	46,2	46,2	100,0
		Total	26	100,0	100,0	
Ούτε Διαφωνώ Ούτε Συμφωνώ	Valid	Ναί	16	29,6	29,6	29,6
		Όχι	38	70,4	70,4	100,0
		Total	54	100,0	100,0	
Συμφωνώ	Valid	Ναί	18	40,0	40,0	40,0
		Όχι	27	60,0	60,0	100,0
		Total	45	100,0	100,0	
Συμφωνώ Απόλυτα	Valid	Ναί	4	36,4	36,4	36,4
		Όχι	7	63,6	63,6	100,0
		Total	11	100,0	100,0	

Σύμφωνα με τον πίνακα 33., παρατηρούμε ότι όσοι δεν έχουν πολλούς φίλους (διαφωνώ) έχουν δηλώσει ότι έχουν ψυχολογικά προβλήματα. Όσο ανεβαίνουν στην κλίμακα Likert για την ερώτηση έχω πολλούς φίλους, παρατηρούμε ότι τα άτομα με προβλήματα τέτοιου τύπου αρχίζουν να μειώνονται ποσοστιαία μέχρι το σημείο που το ποσοστό των ατόμων που δηλώνουν ότι έχουν φίλους

να απαντά κατά 36,4% ότι έχει συναισθηματικά προβλήματα και το υπόλοιπο 63,6% ότι δεν έχει.

- Η ύπαρξη φίλων σχετίζεται με την αυτό-εκτίμηση και την ικανοποίηση από τη ζωή.

Πίνακας 34.

Αυτοεκτίμηση

Φίλοι	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00 Valid 1,00	1	100,0	100,0	100,0
2,00 Valid 2,00	3	60,0	60,0	60,0
4,00	2	40,0	40,0	100,0
Total	5	100,0	100,0	
3,00 Valid 2,00	5	9,8	9,8	9,8
3,00	22	43,1	43,1	52,9
4,00	23	45,1	45,1	98,0
5,00	1	2,0	2,0	100,0
Total	51	100,0	100,0	
4,00 Valid 1,00	1	1,4	1,4	1,4
2,00	3	4,2	4,2	5,6
3,00	22	30,6	30,6	36,1
4,00	43	59,7	59,7	95,8
5,00	3	4,2	4,2	100,0
Total	72	100,0	100,0	
5,00 Valid 4,00	5	55,6	55,6	55,6
5,00	4	44,4	44,4	100,0
Total	9	100,0	100,0	

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται κατανοητό ότι όσο ανεβαίνει η ύπαρξη φίλων στην κλίμακα Likert τόσο ανεβαίνει το ποσοστό αυτοεκτίμησης. (Ξεκινάει με 1 σαν απάντηση στην Likert για τους φίλους και αντιστοιχεί με 1 σαν απάντηση στην αυτοεκτίμηση και φτάνει 5 σαν απάντηση στην φιλία και αντιστοιχεί σε 4 με ποσοστό 55,6% και 5 με ποσοστό 44,4% στην αυτοεκτίμηση). Συνεπώς η υπόθεση αυτή επιβεβαιώνεται.

- Το αίσθημα ικανοποίησης του ατόμου στο οικογενειακό περιβάλλον φανερώνει την ικανότητα και ικανοποίηση που αισθάνεται με το φιλικό του περιβάλλον.

Πίνακας 35.

Φίλοι

Οικογένεια	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00 Valid 1,00	1	50,0	50,0	50,0
6,00	1	50,0	50,0	100,0
Total	2	100,0	100,0	
2,00 Valid 2,00	3	8,1	8,1	8,1
3,00	23	62,2	62,2	70,3
4,00	11	29,7	29,7	100,0
Total	37	100,0	100,0	
3,00 Valid 2,00	1	2,2	2,2	2,2

		3,00	17	37,8	37,8	40,0
		4,00	26	57,8	57,8	97,8
		5,00	1	2,2	2,2	100,0
		Total	45	100,0	100,0	
4,00	Valid	2,00	1	2,7	2,7	2,7
		3,00	9	24,3	24,3	27,0
		4,00	24	64,9	64,9	91,9
		5,00	3	8,1	8,1	100,0
		Total	37	100,0	100,0	
5,00	Valid	3,00	2	11,1	11,1	11,1
		4,00	11	61,1	61,1	72,2
		5,00	5	27,8	27,8	100,0
		Total	18	100,0	100,0	

Στον πίνακα 35. βλέπουμε την εξάρτηση της οικογένειας για τις φιλικές σχέσεις των φοιτητών. Παρατηρούμε ότι στην πρώτη γραμμή του πίνακα, που αντιστοιχεί στην απάντηση 1 της Likert για την ομάδα της οικογένειας, ότι οι απαντήσεις είναι 1 (διαφωνώ) και 6 (δεν απάντησαν) για την ομάδα της φιλίας. Παρατηρούμε επίσης ότι όσο κατεβαίνουμε γραμμές στον πίνακα τόσο ανεβαίνουν και οι απαντήσεις των ατόμων προς τα θετικά και ως προς την οικογένεια και ως προς την φιλία. Τελικώς η υπόθεση αυτή επαληθεύεται από το δείγμα.

- Τα οικονομικά προβλήματα επηρεάζουν το πλήθος ατόμων της οικίας του φοιτητή.

Πίνακας 36.

Μένετε						
Προβλήματα_οικονομικά			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ναι	Valid	Μόνος	50	62,5	62,5	62,5
		Με Συγκάτοικο	15	18,8	18,8	81,3
		Με γονείς	15	18,8	18,8	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
Όχι	Valid	Μόνος	41	56,9	56,9	56,9
		Με Συγκάτοικο	9	12,5	12,5	69,4
		Με γονείς	20	27,8	27,8	97,2
		Με σύντροφο	2	2,8	2,8	100,0
		Total	72	100,0	100,0	

Στον πίνακα 36. παρατηρούμε ότι τα άτομα που μένουν μόνα τους, τείνουν να έχουν οικονομικά προβλήματα σε σχέση με τα άτομα που δεν μένουν μόνα τους. (το ποσοστό των ατόμων που μένουν μόνοι και έχουν οικονομικά προβλήματα είναι 62,5% ενώ το ποσοστό αυτών που δεν έχουν οικονομικά προβλήματα και μένουν μόνοι είναι 55,9%).

- Τα προβλήματα που εμφανίζει ο φοιτητής, σχετίζονται με την πόλη στην οποία σπουδάζει.

Πίνακας 37.**Προβλήματα_προσαρμογής**

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Όχι	3	100,0	100,0	100,0
2,00	Valid	Όχι	2	100,0	100,0	100,0
3,00	Valid	Ναί	26	32,5	32,5	32,5
		Όχι	54	67,5	67,5	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	14	28,6	28,6	28,6
		Όχι	35	71,4	71,4	100,0
		Total	49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	1	16,7	16,7	16,7
		Όχι	5	83,3	83,3	100,0
		Total	6	100,0	100,0	

Πίνακας 38.**Πρόβληματα_μαθησιακά**

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Όχι	3	100,0	100,0	100,0
2,00	Valid	Ναί	1	50,0	50,0	50,0
		Όχι	1	50,0	50,0	100,0
		Total	2	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	9	11,3	11,3	11,3
		Όχι	71	88,8	88,8	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	7	14,3	14,3	14,3
		Όχι	42	85,7	85,7	100,0
		Total	49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Όχι	6	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 39.**Προβλήματα_κοινωνικοποίησης**

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Όχι	3	100,0	100,0	100,0
2,00	Valid	Ναί	1	50,0	50,0	50,0
		Όχι	1	50,0	50,0	100,0
		Total	2	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	19	23,8	23,8	23,8
		Όχι	61	76,3	76,3	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	2	4,1	4,1	4,1
		Όχι	47	95,9	95,9	100,0

	Total		49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	1	16,7	16,7	16,7
		Όχι	5	83,3	83,3	100,0
		Total	6	100,0	100,0	

Πίνακας 40.

Προβλήματα_οικονομικά

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Ναί	2	66,7	66,7	66,7
		Όχι	1	33,3	33,3	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	Όχι	2	100,0	100,0	100,0
3,00	Valid	Ναί	50	62,5	62,5	62,5
		Όχι	30	37,5	37,5	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	23	46,9	46,9	46,9
		Όχι	26	53,1	53,1	100,0
		Total	49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	1	16,7	16,7	16,7
		Όχι	5	83,3	83,3	100,0
		Total	6	100,0	100,0	

Πίνακας 41.

Προβλήματα_συναισθηματικά

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Ναί	1	33,3	33,3	33,3
		Όχι	2	66,7	66,7	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	Όχι	2	100,0	100,0	100,0
3,00	Valid	Ναί	32	40,0	40,0	40,0
		Όχι	48	60,0	60,0	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	20	40,8	40,8	40,8
		Όχι	29	59,2	59,2	100,0
		Total	49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Όχι	6	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 42.

Προβλήματα_επαγγ_προσανατολισμου

περιβάλλον			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Ναί	2	66,7	66,7	66,7
		Όχι	1	33,3	33,3	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	Ναί	2	100,0	100,0	100,0

3,00	Valid	Ναί	33	41,3	41,3	41,3
		Όχι	47	58,8	58,8	100,0
		Total	80	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	21	42,9	42,9	42,9
		Όχι	28	57,1	57,1	100,0
		Total	49	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	2	33,3	33,3	33,3
		Όχι	4	66,7	66,7	100,0
		Total	6	100,0	100,0	

Όσο καλύτερο είναι το περιβάλλον στο οποίο βρίσκεται το άτομο τόσο λιγότερα και τα προβλήματα σε όλους τους τομείς (προσαρμογής, μαθησιακά, κοινωνικά, συναισθηματικά, επαγγελματικού προσανατολισμού). Αυτό φαίνεται από τους πίνακες 37., 38., 39., 40., 41., 42. αντίστοιχα. Όσο ανεβαίνει η απάντηση στην κλίμακα Likert για τις ερωτήσεις της ομάδας Περιβάλλον, τόσο ανεβαίνει ποσοστιαία και η αρνητική απάντηση των ατόμων για την ύπαρξη προβλημάτων.

- Η υψηλή αυτό-εκτίμηση συμβάλλει στη δημιουργία και ύπαρξη πολλών φίλων στη ζωή του ατόμου

Πίνακας 43.

Φίλοι

Αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	1,00	1	33,3	33,3	33,3
		4,00	1	33,3	33,3	66,7
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	2,00	3	27,3	27,3	27,3
		3,00	5	45,5	45,5	72,7
		4,00	3	27,3	27,3	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	3,00	22	50,0	50,0	50,0
		4,00	22	50,0	50,0	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	2,00	2	2,7	2,7	2,7
		3,00	23	31,5	31,5	34,2
		4,00	43	58,9	58,9	93,2
		5,00	5	6,8	6,8	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	3,00	1	12,5	12,5	12,5
		4,00	3	37,5	37,5	50,0
		5,00	4	50,0	50,0	100,0
		Total	8	100,0	100,0	
6,00	Valid	6,00	13	100,0	100,0	100,0

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι ένα άτομο με υψηλή αυτοεκτίμηση, (5 στην κλίμακα Likert) έχει και θετική απάντηση στην ομάδα Φιλίες του ερωτηματολογίου. Αυτό σημαίνει ότι οι απαντήσεις του δείγματος, επιβεβαιώνει την υπόθεση αυτή.

- Η αυτό-εκτίμηση επηρεάζεται από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το άτομο, κυρίως συναισθηματικού χαρακτήρα, κατά τη διάρκεια της φοίτησης του.

Πίνακας 44.

Προβλήματα_προσαρμογής

αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Όχι	3	100,0	100,0	100,0
2,00	Valid	Ναί	4	36,4	36,4	36,4
		Όχι	7	63,6	63,6	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	17	38,6	38,6	38,6
		Όχι	27	61,4	61,4	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	19	26,0	26,0	26,0
		Όχι	54	74,0	74,0	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	1	12,5	12,5	12,5
		Όχι	7	87,5	87,5	100,0
		Total	8	100,0	100,0	

Πίνακας 45.

Πρόβληματα_μαθησιακά

αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Ναί	1	33,3	33,3	33,3
		Όχι	2	66,7	66,7	100,0
		Total	3	100,0	100,0	
2,00	Valid	Ναί	1	9,1	9,1	9,1
		Όχι	10	90,9	90,9	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	8	18,2	18,2	18,2
		Όχι	36	81,8	81,8	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	6	8,2	8,2	8,2
		Όχι	67	91,8	91,8	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	1	12,5	12,5	12,5
		Όχι	7	87,5	87,5	100,0
		Total	8	100,0	100,0	

Πίνακας 46.

Προβλήματα_κοινωνικοποίησης

αυτοεκτίμηση			Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1,00	Valid	Όχι	3	100,0	100,0	100,0
2,00	Valid	Ναί	4	36,4	36,4	36,4
		Όχι	7	63,6	63,6	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	8	18,2	18,2	18,2
		Όχι	36	81,8	81,8	100,0
		Total	44	100,0	100,0	

4,00	Valid	Ναί	11	15,1	15,1	15,1
		Όχι	62	84,9	84,9	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	Όχι	8	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 47.

Προβλήματα_οικονομικά

αυτοεκτίμηση	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
1,00 Valid	Ναί	2	66,7	66,7	66,7
	Όχι	1	33,3	33,3	100,0
	Total	3	100,0	100,0	
2,00 Valid	Ναί	9	81,8	81,8	81,8
	Όχι	2	18,2	18,2	100,0
	Total	11	100,0	100,0	
3,00 Valid	Ναί	27	61,4	61,4	61,4
	Όχι	17	38,6	38,6	100,0
	Total	44	100,0	100,0	
4,00 Valid	Ναί	35	47,9	47,9	47,9
	Όχι	38	52,1	52,1	100,0
	Total	73	100,0	100,0	
5,00 Valid	Ναί	2	25,0	25,0	25,0
	Όχι	6	75,0	75,0	100,0
	Total	8	100,0	100,0	

Πίνακας 48.

Προβλήματα_συναισθηματικά

αυτοεκτίμηση	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
1,00 Valid	Ναί	2	66,7	66,7	66,7
	Όχι	1	33,3	33,3	100,0
	Total	3	100,0	100,0	
2,00 Valid	Ναί	3	27,3	27,3	27,3
	Όχι	8	72,7	72,7	100,0
	Total	11	100,0	100,0	
3,00 Valid	Ναί	20	45,5	45,5	45,5
	Όχι	24	54,5	54,5	100,0
	Total	44	100,0	100,0	
4,00 Valid	Ναί	26	35,6	35,6	35,6
	Όχι	47	64,4	64,4	100,0
	Total	73	100,0	100,0	
5,00 Valid	Ναί	2	25,0	25,0	25,0
	Όχι	6	75,0	75,0	100,0
	Total	8	100,0	100,0	

Πίνακας 49.

Προβλήματα_επαγγ_προσανατολισμου

αυτοεκτίμηση	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
1,00 Valid	Ναί	1	33,3	33,3	33,3
	Όχι	2	66,7	66,7	100,0

	Total		3	100,0	100,0	
2,00	Valid	Ναί	5	45,5	45,5	45,5
		Όχι	6	54,5	54,5	100,0
		Total	11	100,0	100,0	
3,00	Valid	Ναί	16	36,4	36,4	36,4
		Όχι	28	63,6	63,6	100,0
		Total	44	100,0	100,0	
4,00	Valid	Ναί	32	43,8	43,8	43,8
		Όχι	41	56,2	56,2	100,0
		Total	73	100,0	100,0	
5,00	Valid	Ναί	5	62,5	62,5	62,5
		Όχι	3	37,5	37,5	100,0
		Total	8	100,0	100,0	

Στους παραπάνω πίνακες φαίνονται οι απαντήσεις των ατόμων για τα προβλήματα που έχουν συναρτήσει της αυτοεκτίμησής τους. Παρατηρούμε ότι τα άτομα τείνουν να έχουν λιγότερα προβλήματα όταν έχουν υψηλή αυτοεκτίμηση, εκτός από τα προβλήματα επαγγελματικού προσανατολισμού, στα οποία η υπόθεση αυτή δεν στέκει. Παρατηρούμε ότι τα άτομα που έχουν μεγαλύτερη αυτοεκτίμηση (4 με 5 σαν απάντηση στο ερωτηματολόγιο για την κατηγορία της αυτοεκτίμησης) έχουν προβλήματα επαγγελματικού προσανατολισμού κατά 43,8% και 62,5% αντίστοιχα. Όσον αφορά τα συναισθηματικά προβλήματα, τα άτομα έχουν μια τάση να έχουν λιγότερα προβλήματα όσο αυξάνει η αυτοεκτίμησή τους.

Κεφάλαιο 8^ο: Συμπεράσματα και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

8.1. Παρουσίαση Συμπερασμάτων

Ο κυρίως σκοπός της έρευνας, όπως προαναφέρθηκε στο ερευνητικό κομμάτι της παρούσας μελέτης ήταν η διερεύνηση των προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας φοιτητής και κατά πόσο είναι πρόθυμος να απευθυνθεί σε ένα συμβουλευτικό κέντρο για την επίλυση τους.

Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι τα κύρια προβλήματα των φοιτητών ήταν τα οικονομικά, του επαγγελματικού προσανατολισμού και τα συναισθηματικά και σε μικρότερο βαθμό ακολούθησαν προσαρμογή, κοινωνικοποίηση και μαθησιακά.

Οι φοιτητές παρουσιάστηκαν πρόθυμοι να απευθυνθούν σε ένα συμβουλευτικό κέντρο και να ζητήσουν βοήθεια σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Επιπρόσθετα, ένα μεγάλο ποσοστό σπουδαστών θεώρησε απαραίτητη και χρήσιμη την ύπαρξη ενός τέτοιου κέντρου.

Παρόλα αυτά η ενημέρωσή τους, πιθανόν, ήταν ελλιπής καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων ήταν ότι δεν γνώριζαν για το αν υπήρχε συμβουλευτικό κέντρο στο ίδρυμα φοίτησής τους.

Στη συνέχεια, ο επόμενος στόχος της έρευνας ήταν τα επίπεδα ικανοποίησης των φοιτητών για το εκπαιδευτικό τους ίδρυμα, το περιβάλλον γύρω του, της φιλικές σχέσεις, την οικογένεια και τον εαυτό τους.

Φάνηκε ότι η ικανοποίηση των φοιτητών για το ίδρυμα που φοιτούν ήταν μεγάλη καθώς απάντησαν θετικά στο ότι περνάνε όμορφα μέσα σε αυτό, ότι έχει ενδιαφέρον και αποκτούν πολλές γνώσεις. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι οι περισσότεροι απάντησαν πως ακολουθούν τον κλάδο σπουδών που επιθυμούν.

Όσον αφορά τις φιλικές σχέσεις, κατά πλειοψηφία οι απαντήσεις ήταν θετικές, όπως και για την ικανοποίηση που αισθάνονται με το περιβάλλον τους.

Αυτό που έκανε εντύπωση ήταν η ικανοποίηση που αισθάνονται με την οικογένεια τους. Αρκετοί ήταν οι φοιτητές των οποίων οι απαντήσεις ήταν αρνητικές, γεγονός που ίσως δείχνει ότι η ελληνική οικογένεια περνάει ένα είδος κρίσης. (τουλάχιστον όπως φάνηκε από το δείγμα μας).

Τέλος, όσον αφορά τον τομέα της αυτοεκτίμησης, φαίνεται να κυμαίνεται σε υψηλά επίπεδα καθώς η πλειοψηφία απαντάει θετικά για την εικόνα του εαυτού της και είναι ικανοποιημένη από τη ζωή.

8.2. Προτάσεις

Μέσα από αυτή την έρευνα είναι σημαντικό να κατανοήσουμε, ότι η Συμβουλευτική δεν είναι η παροχή έτοιμων λύσεων προς τους φοιτητές, οι οποίοι ζητούν υποστήριξη για τα προβλήματά τους. Στόχος της είναι η

δραστηριοποίηση του φοιτητή και η ενεργοποίηση των δυνατοτήτων, ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει ορθά στα προβλήματα που τον απασχολούν.

Αυτή η δραστηριοποίηση και η ενεργοποίηση του φοιτητή, μπορεί να επιτευχθεί μέσα από την συμμετοχή σε ομαδικά θέματα κοινωνικοποίησης, επαγγελματικού προσανατολισμού, τα οποία διοργανώνονται στον ακαδημαϊκό του χώρο.

Επιπλέον, τόσο τα Πανεπιστήμια όσο και Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα θα πρέπει να διοργανώνουν ημερίδες ή σεμινάρια με κύριο στόχο την ενημέρωση των φοιτητών σχετικά με τις υπηρεσίες που παρέχουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα που διαθέτουν. Έτσι οι φοιτητές θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν, εάν υπάρχει και σε τι εξυπηρετεί ένα συμβουλευτικό κέντρο.

Επιπροσθέτως, θα μπορούσαν κάποιοι σπουδαστές να μοιράζουν φυλλάδια μέσα στον ακαδημαϊκό χώρο, στα οποία θα αναγράφονται οι ώρες που θα μπορούσαν να επισκεφτούν οι φοιτητές το Συμβουλευτικό Κέντρο για τα θέματα που τους απασχολούν.

Τέλος, οι ίδιοι οι καθηγητές θα μπορούσαν να μιλούν και να ενημερώνουν τους φοιτητές μέσα στις αίθουσες. Μια ολιγόλεπτη συζήτηση πριν το μάθημα, σχετικά με το πώς θα μπορούσαν να βοηθηθούν οι φοιτητές οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα, θα ήταν αρκετά χρήσιμη για όλους όσους χρειάζονται αυτή τη βοήθεια.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Hardy-Κοσμίδου, Χ., Γαλανουδάκη-Ράπτη, Α, (1996). Συμβουλευτική, Θεωρία και Πρακτική. Αθήνα: Ασημάκης
- Beck, J.S.,(1995). Μετάφραση:. Δαλαγδή, Κ, Δερμεντζόγλου, Μ., Καβάση,Ε., Κακαβέλας, Ν., Κουρή, Α., Τσιμιτσέλης, Γ., Φέντος, Κ.,(2004). Εισαγωγή στη Γνωστική Θεραπεία. Αθήνα: Πατάκη
- Manstead, A., Semin, G., (2007). Η Μεθοδολογία στην Κοινωνική Ψυχολογία: Εργαλεία ελέγχου και θεωριών. Στο Μ. Hewstone, Stroebe, W., Εισαγωγή στην Κοινωνική Ψυχολογία. Αθήνα: Παπαζήση.
- Βάμβουκας, Μ., (2007). Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία. Αθήνα: Γρηγόρη
- Δαρβίρη, Χ., (2009). Μεθοδολογία Έρευνας στο Χώρο Υγείας. Ιατρικές Εκδόσεις Π.Χ. Πασχαλίδης
- Δημητρόπουλος Ε.,(1993). Συμβουλευτική και Συμβουλευτική Ψυχολογία. Η θεωρία της, η πράξη της, οι εφαρμογές της. Αθήνα: Γρηγόρη, β' έκδοση
- Δημητρόπουλος, Ε.,(1999). Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας: Εκπαιδευτικός επαγγελματικός προσανατολισμός. Αθήνα: Γρηγόρη
- Ευθυμίου, Κ., (2007). Μορφές παροχής ψυχολογικών-συμβουλευτικών υπηρεσιών. Αθήνα: Ατραπός.
- Ευθυμίου, Κ., Ευσταθίου, Γ., Καλατζή-Αζίζι, Α., (2007). Πανελλήνια Επιδημιολογική Έρευνα Ψυχικής Υγείας στον Φοιτητικό Πληθυσμό. Αθήνα: Τόπος
- Ευσταθίου, Γ.(2000). Ψυχολογικές Ανάγκες, Στάσεις και Προσδοκίες σχετικά με τη Λειτουργία Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών. Αθήνα: Διπλωματική Εργασία
- Καλατζή- Αζίζι, Α., (1987). Η Τάση για Ανεξαρτητοποίηση του Νεαρού Φοιτητή ή της Φοιτήτριας. Δυνατότητες και Όρια της «Ψυχολογικής Συμβουλευτικής» στο χώρο του Πανεπιστημίου. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, 2-3
- Καλατζή- Αζίζι, Α., Μπεζεβέγκης, Η.Γ., Γιαννιτσάς, Ν., (1989). Ψυχοκοινωνικές Διαστάσεις και Προβλήματα στη Διαμόρφωση της Μετεφηβικής Προσωπικότητας. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού. 10-11
- Καλατζή- Αζίζι, Α., (1992). Συμβουλευτικό Κέντρο για Φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού, 22-23

- Καλαντζή-Αζίζι, Α. (1992) και Τσιναρέλης, Γ. (1994). Φοιτητές με Ειδικές Ανάγκες που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Άτομα με ειδικές ανάγκες, Μ. Καίλα, Ν. Πολεμικός, Γ. Φιλίππου, (Επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα Τόμος Β', 752-758.
- Καλατζή-Αζίζι, Α., Rott, G., Τσιναρέλης, Γ., Χαριλά, Ν., (1996). Ψυχολογική συμβουλευτική φοιτητών: Ευρωπαϊκή διάσταση-Ελληνική εμπειρία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Καλατζή- Αζίζι, Α. (1998). Η Σημασία της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών. Πρακτικά Ημερίδας για τη Σημασία της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών. Αλεξανδρούπολη: Γραφείο Διασύνδεσης Σπουδών και Σταδιοδρομίας, του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
- Καλαντζή –Αζίζι, Α. (1999). Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών: Ένας θεσμός εκπαίμπει SOS. Τετράδια Ψυχιατρικής, 68, 38-51.
- Καλογήρου, (1986). Μια ιστορική ανασκόπηση της εξέλιξης του θεσμού «Προσανατολισμός- Συμβουλευτική» στην Ελλάδα. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού, 1, 12-25.
- Κασσωτάκης, Μ., Φωτιάδου-Ζαχαρίου, Τ., (2002). Η εφαρμογή και η εξέλιξη του επαγγελματικού προσανατολισμού στην Ελλάδα . Στο Μ. Κασσωτάκης, Συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός. Θεωρία και πράξη. Αθήνα: Γιώργος Δαρδανός.
- Κλεφτάρας, Γ.,(2009). Πολιτισμική και Πολυπολιτισμική Συμβουλευτική. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κρίβας, Σπ.,(2007). Παιδαγωγική Επιστήμη: Βασική Θεματική. Αθήνα: Gutenberg
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., (1989). Ψυχολογικά-Εκπαιδευτικά-Κοινωνικά Προβλήματα των Φοιτητών/Σπουδαστών της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού, 10-11
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., (1993). Συμβουλευτική Ψυχολογία. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Μαλικιώση-Λοΐζου, Μ., (2001). Η Συμβουλευτική Ψυχολογία Στην Εκπαίδευση: Από τη θεωρία στη πράξη. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Μαλικιώση- Λοΐζου, Μ.,(2011). Η Συμβουλευτική Ψυχολογία στην Ελλάδα Σήμερα, *Hellenic Journal of Psychology*, Vol 8 pp. 266-288
- Μυλωνά-Καλαβά, Ν., (2001). Παραλληλισμός των Αρχών της Συμβουλευτικής με την Παγκόσμια Αντίληψη Αναφορικά με τη Διαφορετικότητα και την Ισότητα. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής- Προσανατολισμού, 58-59
- McLeod, (2005). Εισαγωγή στη Συμβουλευτική. Αθήνα: Μεταίχμιο

- Παπαδιώτη, Β., (1992). Εμπειρίες από το Συμβουλευτικό Κέντρο Ιωαννίνων. Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού 60-61
- Παπαδιώτη- Αθανασίου, Β., (2000). Οικογένεια και Όρια, Συστημική Προσέγγιση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Πετρογιάννης, Κ., (2003). Η Μελέτη της Ανθρώπινης Ανάπτυξης: Οικοσυστημική Προσέγγιση . Αθήνα: Καστανιώτης
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2001). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Νοητική Στέρση: Ψυχολογική, κοινωνιολογική και παιδαγωγική προσέγγιση. Αθήνα: Τόμος Β'.
- Ρηγάτου, Ν., (2002). Κείμενα Παιδείας: Περνάνε και τα Πανεπιστήμια Εξετάσεις; Διασφάλιση Ποιότητας στον Χώρο της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Αθήνα: Ατραπός
- Σιδηροπούλου- Δημακάκου, Δ. (1995). Επαγγελματική Συμβουλευτική και προσανατολισμός των μαθητών με αναπηρίες- Υπόθεση ανύπαρκτη, . Περιοδικό: Επιθεώρηση Συμβουλευτικής-Προσανατολισμού, 34-35, 56-66.
- Σταθόπουλος, Π., (1999). Κοινωνική Πρόνοια, μία γενική θεώρηση. Αθήνα: Έλλην
- Τζινιέρη- Κοκκώση, Μ., Τριανταφύλλου, Ε., Αντωνοπούλου, Β., Τομαράς, Β., Χριστοδούλου, Γ., (2003). Εγχειρίδιο Ποιότητας Ζωής: Με άξονα το Ερωτηματολόγιο WHOQOL-100. Αθήνα: Βήτα- Ιατρικές Εκδόσεις
- Τσιναρέλης, Γ. (1993). Η ένταξη των ΑΜΕΑ. Διαφορά 46-47. Εταιρία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος.
- Χαρίλα Ντ., Κραδήμας Β. (1994). Όταν οι διαφορές γίνονται πρόκληση, Επειδή η διαφορά είναι δικαίωμα 50-51, 15-17.

Ξένη Βιβλιογραφία

- Aastrup, Willy (Michael Katzensteiner, Paula Ferrer-sama, Gerhart Rott). Guidance and Counselling in Higher Education in European Union Member States, εκδ. Fedora
- Albridge, S., Rowley, J., (1998). Measuring Customer Satisfaction in Higher Education. Quality Assurance in Education, 6 (4)
- Kalatzi- Azizi, A., Rott, G., Aherne, D., (1996). Psychological Counseling in Higher Education: Practice and Research, Athens: Ellinika Grammata
- Kalatzi-Azizi, A., Matsaka, I., (1993). Group Training of Students with Problems in Organizing Study and Difficulties of Attention. Fedora: June
- Rytke J, Bauer M., Fredtoft T., (1994). Denmark, In Psychological Counseling in Higher Education, εκδ. Fedora
- Hearn, J. C., (1985). Determinants of college students overall evaluations of their academic programs. Research in Higher Education, 23 (4)
- Weiner, (1986). An Attributional Theory of Motivation and Emotion. New York
- James, W., (1890). The principles of psychology. New York: Henry Holt & Co
- Noonan, E., (1993). The Student as a Person
- Solomon L. J., & Rothblum, E. D., (1984). Academic Procrastination: Frequency and Cognitive-Behavioural Correlates. Journal of Counseling Psychology, vol.31, 504–510.
- Sevier, R. A., (1996). Those important things: What every college president needs to know about marketing and student recruiting. College and University, 71 (4)
- Ferrari, J. R, Johnson, J. L., McCown, W., (1995). Procrastination and Task Avoidance: Theory, Research, and Treatment. New York
- Delhaxe, M., (1994). Awareness and Improvement of Learning Skills to Help Succeed in University “Guidance Etude”. Barcelona Conference:1994
- Cooley, C. H., (1902). Human Nature and the Social Order. New York: Charles Scribner’s Sons
- Weissberg, R.P, Gesten, E.L.,Rapkin, B.D.,Cowen, E.L, Davidson, E.,Flores de Apodaca, R., & McKim, B., (1982). Evaluation of a Social-Problem-Solving Training Program for Suburban and Inner-City

Third-Grade Children. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 49

- Laftman, S. B., Ostberg, V., (2006). The pros and cons of social relations: An analysis of adolescent's health complaints. *Social Science & Medicine*, 63 (3)
- Covington, MV, Omelich, CL., (1984) Taskoriented versus competitive learning structures: motivational and performance consequences. *J. Educ. Psychol.* 76
- Gatongi, F., (2007). Person-Centred Approach in Schools: Is It the Answer to Disruptive Behaviour in our Classrooms? *Counselling Psychology Quarterly* Vol. 2
- Krieger, J., Higgins, L. D., (2002). Housing and Health: Time Again for Public Health Action. *American Journal of Public Health*, 92, (5)
- Miller, J., (2006). Using a Solution-Building Approach in Career Counselling
- Moser, G., Robin, M., (2006). Environment Annoyances: An Urban-Specific Threat to Quality of Life? *European Review of Applied Psychology*, 56, (1)
- Schaffer, H. R., (1996). *Social development*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd

Διαδίκτυο

- Καπόλου- Ιωαννίδη Ε. Κοινωνιολογική Έρευνα- Μέθοδοι και τεχνικές Σημειώσεις στο μάθημα: Μεθοδολογία Έρευνας του τομέα Κοινωνιολογίας της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας
http://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww.nsph.gr%2FFiles%2F006_Koinoniologias%2FResearch_Stages.doc&ei=eTDtUoO_McT9ygOvl4GACQ&usg=AFQjCNEEhoAA4UkjyOU0Gw-klSRzEW3mOQ (Πρόσβαση: 5 Αυγούστου 2016, 18:00)\
- Faresjö, Å., Theodorsson, E., Chatziarzenis, M., Sapouna, V., Claesson, H.P., Koppner, J., Faresjö, T., (2013). Higher Perceived Stress but Lower Cortisol Levels Found among Young Greek Adults Living in a Stressful Social Environment in Comparison with Swedish Young Adults. Περιοδικό: Plos ONE
<http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0073828> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 15:00)
- Σιδερά, Μ.,(2012) Δύσκολοι Άνθρωποι.
<http://www.miranda-sidera.com/miranta/2012-08-30-07-44-03/257-2013-02-26-20-58-10.html> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 14:15)
- Αναστασίου,Θ., Διαχείριση Σκέψεων. Happy Life Magazine
<http://www.happylifemag.com/self-awareness/162.html> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 14: 21)
- Σαμιώτη, Μ., Διατροφική Συμβουλευτική και Ανθρώπινες Σχέσεις: Έναρξη Σπουδών. Αλλαγές και εξέλιξη!.
http://2fg.gr/~relate/index.php/relate/article/id_58/enar3h-spoydwn-allages-kai-e3eli3h (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 14:30)
- Γαλάνη, Α.,(2009). Συναισθηματικά Προβλήματα Φοιτητών
<http://educpsychology.blogspot.gr/2009/04/blog-post.html> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 14: 43)
- Καρλατήρα, Π., (2002). Οι Προβληματικοί Φοιτητές είναι Ακριβοί. Εφημερίδα: Το Βήμα
<http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=145772> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 14: 54)
- Καπάτου, Α., (2010). Οικογένεια: Βάλσαμο στην Παιδική Ψυχή. Εφημερίδα: Ελευθεροτυπία
<http://www.enet.gr/?i=issue.el.home&date=19/01/2010&id=122538> (Πρόσβαση: 5 Αυγούστου 2016, 17:01)
- Κιλαμπέρια, Β., (2012). Γιατί Όλο και Περισσότεροι Νέοι Έχουν Ψυχολογικά Προβλήματα;

<http://www.neolaia.gr/2012/07/02/giati-olo-kai-perissoteroi-neoi-exoyn-psyxologika-probliamta/> (Πρόσβαση: 4 Ιουνίου 2016, 15: 05)

- Κεφαλίδου, (2014). Συμβουλευτική Ψυχολογία. <http://www.kefalidou.gr/> (Πρόσβαση: 10 Μαΐου 2016, 20:45)
- Σφήκα, Δ., (2008). Ο ρόλος των Γονιών στην Πρόληψη της Ψυχικής Υγείας των Νέων. <http://dietup.gr/antras/psychikh-ygeia/1213-o-.html> (Πρόσβαση: 5 Αυγούστου 2016, 17: 07)
- Κέντρο Φοιτητών Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου της Αθήνας www.uoa.gr/skf (Πρόσβαση: 10 Ιουνίου 2016, 15:30)
- Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών: Κέντρο Συμβουλευτικής Φοιτητών www.hua.gr (Πρόσβαση: 10 Ιουνίου 2016, 15:00)
- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: Υπηρεσία Συμβούλου Ψυχικής Υγείας www.aueb.gr (Πρόσβαση: 10 Ιουνίου 2016, 15:30)
- Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών- Γραφείο Διασύνδεσης: Συμβουλευτικής Υποστήριξης των φοιτητών www.career.aua.gr (Πρόσβαση: 10 Ιουνίου 2016, 16:00)
- Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Πειραιώς www.upini.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 17:00)
- Γραφείο Διασύνδεσης- Συμβουλευτική Σταδιοδρομίας του Πάντειου Πανεπιστημίου του τμήματος Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών www.panteion.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 17:30)
- Κοινωνική Υπηρεσία του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Αθήνας www.teiath.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 18:00)
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης- Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης www.auth.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 18:30)
- Το Συμβουλευτικό Κέντρο Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Σ.ΚΕ.Π.Ι) <http://skepi.uoi.gr> (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 19:00)
Συμβουλευτικό Κέντρο: Γραφείο Διασύνδεσης (Σ.ΚΕ.Π.Ι) <http://gd.uoi.gr> (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 19:20)
- Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Κρήτης www.hsk.uoc.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 19:45)

- Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχοκοινωνικής Στήριξης του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Κρήτης (ΚΕ.ΣΥ.ΨΥ) www.teicrete.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 20:15)
- Κέντρο Συμβουλευτικής και Στήριξης φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας www.uom.gr/symbouli (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 20:40)
- Υπηρεσία Συμβουλευτικής Υπηρεσιών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας www.uth.gr (Πρόσβαση: 11 Ιουνίου 2016, 21:10)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει ως σκοπό, τη διερεύνηση των προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας φοιτητής και αν θα απευθυνόταν σε ένα συμβουλευτικό κέντρο. Είναι σημαντικό να απαντήσετε με ειλικρίνεια σε όλες τις ερωτήσεις. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα στοιχεία του θα χρησιμοποιηθούν για την έρευνα πτυχιακής εργασίας, η οποία έχει ως θέμα τη «Συμβουλευτική Φοιτητών». Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο που θα διαθέσετε για τη συμπλήρωση του.

1. Φύλο : Άνδρας Γυναίκα

2. Ηλικία : 18-20
 21-24
 24 <...

3. Εκπαιδευτικό ίδρυμα:
Πανεπιστήμιο (ΑΕΙ)
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα(Τ.Ε.Ι)

4. Έτος : _____

5. Ακολουθείτε τον κλάδο των σπουδών που θα θέλατε;
Ναι
Όχι

6. Μένετε :
Μόνος/η
Με συγγάτοικο
Με γονείς

Με
Σε φοιτητική εστία

σύντροφο

7. Η σχολή σας διαθέτει Συμβουλευτικό Κέντρο;
Ναι
Όχι
Δεν το γνωρίζω

8. Θεωρείται την ύπαρξη ενός Συμβουλευτικού Κέντρου στον Ακαδημαϊκό χώρο:
Απαραίτητη
Χρήσιμη
Ελάχιστα χρήσιμη
Ανώφελη

9. Έχετε επισκεφτεί ποτέ Συμβουλευτικό Κέντρο για φοιτητές;
Ναι
Όχι

10. Θα το λέγατε εάν είχατε επισκεφτεί κάποιο Συμβουλευτικό Κέντρο;
Ναι
Όχι
Δεν ξέρω

Αν όχι, γιατί:
_____
_____

11. Ποια από τα παρακάτω προβλήματα έχετε αντιμετωπίσει ή αντιμετωπίζετε κατά τη διάρκεια της φοίτησης σας; (μπορείτε να επιλέξετε τα 3 πιο σημαντικά) :

Προσαρμογή
Μαθησιακά
Κοινωνικοποίηση
Οικονομικά
Συναισθηματικά

Επαγγελματικού
Κανένα
Άλλο

Προσανατολισμού

12. Θα ζητούσατε τη βοήθεια ενός ειδικού σε ένα Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων;

Ναι

Όχι

Δεν ξέρω

Αν _____, γιατί _____ ;

---

13. Κλίμακα Ικανοποίησης Likert 5 σημείων (διαφωνώ απόλυτα, διαφωνώ, ούτε διαφωνώ / ούτε συμφωνώ, συμφωνώ, συμφωνώ απόλυτα).

Παρακαλώ πολύ επιλέξτε τον αριθμό σύμφωνα με το πώς αισθάνεστε σχετικά με το εκπαιδευτικό ίδρυμα, τις φιλικές σχέσεις μέσα σε αυτό, το περιβάλλον τριγύρω του, την οικογένεια και την αυτοεκτίμησή σας.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΊΔΡΥΜΑ

	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤ Α	ΔΙΑΦΩΝ Ω	ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Ανυπομονώ για τις ώρες που πηγαίνω στη σχολή μου	1	2	3	4	5
Μου αρέσει όταν βρίσκομαι στη σχολή μου.					

	1	2	3	4	5
Η σχολή μου έχει ενδιαφέρον	1	2	3	4	5
Μακάρι να μην ήταν ανάγκη να πάω στη σχολή μου	1	2	3	4	5
Μου αρέσουν οι δραστηριότητες της σχολής μου	1	2	3	4	5
Αποκτώ πολλές γνώσεις στη σχολή μου	1	2	3	4	5
Δεν αισθάνομαι όμορφα στη σχολή μου	1	2	3	4	5

ΦΙΛΟΙ

	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Μου φέρονται με καλό τρόπο οι φίλοι μου	1	2	3	4	5
Έκανα/κάνω εύκολα φίλους	1	2	3	4	5
Μακάρι να ήταν διαφορετικοί οι φίλοι μου	1	2	3	4	5

Η φιλία είναι σημαντική για εμένα	1	2	3	4	5
Αντιμετωπίζω προβλήματα με τους φίλους μου	1	2	3	4	5
Περνάω όμορφες στιγμές με τους φίλους μου	1	2	3	4	5
Έχω πολλούς φίλους	1	2	3	4	5
Αν χρειαστώ βοήθεια, οι φίλοι μου θα με βοηθήσουν	1	2	3	4	5

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	ΔΙΑΦΩΝΩ	ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Μου αρέσει όταν βρίσκομαι στο σπίτι με την οικογένεια μου	1	2	3	4	5
Περνάμε καλά μαζί σαν οικογένεια	1	2	3	4	5
Μαζί με τους γονείς μου κάνουμε ψυχαγωγικά					

πράγματα	1	2	3	4	5
Το κάθε μέλος της οικογένειάς μου απευθύνεται ωραία το ένα στο άλλο	1	2	3	4	5
Οι γονείς μου, μου φέρονται δίκαια και με σεβασμό	1	2	3	4	5

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

	ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤ Α	ΔΙΑΦΩΝ Ω	ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Μου αρέσει η πόλη που φοιτώ	1	2	3	4	5
Μακάρι στη γειτονιά μου να ήταν διαφορετικοί οι άνθρωποι	1	2	3	4	5
Μακάρι να ζούσα σε ένα διαφορετικό σπίτι	1	2	3	4	5
Είναι ωραία η γειτονιά μου	1	2	3	4	5
Είναι λίγοι οι καλοί άνθρωποι σε αυτή τη πόλη	1	2	3	4	5
Το σπίτι που μένω μου αρέσει	1	2	3	4	5
Υπάρχουν πολλά διασκεδαστικά πράγματα να κάνω στη πόλη που φοιτώ	1	2	3	4	5

ΑΥΤΟΕΚΤΙΜΗΣΗ

	ΔΙΑΦΩΝ Ω ΑΠΟΛΥΤ Α	ΔΙΑΦΩΝ Ω	ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝ Ω	ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ
Νομίζω ότι είμαι εμφανισιακά ωραίος/α	1	2	3	4	5
Είμαι διασκεδαστικό άτομο	1	2	3	4	5
Οι περισσότεροι άνθρωποι με συμπαθούν	1	2	3	4	5
Μπορώ και κάνω καλά πολλά πράγματα	1	2	3	4	5
Μου αρέσει να δοκιμάζω καινούρια πράγματα και καταστάσεις	1	2	3	4	5
Μου αρέσει αυτό που είμαι	1	2	3	4	5
Είμαι ικανοποιημένος από τη ζωή μου	1	2	3	4	5